जिल्ला विपद् पूर्वतयारी तथा प्रतिकार्य योजना
२०७३

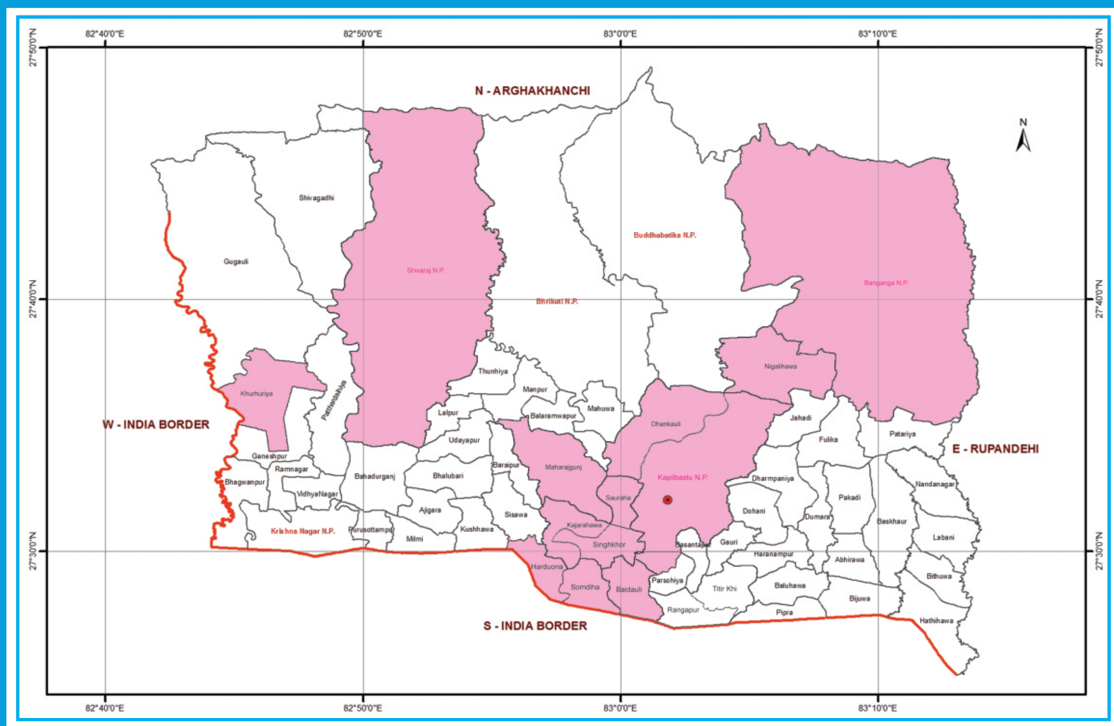

जिल्ला विपद् व्यवस्थापन समिति
कपिलवस्तु

प्राविधिक सहयोग

Indreni
Rural Development Centre Nepal

आर्थिक सहयोग

UNFPA

प्रकाशक

जिल्ला विपद् व्यवस्थापन समिति

जिल्ला विपद पूर्वतयारी तथा प्रतिकार्य योजना २०७३
कपिलवस्तु

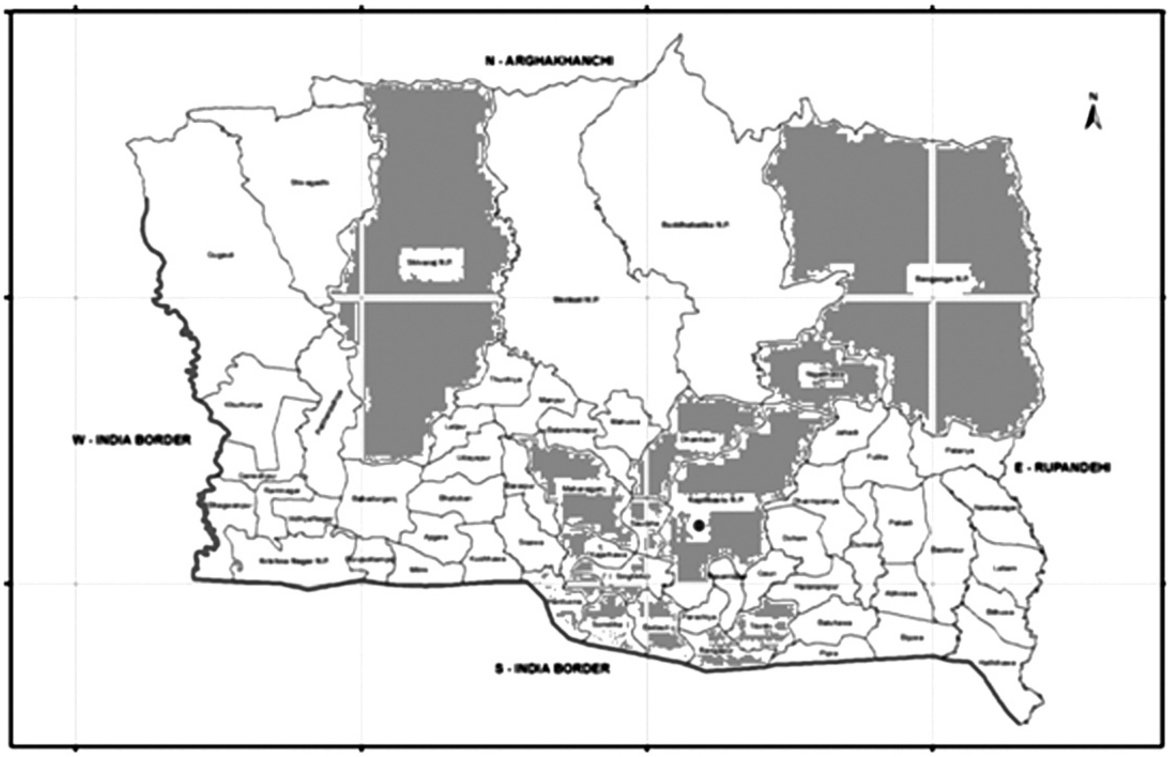

जिल्ला विपद् व्यवस्थापन समिति
कपिलवस्तु

जिल्ला विपद पूर्वतयारी तथा प्रतिकार्य योजना २०७३
(District Disaster Preparedness & Response Plan 2016)

योजना निर्माण कार्यदल

पर्शुराम पोखरेल	– जिल्ला प्रशासन कार्यालय कपिलवस्तु
राजन पोखरेल	– जिविस कपिलवस्तु
चित्र महतो	– यू एन एफ पी ए
केशव सिंह	– नेपाल रेडक्रस जिल्ला शाखा कपिलवस्तु
प्रदीप शाह	– इन्द्रेणी ग्रामीण विकास केन्द्र नेपाल

प्रकाशक
जिल्ला विपद् व्यवस्थापन समिति, कपिलवस्तु

समन्वय
जिल्ला विकास समितिको कार्यालय, कपिलवस्तु

आर्थिक सहयोग
संयुक्त राष्ट्र जनसंख्या कोष (UNFPA)

प्राविधिक सहयोग तथा सहजीकरण
इन्द्रेणी ग्रामीण विकास केन्द्र नेपाल, बुद्धबाटिका कपिलवस्तु

नेपाल सरकार
गृह मन्त्रालय
जिल्ला प्रशासन कार्यालय
कपिलवस्तु तौलिहवा

फ्याक्स नं.: ०७६-५६००५१
प्र.जि.अ. निवास:- ०७६-५६०१७०
प्र.जि.अ. कक्ष:- ०७६-५६०१५६
कार्यालय:- ०७६-५६०१५८
कार्यालय:- ०७६-५६०२३०
कार्यालय:- ०७६-५६०११५

पत्र संख्या: प्र.०७२।७३
च.नं.: ३८६४

मितिः-२०७३।०२।०९

शुभकामना !!!

कपिलवस्तु जिल्लामा बाढी, आगलागी, हावाहुरी, शीतलहर जस्ता प्रकोपबाट वर्षेनी धेरै जनधनको क्षति भईरहेको छ । त्यस्तै सर्पदंश, महामारी, भुकम्प सडक दुर्घटना, द्वन्द आदिबाट समेत मानवीय तथा भौतिक क्षति भईरहेको छ । भुकम्पीय जोखिम न्यूनिकरणका लागी प्रत्येक गाऊ, शहर, वस्तिहरुमा विपद पूर्वतयारी तथा प्रतिकार्य योजनाको निर्माण र कार्यान्वनले भूकम्पीय विपदवाट धनजनको क्षतिलाई न्यूनिकरण गर्न सघाउ पुग्ने छ । यस प्रकार हुने क्षतिलाई न्यूनिकरण गर्न जिल्ला दैवि प्रकोप उद्धार समिति (जिल्ला विपद व्यवस्थापन समिति) को अगुवाईमा विषयगत क्षेत्रहरुको छलफल तथा प्रयासबाट विगतका वर्षहरुमा जस्तै यस वर्ष पनि कपिलवस्तु जिल्लाको विपद पूर्वतयारी तथा प्रतिकार्य योजना तयार भएको छ । यस योजनाले जिल्लामा घट्ने विपदको घटनाहरुलाई पूर्वतयारी, उद्धार तथा राहतको माध्यमबाट सम्बोधन गरी जनधनको क्षतिलाई न्यूनिकरण गर्ने कार्यमा मार्गदर्शन गर्न सफल हुने छ, भन्ने विश्वास गरिएको छ । सबै विषयगत क्षेत्र र सम्बन्धित सरोकारवालाहरुको सहभागितामा यो विपद पुर्वतयारी तथा प्रतिकार्य योजनाको निर्माण भएको हुँदा यसको प्रभावकारी कार्यान्वनको लागि सबैले आ-आफ्नो भुमिका निर्वाह गर्नु हुन आग्रह गर्दछु ।

यो योजना निर्माणमा सहयोग गर्नु हुने सबै सरकारी तथा गैरसरकारी संघ/संस्थाहरु र लेखन कार्यमा सहजीकरण गर्ने इन्द्रेणी ग्रामीण विकास केन्द्र नेपाललाई धन्यवाद दिन चाहन्छु ।

....
इन्दु घिमिरे
(प्रमुख जिल्ला अधिकारी)
कपिलवस्तु
प्रमुख जिल्ला अधिकारी

नेपाल सरकार
सङ्घीय मामिला तथा स्थानीय विकास मन्त्रालय
जिल्ला विकास समितिको कार्यालय
कपिलवस्तु, तौलिहवा
info@ddckapilvastu.gov.np

पत्र संख्या : ०७२/७३ मिति : २०७३/०२/१६
चलानी नं. :

शुभकामना

कपिलवस्तु जिल्लाको विपद पूर्वतयारी तथा प्रतिकार्य योजना २०७३ परिमार्जन सहित प्रकाशन भएकोमा खुशी व्यक्त गर्दै यसको सफल तथा प्रभावकारी कार्यान्वयनमा शुभकामना व्यक्त गर्दछु।

विपदबाट हुने संभावित जनधनको क्षतिलाई न्यूनिकरण गर्न पूर्वतयारीका योजना बनाउने र विपदको समय तथा तत्पश्चातको अवस्थालाई आँकलन गरेर प्रतिकार्य योजना बनाउने मान्यता अनुरुप कपिलवस्तु जिल्लाको यो योजना निर्माण भएको छ। यस योजनाको कार्यान्वयनबाट जिल्लामा बाढी, आगलागी, भूकम्प, शीतलहर, तातोहावा, महामारी आदिको कारणबाट उत्पन्न हुने विपदको अवस्थालाई सम्वोधन गर्न र समयमै त्यस्ता विपद्हरुबाट जोगिन पूर्वतयारी गर्न सहयोग पुग्ने अपेक्षा गरिएको छ।

जिल्ला विपद् व्यवस्थापन समितिको अगुवाई र जिल्ला विकास समितिको कार्यालयको समन्वयमा यू एन एफ पी ए को आर्थिक सहयोग तथा इन्द्रेणी ग्रामीण विकास केन्द्र नेपालको सहजीकरणमा सवै सरोकारवालाहरुको सहभागितामा यो योजना निर्माण भएको छ। योजनामा उल्लेख भए अनुरुप विपद व्यवस्थापनको लागि सबै सरोकारवालाहरु तयारी अवस्थामा रहेमा आईपर्ने विपदको समयमा र तत्पश्चात गर्नु पर्ने उद्धार, राहत, पुनर्लाभ र पुनर्स्थापनको कार्यमा समेत यो योजनाले मार्ग निर्देशन गर्न सहयोगी हुने कुरामा म विश्वस्त छु।

अन्त्यमा यस योजना तयारीमा सहयोग गर्ने तथा निर्माण कार्यमा खटिने सबै निकायका प्रमुख एवं प्रतिनीधिहरुलाई धन्यवाद दिन चाहन्छु।

चन्द्रकान्त न्यौपाने
स्थानीय विकास अधिकारी

विषयसूची

Contents

जिल्ला विपद पूर्वतयारी तथा प्रतिकार्य योजना २०७३

शुभकामना

शब्द संक्षेप

क) विपद् पूर्वतयारी तथा प्रतिकार्य योजना २०७३

१. पृष्ठभुमि १

२. विपद् पुर्वतयारी तथा प्रतिकार्य योजनाको अपेक्षित नतिजा १

३. मानवीय सहायतामा संलग्न साझेदार निकायहरुको विवरण १

४. सन्दर्भ सामग्री पुनरावलोकन २

५. विभिन्न वैठक तथा निर्णयहरु २

६. विपद जोखिम विश्लेषण २

७. विपद्को विगतको अवस्था र संभावना ६

८. विषयगत क्षेत्रको पहिचान तथा निकायगत भूमिका र जिम्मेवारी ७

९. विषयगतक्षेत्रको अगुवा तथा सहयोगी संस्थाको विवरण ८

ख) विषयगत विपद्को प्रकृतिमा आधारित प्रतिकार्य योजना

१. सूचना तथा समन्वय (Information & Coordination) ११

२. खोजी तथा उद्धार (Search and Rescue) १५

३. आवास तथा गैर खाद्य सामग्री (Shelter & Non Food Items) १८

४. स्वास्थ्य तथा पोषण (Health and Nutrition) २४

५. शिक्षा (Education) २९

६. संरक्षण (Protection) ३३

७. खानेपानी तथा सरसफाई (WASH) ३९

८. कृषि, खाद्य तथा जिविकोपार्जन (Agriculture, Food & Livelihood) ४५

ग) आगलागी रोकथाम तथा न्यूनिकरणका लागि पुर्वतयारी तथा प्रतिकार्य योजना ४९

घ) भूकम्पीय जोखिम न्यूनिकरणका लागि पुर्वतयारी तथा प्रतिकार्य योजना ५४

ङ) योजना कार्यान्वयन तथा पुनरावलोकन रणनीति ५९

च) प्रतिवेदन तथा अभिलेखन र सूचना प्रवाह ५९

छ) अनुसूचीहरु

अनुसूची १ : मानवीय क्षेत्रमा कार्यरत संस्थाहरु ६०

अनुसूची २ : जिल्लामा उपलव्ध एम्बुलेन्स सेवाहरु ६१

अनुसूची ३ : दमकल सेवाहरु ६१

अनुसूची ४ : खाद्य तथा गैरखाद्य सामग्रीको लागि सम्पर्क संस्थाहरु ६१

	अनुसूची ५ : हेलिप्याडहरु	६१
	अनुसूची ६ : आपदकालीन आश्रयस्थलहरु	६२
	अनुसूची ७ : समूदाय तथा कार्यालयहरु रहेका उद्धार सामाग्रीहरु	६२
	अनुसूची ८ : सर्पदँस उपचार केन्द्र	६३
	अनुसूची ९ : पूर्व सचेतना संजाल	६३
	अनुसूची १० : दैनिक/साप्ताहिक प्रतिवेदन फाराम	६४
	अनूसुची ११ : बहू-क्षेत्रगत प्रारम्भिक द्रुत लेखाजोखा (MIRA) फाराम	६५
ज)	विपद् व्यवस्थापन कोष संचालन निर्देशिका २०७३	७४
झ)	एकिकृत स्वास्थ्य तथा पोषण आकस्मिक योजना २०७३	७९-९३
ञ)	कपिलवस्तु जिल्लाको जनसाँख्यिकीय विवरण	९४-१०४

शब्द संक्षेप

गाविस	गाउँ विकास समिति
गैसस	गैर सरकारी संस्था
जिविस	जिल्ला विकास समिति
जिदैप्रउस	जिल्ला दैवी प्रकोप उद्धार समिति
जिवका	जिल्ला वन कार्यालय
जिकृविका	जिल्ला कृषि विकास कार्यालय
जिप्राका	जिल्ला प्राविधिक कार्यालय
जिशिअ	जिल्ला शिक्षा अधिकारी
जिशिका	जिल्ला शिक्षा कार्यालय
जिस्वाका	जिल्ला स्वास्थ्य कार्यालय
जिभूसका	जिल्ला भूसंरक्षण कार्यालय
जिपसेका	जिल्ला पशु सेवा कार्यालय
नेरेसो	नेपाल रेडक्रस सोसाईटी
प्रजिअ	प्रमुख जिल्ला अधिकारी
मविअ	महिला विकास अधिकृत
मबाका	महिला तथा बालबालिका कार्यालय
स्थाविअ	स्थानीय विकास अधिकारी
ARI	Acute Respiratory Infection
DDC	District Development Committee
DDRC	District Disaster Relief Committee
DTO	District Technical Office
DHO	District Health Office
FCHV	Female Community Health Volunteer
GBV	Gender Based Violence
H/N	Health and Nutrition
HW	Health Worker
IEC	Information, Education and Communication
IRA	Initial Rapid Assessment
MIRA	Multi Sectoral Initial Rapid Assessment
MISP	Minimum Initial Service Package
MoU	Memorandum of Understanding
NFI	Non Food Items
NGO	Non-Governmental Organization
NRCS	Nepal Red cross Society
ORT	Oral Re-hydration Therapy
PCVA	Participatory Capacity and Vulnerability Assessment
RRT	Rapid Response Team
SAM	Severe Acute Malnutrition
SFP	Supplementary Feeding Programme
VDC	Village Development Committee
WASH	Water Supply, Sanitation and Health Promotion
WDO	Women Development Officer

विपद् पूर्वतयारी तथा प्रतिकार्य योजना २०७३

१. पृष्ठभुमि

संकट प्राकृतिक वा मानवीय क्रियाकलापहरुद्वारा सृजित घटना हो र जब यस्ता घटनाले मानिसको ज्यान जाने वा जनधनको नाश गर्छ, त्यसलाई विपद भनिन्छ। विपदको परिणाम स्वरुप ठुलो जनधनको क्षति हुने, आर्थिक, सामाजिक तथा वातावरणीय असन्तुलन पैदा गराउने साथै सम्बन्धित समुदायको आन्तरीक श्रोतहरुबाट विपदलाई प्रतिकार गर्ने र सहने क्षमतालाई कमजोर बनाउछ । बिकासशील तथा बिकासोन्मुख राष्ट्रहरुमा विपदबाट हुने क्षति बिकसित राष्ट्रहरुको तुलनामा धेरै छ। त्यसको मुख्य कारणहरु मध्ये विपद जोखिम न्यूनिकरण गर्ने क्षमता तथा संयन्त्र कम हुनु पनि एक हो। त्यसै कुरालाई मनन गरी विद्यमान साधन स्रोतको पहिचान तथा परिचालन गर्दै विपद जोखिम न्यूनिकरण गर्न र संभावित जनधनको क्षतिलाई रोक्न वा घटाउन सबै सरोकारवालाहरुको संयुक्त प्रयास हुनु आवश्यक छ। यसै संदर्भ तथा पृष्ठभूमिमा यो योजना तयार भएको छ।

विश्वव्यापी विपद् जोखिम न्यूनीकरणको लागि संयुक्त राष्ट्रसङ्घका सदस्य राष्ट्रहरूले अनुमोदन गरेको साझा रणनीति "ह्योगो कार्यसंरचना" (Hyogo Framework for Action) हो। सन् २००५ को जनवरी १८ देखि २२ तारिखमा जापानको कोबे सहरमा आयोजित दोश्रो संयुक्त राष्ट्रसंघीय विपद् न्यूनीकरण विश्व सम्मेलनमा विश्वका १६८ राष्ट्रले सर्वसम्मत रूपमा ह्योगो कार्यसंरचनालाई अनुमोदन गर्दै अवलम्बन गर्ने प्रतिबद्धता जनाएका थिए । यस कार्यसंरचनाले सन् २०१५ सम्ममा विपद्को कारणले हुने मानवीय, सामाजिक, आर्थिक र वातावरणीय क्षतिलाई उल्लेख्य रूपमा कम गराई हरेक राष्ट्र र समुदायलाई विपद विरुद्ध उत्थानशील (Resilience) बनाउने अपेक्षा राखेको छ । ह्योगो कार्यसंरचनाले पाँचवटा प्राथमिकता प्राप्त क्षेत्र निर्धारण गरेको छ। यसको प्रभावकारी कार्यान्वयनको लागि मार्ग-निर्देशक सिद्धान्तहरू तय गरिनुको साथै विपद्को जोखिममा रहेका समुदायलाई दिगो विकासको पृष्ठभूमिमा उत्थानशील तुल्याउन यसले व्यवहारिक तौरतरिकाहरू समेत सिफारिश गरेको छ। विकासका योजना र रणनीतिको केन्द्रबिन्दुको रूपमा विपद् जोखिम न्यूनीकरण हुनुपर्ने अवधारणालाई ह्योगो कार्यसंरचनाले जोड दिएको छ। विपदले विकासको उपलब्धिलाई चुनौती दिने र गरिबी बढाउने हुनाले बेलैमा गम्भीर कदम नचालिए सहश्राब्दी विकास लक्ष्यको प्रमुख तगारो नै विपदसिर्जित क्षति हुनसक्नेतर्फ ह्योगो कार्यसंरचनाले सचेत गराएको छ । नेपालले पनि यस कार्ययोजना आफ्नो देशमा पनि लागु गर्ने प्रतिवद्धता अनुरुप नेपाल सरकारले प्रत्येक जिल्लामा विपद पूर्व तयारी तथा प्रतिकार्य योजना निर्माण गरी त्यसलाई लागु गर्ने कार्यको थालनी गरेको छ। सोहि अनुरुप यस जिल्लामा पनि विपद पूर्वतयारी एवं प्रतिकार्य योजना तयार गरिएको छ।

२. विपद् पुर्वतयारी तथा प्रतिकार्य योजनाको अपेक्षित नतिजा

- मानवीय सहायतामा संलग्न निकायहरुको पहिचान भई सबैको भूमिका, कार्य पद्धति, मूल्यांकन, सहयोग तथा प्रतिकार्यका संदर्भमा समन्वयात्मक तथा साझा मापदण्डमा सहमति भएको हुनेछ।
- विपद जोखिम न्यूनिकरणका लागि समन्वयात्मकरुपमा पर्याप्त पूर्व तयारी भएको हुनुका साथै आपतकालीन अवस्थालाई सम्बोधन गर्न पूर्ण तयारी भई मानवीय क्षति न्यून भएको हुने छ।

३. मानवीय सहायतामा संलग्न साझेदार निकायहरुको विवरण

कपिलवस्तु जिल्लामा मानवीय सहायताको क्षेत्रमा कार्यरत सरकारी तथा अन्य संघ संस्थाहरु कार्यरत छन । मानवीय राहत तथा सहयोगको क्षेत्रमा जिल्ला दैवि प्रकोप उद्धार समिति/जिल्ला प्रशासन कार्यालय, जिविस, नेपाली सेना, नेपाल प्रहरी, सशस्त्र प्रहरी, जिल्ला स्वास्थ्य कार्यालय, महिला तथा वालवालिका कार्यालय आदि सरकारी निकायहरुमध्ये हुन भने नेपाल रेडक्रस, यूनिसेफ, यूएनएफपीए, पत्रकार महासंघ, गैसस महासंघ, इन्द्रेणी/म्क्रृब, कालिका, सिद्धार्थ, सनसाइन, सहज नेपाल, माउण्ड एभरेष्ट, राइज आदि गैरसरकारी क्षेत्रबाट कार्यरत संस्थाहरु हुन । कपिलवस्तु जिल्लामा कार्यरत सरकारी तथा गैरसरकारी संस्थाहरुको विवरण अनुसूचीमा दिइएको छ।

४. सन्दर्भ सामग्री पुनरावलोकन

यो विपद पूर्व तयारी तथा प्रतिकार्य योजना तर्जुमा गर्दा दैवि प्रकोप उद्धार ऐन, २०३९, स्थानीय स्वायत्त शासन ऐन, २०५५, कपिलवस्तु जिल्लाको विपद् पूर्व तयारी योजना (२०६४-२०७१), प्रकोप जोखिम स्तरीकरण (इन्द्रेणी २०६३) आदि संदर्भ सामाग्रीहरुको पुनरावलोकन गरिएको थियो।

नेपालमा विपद् व्यवस्थापनको कानूनी संरचनाको शुरुवात २०३९ सालमा जारी भएको दैवी प्रकोप (उद्धार) ऐन, २०३९ वाट भएको हो। यो ऐनले सरकारलाई विपद्को सामना गर्न तयार हुने र विपद्को समयमा प्रतिकार्य गर्ने जिम्मेवारी प्रदान गरेको छ। यो ऐनले मुलुकको इतिहासमै पहिलो पटक विपद् व्यवस्थापनको लागि संस्थागत संरचनाको व्यवस्था गरेको छ।

त्यस्तै स्थानीय स्वायत्त शासन ऐन, २०५५ ले स्थानीय स्वशासनको अवधारणामा आधारित भै स्थानीयतहमा वातावरण मैत्री विकासका लागि विकेन्द्रित कार्यढाँचाको व्यवस्था गरेको छ। यो ऐनले प्रत्यक्ष वा अप्रत्यक्ष रुपबाट विकास, वातावरण र विपद्कावीच भएको अन्योन्याश्रित सम्बन्धलाई पर्याप्त मात्रामा जोड दिएको छ। यसले जि.वि.स.तथा न.पा./गाविस जस्ता स्थानीय निकायहरुलाई स्थानीय स्तरका विपद्का समस्याको समाधान गर्न उत्प्रेरित गरेको छ।

जिविस कपिलवस्तुबाट तयार गरेको कपिलवस्तु जिल्लाको विपद् पूर्व तयारी योजना (२०६४ इन्द्रेणी/अक्सफाम) मा जिल्लाको विपद जोखिम स्तरीकरणको साथै पूर्वतयारीका उपायहरु उल्लेख भएको छ।

यिनै ऐन नियम तथा प्रयासहरु अन्तर्गत रहेर केन्द्रिय, क्षेत्रिय तथा जिल्ला स्तरमा दैविप्रकोप उद्धार समितिहरु गठन भएका छन्। साथै यस जिल्लाका केही गाविसहरुमा पनि समुदायस्तरमा गैर सरकारी संस्थाहरुको सहयोगमा सामुदायिक प्रकोप व्यवस्थापन समितिहरु र जिल्लास्तरमा प्रकोप प्रभावित समुदायको जिल्ला संजाल समेत गठन भई विपद न्युनीकरण तथा पूर्व तयारीका कार्यहरु भैरहेको अवस्था छ।

५. विभिन्न वैठक तथा निर्णयहरु

कपिलवस्तु जिल्ला प्रकोपको दृष्टिले निकै संबेदनशिल जिल्ला हो। यस जिल्लामा बर्षेनी विपदबाट प्रभावित हुने जनसंख्यालाई यथाशीघ्र आवश्यक उद्दार तथा राहत पुरयाउन जिल्ला विपद व्यवस्थापन समितिले जिल्ला विपद पूर्व तयारी तथा प्रतिकार्य योजना २०६७ मा प्रथम पटक यूनिसेफ लगायत अन्य संघसंस्थाहरुको सहभागितामा तयार गरी त्यसमा प्रति वर्ष समयानुकूल परिमार्जन गर्दै आइरहेको छ। यस संदर्भमा विभिन्न मितिमा पटक पटक बैठक तथा छलफल भई यो विपद पूर्व तयारी तथा प्रतिकार्य योजना २०७२ पनि परिमार्जितरुपमा प्रस्तुत गरिएको थियो। यस विपद पूर्व तयारी तथा प्रतिकार्य योजनालाई समयानुकूल परिमार्जन गरी प्रस्तुत गर्न जिल्ला विपद व्यवस्थापन समितिको मिति २०७२/११/१० को निर्णय अनुसार इन्द्रेणी ग्रामीण विकास केन्द्रलाई दिइएको जिम्मेवारी अनुरुप कपिलवस्तु जिल्लाको यो विपद पूर्व तयारी तथा प्रतिकार्य योजनालाई प्रस्तुत गरिएको छ।

६. विपद जोखिम विश्लेषण

२०६८ को जनगणना अनुसार ५७०६१२ (पुरुष २८४८१३ र महिला २८५७९९) जनसंख्या भएको कपिलवस्तु जिल्ला प्राकृतिक प्रकोप विशेष गरी आगलागी, वाढी, सर्पदंश, हावाहुरी, शीतलहर, खडेरी, द्वन्द, जस्ता समस्याहरु उच्च रहेको जिल्लाहरु मध्ये एक हो। यस जिल्लाको कुल ५३ गाविस र ६ न.पा. मध्ये उत्तरका ३ गाविस तथा ४ नगरपालिकामा जंगल तथा पहाडी क्षेत्रको केही भाग समेत समेटिएको छ। र अन्य गाविसको सम्पूर्ण भाग तराईमा पर्दछ।१४ गा.वि.स. र१ नगरपालिका भारतको सिमानासंग जोडिएका छन।

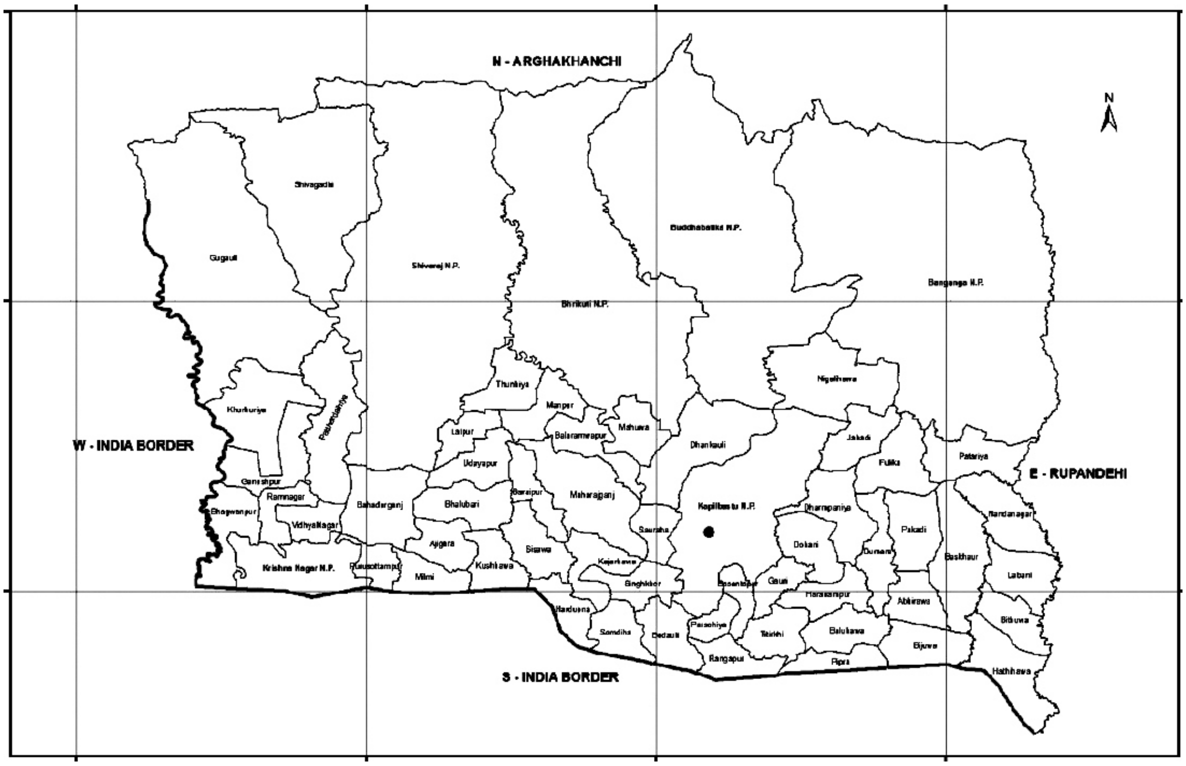

कपिलवस्तु जिल्ला चुरे पहाडको काखमा अवस्थित मैदानी भू-भागमा पर्दछ। यस मैदानी क्षेत्रमा पहाडी भागबाट साना ठूला नदीनालाहरु बगेर आएका छन्। बाणगंगा, सूराई, बेल तथा चिराई नदि आदि यस जिल्लाका प्रमुख नदीहरु हुन्। मनसुनी मुसलधारे बर्षाले यस जिल्लाको उत्तरी पहाडी क्षेत्रमा प्राय: बर्षेनी पहिरो र भु-क्षय जस्ता समस्या आउने गरेका छन् भने त्यही पानीले समथर तराई क्षेत्रलाई बाढीको चपेटामा पार्ने गरेको छ। यसको साथै दक्षिणतर्फ भारतीय भूमीमा झरई, महलीसागर जस्ता बाँधहरुको कारणबाट जिल्लाको दक्षिण भू भाग डुबानमा पर्ने गरेको छ। त्यसै गरी गर्मीको समयमा आगलागी, हावाहुरी, महामारी, खडेरी, सर्पदंश आदिले धेरै जनधनको क्षति हुने गर्छ भने मानव द्वन्द, सवारी दुर्घटना आदि पनि यस जिल्लाका अन्य प्रमुख संकटहरु हुन्।

कपिलवस्तु जिल्लाका विगतका तथ्यांकहरु केलाउदा बाढि तथा डुवान, आगजनी र द्वन्द तथा त्यसबाट हुने प्रकोप अन्य संकटहरुको तुलनामा अधिक देखिन्छ। मुख्य गरी यस जिल्लामा बाढीको घटनाहरु पूर्वमा बाणगंगा र पश्चिममा सुराई र चिराईजस्ता वेगवान नदी र खोलाहरुको कारणबाट हुने गर्दछन्। त्यसमा पनि नदी छेउमा बसेको बस्ति, कमसल जमीनमा पनि खेती बिस्तार गर्दै जानुपर्ने स्थिति, अव्यवस्थित बसाई सराई, अव्यवस्थित बसोवास, धेरैजस्तो कच्ची फुसको घर र तीव्रगतिमा भैरहेको वन जंगल लगायतका प्राकृतिक सम्पदाको विनाशले कपिलवस्तुलाई बाढी तथा आगजनीले प्रभावित पारेको छ।

बाढीका अलावा बिभिन्न समयमा हुने आगलागी, सडक दुर्घटना, हावाहुरी, असिना, खडेरी जस्ता समस्याले गर्ने क्षति अलग्गै छ।

यी प्रकोपहरुको न्यूनिकरण, प्रभावितहरुलाई उद्दार तथा राहत र पुनर्स्थापनाका लागि जिल्ला दैवी प्रकोप उद्दार समिति, जिल्ला बिकास समिति, बिभिन्न सरकारी तथा गैरसरकारी संघसस्थाहरु, गा.बि.स./न.पा. साथै नागरिक स्तरबाट समेत बिभिन्न प्रयासहरु भएका पाइन्छन्। यी प्रयासहरु प्रकोप घटिसके पश्चात् उद्दार, राहत बितरण र प्रभावितहरुको अस्थायी पुनर्स्थापनामा केन्द्रित भएको देखिन्छ।

यस जिल्लाको विभिन्न गाविस तथा नगरपालिकाहरुमा घट्ने विपदका घटनाहरुको आधारमा जोखिम विश्लेषण गर्दा निम्नानुसार पाइएको छ।

क्र. सं.	गाविस/नपा	सम्भावित प्रकोपको प्रकार (१ निम्न - ५ उच्च)							विपद्को प्रभाव	संकटा सन्नतास्तर
		बाढी	पहिरो	आगलागि	महामारी	भूकम्प	शीतलहर	वा. प्रदुषण		
१	अभिराव			२	२	१	१			
२	अजीगरा			२	२	१	१			
३	बहादुरगंज			३	२	२	१	२		
४	बलरामपुर			४	२	१	१			
५	बलुहवा			२	२	१	१			
६	**बाणगंगा नपा**	४		२	१	२	१	२		उच्च
६	बरैपुर			४	२	१	१			
७	बसन्तपुर			२	२	१	१			
८	बांसखोर			३	२	१	१			
९	बैदौली	४		२	२	१	१			उच्च
१०	भगवानपुर			४	२	१	१			
११	भलवारी			२	२	१	१			
१२	विजुवा			२	२	१	१			
१३	बिथुवा			४	२	१	१			
१४	**भृकुटी नपा**	३		४	२	२	१			मध्यम
१५	**बुद्धबाटिका नपा**			२	१	२	१			
१६	धनकौली	४		४	२	१	१			उच्च
१७	धरमपनिया			३	२	१	१			
१८	दोहनी			२	२	१	१			
१९	डुमरा			२	२	१	१			
२०	फुलिका			३	२	१	१			
२२	गनेशपुर			४	२	१	१			
२३	गौरी			२	२	१	१			
२४	गोटीहवा			२	२	१	१			
२५	गुगौली			४	२	१	१			
२६	हरनामपुर			३	२	१	१			
२७	हरदौना	५		४	२	१	१			उच्च
२८	हथिहवा			४	२	१	१			
२९	जहदी			४	२	१	१			
३०	कजरहवा	५		३	२	१	१			उच्च
३१	**कपिलवस्तु न.पा.**	४		२	२	३	१	२		उच्च
३२	खुरहुरिया			४	२	१	१			
३३	**कृष्णनगर न.पा.**			२	२	३	१	२		
३४	कुशहवा			४	२	१	१			
३५	लवनी			२	२	१	१			
३६	लालपुर			४	२	१	१			
३७	महाराजगंज	४		२	२	१	१			उच्च
३८	महुवा			३	२	१	१			
३९	मानपुर			४	२	१	१			
४०	भील्मी			२	२	१	१			
४१	नन्दनगर			२	२	१	१			
४२	निग्लीहवा	४		३	२	१	१			उच्च
४३	पकडी			४	२	१	१			
४४	परसोहिया			२	२	१	१			
४५	पतरीया			४	२	१	१			
४६	पत्थरदेइया	३		५	२	१	१			मध्यम

४७	पिपरा			२	२	१	१			
४८	पुरुषोत्तमपुर			४	२	१	१			
४९	रामनगर			४	२	१	१			
५०	रंगपुर	३		२	२	१	१			मध्यम
५०	सौराहा	५		४	२	१	१			उच्च
५१	शिवगढी		२	५	२	१	१			
५२	**शिवराज न.पा.**	४		४	२	२	१			उच्च
५३	सिंहोखोर	५		४	३	१	१	२		उच्च
५४	सिसवा			४	२	१	१			
५५	सोमडिह	४		२	२	१	१			उच्च
५६	थुनिया			४	२	१	१			
५७	तितरखी	४		४	२	१	१			मध्यम
५८	उदयपुर			४	२	१	१			
५९	विद्यानगर			४	२	१	१			

माथिको जोखिम स्तरीकरणमा ५ तथा ४ अंकलाई उच्च जोखिम, ३ अंकलाई मध्यम जोखिम र २ अंकलाई न्यून जोखिममा राखिएको छ।

जस अनुसार कपिलवस्तु जिल्लामा बाढीबाट ३ नगरपालिका तथा ९ गाविसहरु उच्च जोखिममा र ३ गाविसहरु मध्यम जोखिममा रहेका छन।

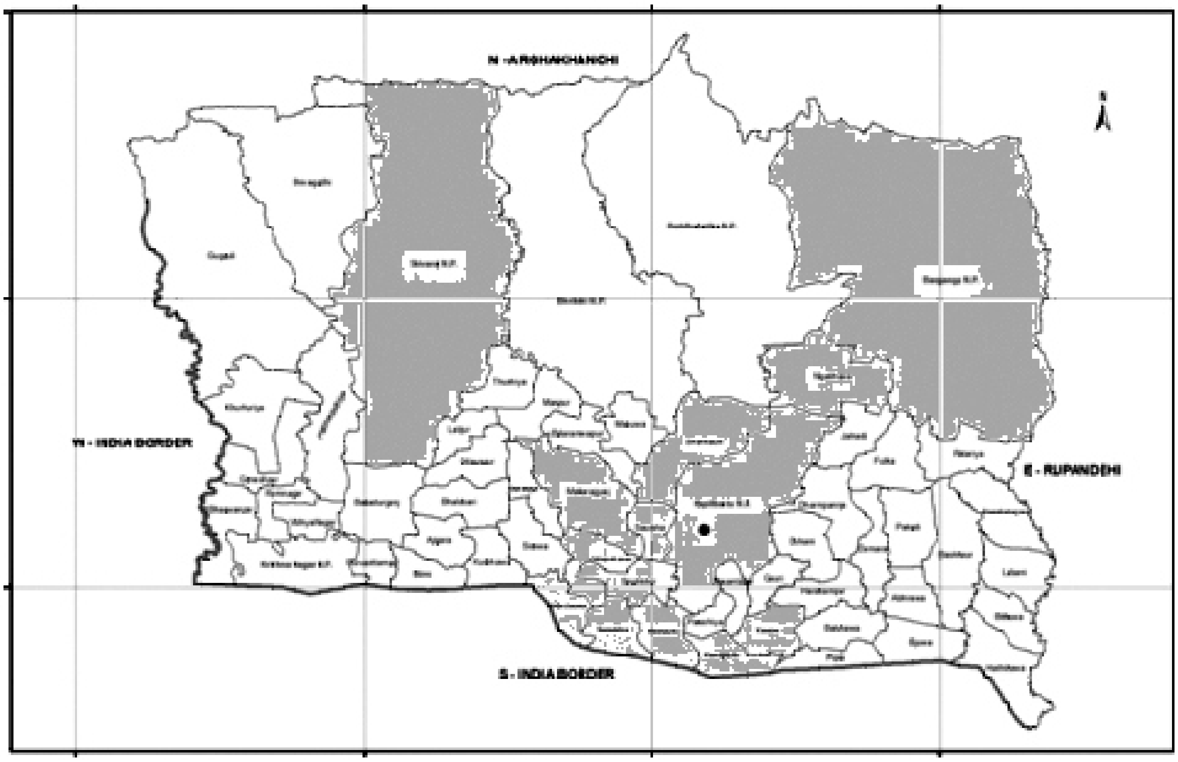

बाढी अति प्रभावित गाविस तथा नगरपालिकाहरु

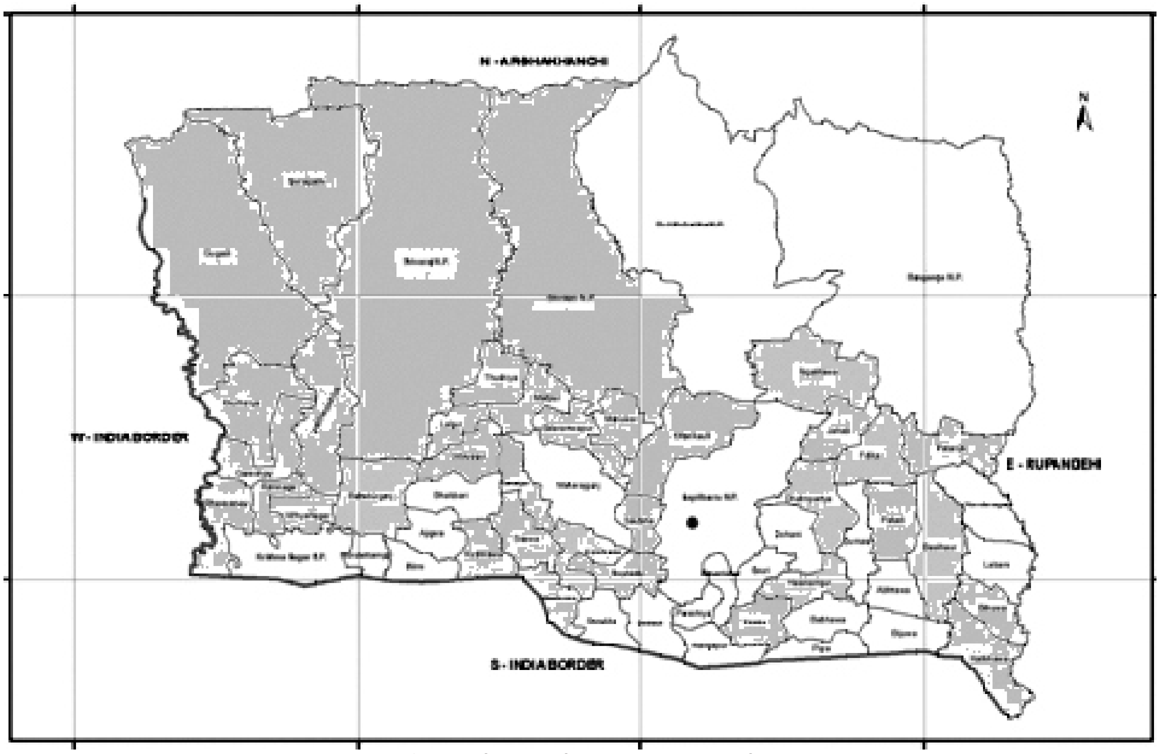

आगलागी प्रभावित गाविस तथा नगरपालिकाहरु

- आगलागी अति प्रभावित २४ देखि ५७ प्रतिशत खरको छाना हुने घर भएका गाविसहरु २९
- आगलागी प्रभावित २० देखि २३ प्रतिशत खरको छाना हुने घर भएका गाविसहरु ८
- आगलागी कम प्रभावित १० देखि १९ प्रतिशत खरको छाना हुने घर भएका गाविसहरु २२

७. विपद्को विगतको अवस्था र संभावना

कपिलवस्तु जिल्लाको विपद् पूर्व तयारी योजना (२०६४) अनुसार जिल्लामा आगलागी, बाढी, भुकम्प, खेत कटान, नदीको धार परिवर्तन, माटो पटान, डुवान, हावाहुरी, चट्याङ्ग, खडेरी, शितलहर, तातो हावा (लू), महामारी जस्ता विपद्वाट जिउ धनको क्षति भएको अभिलेख छ। साथै द्वन्दबाट सिर्जित घटनाहरुवाट समय समयमा धनजनको क्षती तथा विस्थापन भएको पाईन्छ।

विगतका वर्षहरुमा कपिलवस्तु जिल्लामा बाढीजन्य प्रकोपबाट धेरै मात्रामा धनजनको क्षति भएको थियो। **२०६१ साल भाद्रमा सौराह गाविसको बर्गदीघाटमा बाढीले डुंगा पल्टाउँदा १२० जना मानिसको मृत्यु भएको थियो भने प्रत्येक वर्ष ४ देखि ७ जना सम्म मानिसहरुको बाढीको कारणबाट मृत्यु हुने गरेको छ।**

बर्षेनी आउने बाढी लगायतका प्रकोपहरुले जिल्लाको भौतिक पूर्वाधार तथा विकासका संरचनाहरु नष्ट हुन गै सम्पूर्ण जनजीवन प्रभावित हुने गरेका छन्। जिल्लाको मध्ये तथा दक्षिण क्षेत्रमा डुवान, खेत कटान जस्ता समस्याले धेरै धनजनको नोक्सानी हुने गरेको छ। यस जिल्लामा आगलागीबाट पनि वर्षेनी लगभग ५०० घर टहरा नष्ट हुनुको साथै ४/५ जना मानिसको मृत्यु हुने गरेको छ। भर्खर २०७२ को चैत्र र २०७३ को बैशाखमा भएको आगलागीबाट यस जिल्लका कुशबाह, कजरहवा, हर्दौना, गुगौली आदि स्थानहरुमा भएको आगलागीबाट २ जनाको मृत्यु हनुको साथै ४०० घरहरु र धेरै संपत्तिको क्षति भएको छ। यसको साथै सर्पदंशबाट वर्षेनी ५/७ जना मानिसहरुको मृत्यु हुन्छ। यी सबै विपदहरुलाई सम्बोधन गर्नु आवश्यक छ।

माथि उल्लेखित जोखिम स्तरीकरण अनुसार बाढीजन्य विपदबाट ३ न.पा. र ९ गाविसहरु बढी प्रभावित रहेको देखिन्छ भने आगलागीबाट ४० भन्दा बढी गाविस/नपाहरु प्रभावित रहेको पाइन्छ। यहाँ यस योजनामा विशेषगरेर बाढीजन्य विपदलाई सम्बोधन गरी यसबाट हुने जनधनको क्षतिलाई न्यूनिकरण गर्न विपद पूर्वतयारी तथा प्रतिकार्य योजना तयारी भएको छ। बाढीजन्य विपदको साथै आगलागी यस जिल्लाको प्रमुख विपदकोरुपमा भएकोले त्यसलाई पनि सम्बोधन गर्न आगलागी संबन्धी छुट्टै पूर्वतयारी तथा प्रतिकार्य योजना पनि यसैसाथ संलग्न गरिएको छ।

यो योजना तयार गर्दा विपद पश्चात प्रभावित हुन सक्ने जनसंख्यालाई निम्नानुसार प्रक्षेपण गरी आवश्यक पर्ने सामग्रीहरुको आँकलन गरिएको छ।

कपिलवस्तु जिल्लामा बाढीजन्य प्रकोपबाट ३ नगरपालिका र ९ गाविसका २३६०९८ जनसंख्याको ३५ प्रतिशत अर्थात ८२६३४ जनसंख्या अति प्रभावित रहेका छन। त्यस्तै आगलागीबाट २ नगरपालिका र २७ गाविसका २४२०५१ जनसंख्या मध्ये ४० प्रतिशत अर्थात ९६८२० भन्दा बढी जनसंख्या अति जोखिममा रहेका छन। तातोहवा (लू) तथा शीतलहरबाट ३ वर्ष कम उमेरका बालबालिकाहरु (४१०७१), सुत्केरी/गर्भवती महिला (१६१२२), ७५ वर्ष वढीउमेरका जेष्ठ नागरिकहरु (७५२५) बढी जोखिममा रहेका छन। एवंप्रकार जिल्लाको शहरोन्मुख नगरपालिका तथा गाविसहरुमा बनेका ठूला भवन तथा भौतिक संरचनाहरु गैरइन्जिनियरिंग तरिकाबाट बनेका हुँदा भूकम्पीय जोखिममा रहेका छन। तिनीहरु मध्ये नगरपालिकामा रहेका ४३२८१ घरधुरी मध्ये लगभग ४० प्रतिशत अर्थात १७३१२ भवन तथा संरचनाहरु भूकम्पीय उच्च जोखिममा रहेको अनुमान गरिएको छ।

यो योजना तयार गर्दा विपद पश्चात प्रभावित हुन सक्ने जनसंख्यालाई माथि उल्लेख भए अनुसार प्रक्षेपण गरी पूर्वतयारी तथा प्रतिकार्यको लागि आवश्यक पर्ने सामग्रीहरुको आँकलन योजनामा समावेश गर्ने प्रयास गरिएको छ।

८. विषयगत क्षेत्रको पहिचान तथा निकायगत भूमिका र जिम्मेवारी

प्रभावकारी मानवीय प्रतिकार्यका लागि नेपाल सरकारले विपद् व्यवस्थापन राष्ट्रिय रणनीति २०६६ मार्फत विषयगत अवधारणा (Cluster approach) लाई औपचारिक रुपमा मान्यता प्रदान गरिसकेको छ। यसका साथै २००८ को सेप्टेम्वरमा कोशी नदीमा आएको वाढीबाट सिर्जित आपतकालमा प्रतिकार्य गर्न यो अवधारणालाई विभिन्न क्षेत्रमा प्रयोग समेत गरिसकिएको छ। कपिलवस्तु जिल्लामा विभिन्न ८ वटा विषयगत क्षेत्रको पहिचान गरी आपतकालमा प्रतिकार्य गर्न निश्चित भूमिका प्रदान गरिएको छ। निश्चित विषयगत क्षेत्रमा कार्यरत संस्थाहरुलाई एक अर्कोमा समन्वय गरी कार्य गर्न तिनीहरु मध्ये एउटालाई अगुवाको भूमिका प्रदान गरिएको छ।

कपिलवस्तु जिल्लामा बाढीजन्य प्रकोपलाई सम्बोधन गर्न पहिचान गरिएका विषयगत क्षेत्रहरु निम्नानुसार छन।

१. सूचना तथा समन्वय (Information & Coordination)
२. खोजी तथा उद्धार (Search and Rescue)
३. आवास तथा गैर खाद्य सामग्री (Shelter & Non Food Items)
४. स्वास्थ्य तथा पोषण (Health and Nutrition)
५. शिक्षा (Education)
६. संरक्षण (Protection)
७. खानेपानी तथा सरसफाइ (WASH)
८. कृषि, खाद्य तथा जिविकोपार्जन (Agriculture, Food and Livelihood)

९. विषयगतक्षेत्रको अगुवा तथा सहयोगी संस्थाको विवरण

१. सूचना तथा समन्वय (Information & Coordination)

क्र.सं	संस्थाको नाम	भूमिका	सम्पर्क व्यक्ति	सम्पर्क नम्बर
१	जि.दै.प्र.उ.समिति	अगुवा संस्था	पर्शुराम पोखरेल	०७६ ५६०११५
२	जिविस	सहयोगी संस्था	राजन पोखरेल	०७६५६०००५
३	जिल्ला वन कार्यालय	सहयोगी संस्था	कार्यालय प्रमुख	०७६५६००१४
४	कपिवलस्तु न.पा	सहयोगी संस्था	कार्यालय प्रमुख	०७६५६००१९
५	नेपाल रेडक्रस	सहयोगी संस्था	केशव सिंह	०७६ ५६००१५
६	पत्रकार महासंघ,	सहयोगी संस्था	बसन्त गिरी	९८४७०६२४२६
७	गैसस महासंघ	सहयोगी संस्था	प्रबीन श्रीवास्तव	९८५७०५०४०८
८	इन्द्रेणी	सहयोगी संस्था	प्रदीप शाह	९८५७०२१२३३

२. खोजी तथा उद्धार (Search and Rescue)

क्र.सं	संस्थाको नाम	भूमिका	सम्पर्क व्यक्ति	सम्पर्क नम्बर
१	जि.दै.प्र.उ.समिति	अगुवा संस्था	पर्शुराम पोखरेल	०७६ ५६०११५
२	जिविस	सहयोगी संस्था	राजन पोखरेल	०७६५६०००५
३	नेपाली सेना	सहयोगी संस्था	गुल्मपति	०७६५६००१६
४	नेपाल प्रहरी	सहयोगी संस्था	प्रहरी उपरिक्षक	०७६५६०४६५/१००
५	नेपाल रेडक्रस	सहयोगी संस्था	केशव सिंह	०७६ ५६००१५
६	सशस्त्र प्रहरी	सहयोगी संस्था	स.प्र.उ.	०७६५६१०५९
७	जिवका	सहयोगी संस्था	कार्यालय प्रमुख	०७६५६००१४
८	समुदायिक प्रकोप व्य. संजाल	सहयोगी संस्था	कल्पना शर्मा	९८४७०२३०४१
९	गैसस महासंघ	सहयोगी संस्था	प्रबीन श्रीवास्तव	९८५७०५०४०८

३. आवास तथा गैर खाद्य सामग्री (Shelter & Non Food Items)

क्र.सं	संस्थाको नाम	भूमिका	सम्पर्क व्यक्ति	सम्पर्क नम्बर
१	नेपाल रेडक्रस	अगुवा संस्था	केशव सिंह	०७६ ५६००१५
२	जिविस	सहयोगी संस्था	राजन पोखरेल	०७६५६०००५
३	जिल्ला प्राविधिक कार्यालय	सहयोगी संस्था	कार्यालय प्रमुख	०७६५६००८८
४	नेपाली सेना	सहयोगी संस्था	गुल्मपति	०७६५६००१६
५	नेपाल प्रहरी	सहयोगी संस्था	प्रहरी उपरिक्षक	०७६५६०४६५/१००
६	सशस्त्र प्रहरी	सहयोगी संस्था	स.प्र.उ.	०७६५६१०५९
७	जिवका	सहयोगी संस्था	कार्यालय प्रमुख	०७६५६००१४
८	जिभूसंका	सहयोगी संस्था	कार्यालय प्रमुख	९८५७०२२९६८
९	गैसस महासंघ	सहयोगी संस्था	प्रबीन श्रीवास्तव	९८५७०५०४०८
१०	उद्योग वाणिज्य संघ, तौलिहवा	सहयोगी संस्था	गयादीन कुर्मी	९८५७०२२२०३

४. स्वास्थ्य तथा पोषण (Health and Nutrition)

क्र.सं	संस्थाको नाम	भूमिका	सम्पर्क व्यक्ति	सम्पर्क नम्बर
१	जि.स्वा.का.	अगुवा संस्था	विष्णु जैसवाल	९८४७०४०८९७
२	जिल्ला अस्पताल	सहयोगी संस्था	डा. गोपाल कँडेल	०७६५६०२००
३	यूनिसेफ	सहयोगी संस्था	प्रकाश कैनी	९८५१०१४८०८
४	यूएनएफपिए	सहयोगी संस्था	चित्र महतो	९७५७०५०३१३
५	मेरीस्टोप	सहयोगी संस्था	मनिराम पाण्डे	०७६५६१०५८
६	सिद्धार्थ सामाजिक विकास केन्द्र	सहयोगी संस्था	गुणानीधि भुसाल	०७६५५०११७
७	सहज नेपाल	सहयोगी संस्था	उमेश पौडेल	०७६५४००३७
८	आई एन एफ	सहयोगी संस्था	लेखनाथ न्यौपाने	०७६५६०२९२

५. शिक्षा (Education)

क्र.सं	संस्थाको नाम	भूमिका	सम्पर्क व्यक्ति	सम्पर्क नम्बर
१	जि.शि.का.	अगुवा संस्था	जिशिअ	०७६ ५६००११
२	यूनिसेफ	सहयोगी संस्था	प्रकाश कैनी	९८५१०१४८०८
३	सेभ द चिल्ड्रेन	सहयोगी संस्था	इश्वर खत्री	९८५११५२७८०
४	इन्द्रेणी	सहयोगी संस्था	प्रदीप शाह	९८५७०२१२३३
५	राइज	सहयोगी संस्था	रीता सिंह	०७६५६०९७०
६	कालिका	सहयोगी संस्था	रामेन्द्र रावल	०७६५६०२८२
७	सिद्धार्थ	सहयोगी संस्था	गुणानिधि भुसाल	०७६५५०११७
८	सनसाइन	सहयोगी संस्था	परशुराम यादव	९८४७०६२०००
९	सहज नेपाल	सहयोगी संस्था	उमेश पौडेल	०७६५४००३७

६. संरक्षण (Protection)

क्र.सं	संस्थाको नाम	भूमिका	सम्पर्क व्यक्ति	सम्पर्क नम्बर
१	म.तथा वा. का.	अगुवा संस्था	कार्यालय प्रमुख	०७६ ५६०२६४
२	जिप्रका	सहयोगी संस्था	जिल्ला प्रहरी	१००
३	यूनिसेफ	सहयोगी संस्था	प्रकाश के सी	९८५१०१४८०८
४	यूएनएफपिए	सहयोगी संस्था	चित्र महतो	९७५७०५०३१३
५	नेपाल वार एस्सोशियसन	सहयोगी संस्था	राजेन्द्र पाण्डे	०७६५६००७०
६	पत्रकार महासंघ,	सहयोगी संस्था	मनोज पौडेल	९८४७०४०३३३
७	पारालिगल/निगरानी समूह	सहयोगी संस्था	पुष्पा रेग्मी	९८४७०४०३३२
८	एडभोकेसी फोरम	सहयोगी संस्था	ओम प्रकाश अर्याल	९८५७०५०६१०
९	इन्सेक	सहयोगी संस्था	नन्द राम पौडेल	९८४७०२५४३३
१०	इन्द्रेणी	सहयोगी संस्था	प्रदीप शाह	९८५७०२१२३३
११	माहुरी होम	सहयोगी संस्था	रवि ठाकुर	९८५७०२२०३८
१२	सिद्धार्थ	सहयोगी संस्था	गुणानिधि भुसाल	०७६५५०११७
१३	साथि	सहयोगी संस्था	खगप्रसाद चापागाई	९८५७०५०४३६

७. खानेपानी तथा सरसफाइ (WASH)

क्र.सं	संस्थाको नाम	भूमिका	सम्पर्क व्यक्ति	सम्पर्क नम्बर
१	खापा.स.स.डि.का	अगुवा संस्था	कार्यालय प्रमुख	०७६५६००७४
२	जिविस	सहयोगी संस्था	राजन पोखरेल	०७६५६०००५
३	जिल्ला प्राविधिक कार्यालय	सहयोगी संस्था	कार्यालय प्रमुख	०७६५६००८८
४	यूनिसेफ	सहयोगी संस्था	प्रकाश कैनी	९८५१०१४८०८
५	खापास	सहयोगी संस्था	कार्यालय प्रमुख	०७६५६०५३५
६	जिभूसंका	सहयोगी संस्था	कार्यालय प्रमुख	९८५७०२२९६८
७	इन्द्रेणी	सहयोगी संस्था	प्रदीप शाह	९८५७०२१२३३
८	सिद्धार्थ	सहयोगी संस्था	गुणानिधि भुसाल	०७६५५०११७

७. कृषि, खाद्य तथा जिविकोपार्जन (Agriculture, Food and Livelihood)

क्र.सं	संस्थाको नाम	भूमिका	सम्पर्क व्यक्ति	सम्पर्क नम्बर
१	जिकृविका	अगुवा संस्था	कार्यालय प्रमुख	०७६५६००६३
२	जिविस	सहयोगी संस्था	राजन पोखरेल	०७६५६०००५
३	जिवका	सहयोगी संस्था	कार्यालय प्रमुख	०७६५६००१४
४	जिभूसंका	सहयोगी संस्था	कार्यालय प्रमुख	९८५७०२२९६८
५	जलउत्पन्न प्रकोप नियन्त्रण कार्यालय	सहयोगी संस्था	कार्यालय प्रमुख	०७६५४५१९६
६	सिंचाई विकास डि. कार्यालय	सहयोगी संस्था	कार्यालय प्रमुख	०७६५६००३०
७	नेरेसो	सहयोगी संस्था	केशव सिंह	०७६ ५६००१५
८	उवासं तौलिहवा	सहयोगी संस्था	गयादीन कुर्मी	९८५७०२२२०३
९	गैसस महासंघ	सहयोगी संस्था	प्रबीन श्रीवास्तव	९७४७००८६९७

विषयगत विपद्को प्रकृतिमा आधारित प्रतिकार्य योजना

१. सूचना तथा समन्वय (Information & Coordination)

क) विपद पछिको अनुमानित परिदृश्य

- सूचना प्रसारण प्रविधिहरु अवरुद्ध वा नष्ट।
- सार्वजनिक पूर्वाधारहरू (सडक, पुल, बिद्युत, आपूर्ति, सञ्चार) नष्ट
- आवागमन अवरुद्ध।
- आवास तथा व्यक्तिगत सम्पत्ति अस्थायी रूपमा क्षति, बाल-बालिका, महिला, वृद्ध-वृद्धा तथा फरक किसिमले सक्षम (अपाङ्ग) मुख्य रूपमा प्रभावित हुने गरी मानिसहरू विस्थापन
- विद्यालयमा कक्षा कोठा, प्रहरीचौकी र स्वास्थ्य केन्द्र जस्ता उपलब्ध सार्वजनिक संस्थाहरूमाथि परेको चाप
- आवाससम्बन्धी सहयोग आवश्यक हुने गरी विस्थापित परिवार।

ख) प्रस्तुत योजनाको उद्देश्य

- सूचना प्रवाहका वैकल्पिक उपायहरु पहिचान गर्ने तथा सूचनाहरुलाई विश्लेषण गरी सम्वन्धित क्षेत्रहरुमा उपलब्ध गराई प्रतिकार्य सुनिश्चित गर्ने।
- जिल्ला तथा गा.वि.स तहमा सूचना तथा समन्वय समिति गठन गर्ने।
- तीनदेखि पाँच दिन भित्र :गतिष(अगिकतभच क्लष्तर्ष्बा च्वउष्म ब्ककभककक्फभलत ९:क्ष्च्व० गरी क्षति र पीडितहरुको विवरण तयार गर्ने।
- नियमित रुपमा अनुगमन गरी क्षेत्रहरुलाई पृष्ठपोषण गर्ने।

ग) मानवीय सहयोगका मापदण्ड

- टोल फ्री एक थान टेलीफोन लाइन उपलब्ध गराउने
- समन्वय वैठक शुरुमा हरेक दुई दिनमा एक पटक र दोस्रो हप्ता देखि साप्ताहिक रुपमा बस्ने।
- समन्वय बैठक र प्रतिवेदनका बारेमा जानकारी गराउने
- जोखिममा परेका समुह तथा जनसंख्यालाई न्यायोचित रूपमा गरिएको उद्धार सामग्रीको वितरण तथा सहयोग
- अवस्था तथा आवश्यकताको आधारमा रहेर-मिरा (MIRA) टीम परिचालन गर्ने।
- पहिलो हप्तामा परिस्थितिका बारेमा दिनदिनै प्रतिवेदन तयार गर्ने। क्रमशः आवश्यकता अनुसार हरेक २ दिन तथा साप्ताहिक रुपमा निरन्तरता दिने।
- २४ घण्टामित्र समाचार माध्यमका लागि समाचार पठाउने र पहिलो हप्तामा हरेक दिन
- क्षेत्रीय/स्थानीय प्रकोप उद्धार समितिलाई सक्रिय पार्न प्रयास गर्ने।
- समन्वय तथा शिविर व्यवस्थापनको अनुगमन गर्ने, प्रतिवेदन तयार गरि सबैलाई जानकारी गराउने।

१.१ विद्यमान श्रोत तथा क्षमताको विवरण

क्र.सं.	कार्यालय/ संस्था	मानवीय श्रोत	सामग्री
१	जिल्ला विपद व्यवस्थापन समिति	क्लष्टर समन्वयकर्ताहरु	सवारी साधन, इन्धन
२	जि.वि.स.को कार्यालय	गा.वि.स. सचिवहरु, सामुदायिक संस्थाहरु, सामाजिक परिचालकहरु	गाडी २ मोटरसाइकल ५, इन्धन
३	सशस्त्र प्रहरी, नेपाली सेना, नेपाल प्रहरी	सूचना संजाल, इलाका प्रहरी कार्यालय तथा प्रहरी पोष्टहरु	गाडी, संचार सेट
४	राजनीतिक दलहरु	जिल्ला, इलाका, गाउँ तथा टोल सम्मका संगठन तथा कार्यकर्ताहरु	स्थानीयरुपमा उपलब्ध साधनस्रोतहरु
५	संचार कर्मीहरु	करिव २५ जना	संचार पत्र पत्रिका, रेडियो
६	नागरिक समाज	संघ/संस्था/व्यक्ति	सहयोग

१.२ **प्रमुख कार्यहरु :**

- क्षतिग्रस्त स्थानहरुमा गई क्षति भएको भौतिक संरचना, कृषि वाली, पशुपक्षी, मानवीय क्षतिको सम्भव भएसम्म तस्विर सहित विवरण संकलन गर्ने गराउने।
- MIRA Tools को प्रयोग गरी तथ्याक संकलन गर्ने र सो सूचनाहरुलाई विश्लेषण गरी तथ्य सूचनाहरुलाई सम्प्रेषण गर्ने।
- समय समयमा क्ष्लतभच ऋगिकतभच :भभतष्लन को आयोजना गरि अवस्थाको बारेमा जानकारी लिने दिने।
- विपदबाट पीडितहरु को को हुन् ? पहिचान गरि अस्थायी प्रमाणपत्र उपलब्ध गराउन पहल गर्ने।
- गाउँस्तरमा गठन हुने गा.वि.स. स्तरीय सूचना तथा समन्वय समितिलाई सक्रिय तुल्याउन पहल गर्ने।
- सत्य तथ्य सूचनाहरु समय समयमा सार्वजनिक गर्न पत्रकार सम्मेलन तथा प्रेस विज्ञप्ती जारी गर्ने।
- सूचना संकलन तथा प्रशारण कार्यलाई व्यवस्थित गर्न जि.वि.स.को हाता भित्र छुट्टै आकस्मिक सूचना संकलन तथा प्रशारण केन्द्रको व्यवस्था गर्ने।
- विपदका कारण संचार माध्यमहरु नष्ट हुने हुँदा वैकल्पिक संचार माध्यमको व्यवस्थापन गर्ने।

१.३ **विपद पश्चात संचालन गरिने कार्यहरु :**

क.स.	प्रमुख कार्यहरु	जिम्मेवार निकाय	समय सिमा
१	सूचनाको आधिकारिकता पत्ता लगाउने ।	जिल्ला विपद व्यवस्थापन समिति	तुरुन्तै
२	जिल्ला विपद व्यवस्थापन समितिको बैठक आयोजना गर्ने । जिम्मेवारी वांडफांड गर्ने, सम्पूर्ण सेक्टर वा क्लष्टरहरुलाई जानकारी गराई सक्रिय पार्ने ।	जिल्ला विपद व्यवस्थापन समिति	२४ घण्टा भित्रै
३	प्रभावित क्षेत्रमा राहत, उद्दार, खोज कार्यक्रम संचालनका लागि स्थानीय स्तरमा समिति गठन गरी समूह विभाजन सहित कामको जिम्मेवारी दिने ।	जिल्ला विपद व्यवस्थापन समिति, जिविस, गाविस र स्थानीय संस्था	३ दिन भित्र
४.	संभावित प्रभावित क्षेत्रहरुमा/स्थानहरुमा काम भएको नभएको, राहत तथा उद्दार सामाग्री पुगे नपुगेको जानकारी लिने ।	जिल्ला विपद व्यवस्थापन समिति, जिविस, गाविस र स्थानीय संघ/संस्था, पत्रकार	१ दिन भित्र
५	प्रभावित स्थानहरुमा भएको क्षति तथा अन्य गतिविधिको तथ्यांक विवरण लिने, विश्लेषण गर्ने, सामाग्री पुगे/नपुगेको एकीन गर्ने ।	जिल्ला विपद व्यवस्थापन समिति बैठक	२ दिन भित्र
६	सम्पूर्ण तथ्यांक विवरणको क्षेत्रीय/मन्त्रालयमा जानकारी गराउने ।	जिल्ला विपद व्यवस्थापन समिति बैठक	एक दिन भित्र
७	प्रभावित स्थानहरुमा वितरित राहत सामाग्रीको अनुगमन, समिक्षा र मूल्यांकन गर्ने ।	जिल्ला विपद व्यवस्थापन समिति	तीन दिन भित्र
८	सूचना केन्द्रको रुपमा जिविसको सूचना केन्द्रलाई सशक्त बनाउने । प्रत्येक कार्यालयमा एक जना कर्मचारीलाई कार्यक्रम सम्पर्क व्यक्तिको रुपमा तोक्ने ।	जिल्ला विपद व्यवस्थापन समिति	सात दिन भित्र

९.	जिल्ला विपद व्यवस्थापन समितिवाट प्रभावित क्षेत्र/स्थानको अनुगमन, निरिक्षण पश्चात पुग/नपुग सामाग्रीहरु तथा अन्य व्यवस्थाको लागि पृष्ठपोषण लिने र यदि नपुग भएमा सरोकारवाला निकायहरुमा खवर तथा माग गर्ने ।	जिल्ला विपद व्यवस्थापन समिति	१५ दिन भित्र

१.४ सूचना तथा समन्वय पूर्व तयारी योजना :

क्र.स.	प्रमुख कार्यहरु	जिम्मेवार निकाय	समय सिमा
१	सवै क्लष्टरहरुको बैठक वसी सम्वन्धित विषयमा छलफल गर्ने र सम्पर्क व्यक्ति तोक्ने ।	जिल्ला विपद व्यवस्थापन समिति, जिविस, पत्रकार	फागुन महिना भित्र
२	संभाव्य गाविसहरुमा सूचना समन्वय समिति गठन गर्ने ।	जिल्ला विपद व्यवस्थापन समिति	फागुन - बैसाख
३	स्थानीय स्तरका समिति र संघ/संस्थाहरुलाई एक दिने अन्तरक्रिया सहित सचेतना तालिम, पर्चा, पोष्टर र पम्प्लेट सहित ।	जिल्ला विपद व्यवस्थापन समिति	फागुन - बैसाख
४.	संभावित गाविसमा हरेक समितिलाई एक टेलिफोन सेट, एक मोवाइल एवं संचार साधनको व्यवस्था गर्ने ।	जिल्ला विपद व्यवस्थापन समिति, सम्वन्धित सरोकारवाला संस्था/निकाय, पत्रकार	फागुन - जेठ
५	सवै क्लष्टर संस्थाहरुले आ-आफ्नो जिम्मेवारी अनुसारका सामाग्री/साधन स्रोतहरु जुटाएको वारे जानकारी लिने/दिने ।	जिल्ला विपद व्यवस्थापन समिति, सम्वन्धित सरोकारवाला संस्था/निकाय, पत्रकार	जेठ भित्र
६	जिविस भित्रको सूचना केन्द्रलाई स्थानीय स्तरसम्म समन्वय गर्न साधन स्रोत सम्पन्न गराई सक्रिय पार्न आवश्यक व्यवस्था गर्ने ।	जिल्ला विपद व्यवस्थापन समिति, जिविस	बैशाख भित्र
७	सम्पूर्ण योजनाको अनुगमन, समिक्षा, निरिक्षण एवं मूल्यांकन गर्ने ।	जिल्ला विपद व्यवस्थापन समिति, जिविस	जेठ भित्र

१.५ कार्यक्रम बजेट (सूचना तथा समन्वय)

क. स.	प्रमुख कार्यहरु	जिम्मेवार निकाय	ईकाई	परिमाण	दर	रकम
१	सवै सेक्टरमा/क्लष्टरहरुको बैठक वसी सम्वन्धित विषयमा छलफल गर्ने र सम्पर्क व्यक्ति तोक्ने ।	जिल्ला विपद व्यवस्थापन समिति, जिविस, पत्रकार	पटक	८	१०००	८०००
२	संभाव्य गाविस/नपाहरुमा सूचना समन्वय समिति गठन गर्ने ।	जिल्ला विपद व्यवस्थापन समिति	गाविस /नपा	९३	१०००	१३०००
३	स्थानीय स्तरका समिति र संघ/संस्थाहरुलाई एक दिने अन्तरक्रिया सहित सचेतना तालिम, पर्चा, पोष्टर र पम्प्लेट सहित ।	जिल्ला विपद व्यवस्थापन समिति	गाविस /नपा	९३	१००००	१३००००
४.	संभावित गाविसमा हरेक समितिलाई एक टेलिफोन सेट, एक मोवाइल एवं संचार साधनको व्यवस्था गर्ने ।	जिल्ला विपद व्यवस्थापन समिति, सम्वन्धित सरोकारवाला संस्था/निकाय, पत्रकार	गाविस	९३	६५००	८४५००
५	सवै क्लष्टर संस्थाहरुले आफ्नो जिम्मेवारी अनुसारका सामाग्री साधन स्रोतहरु जुटाएको वारे जानकारी लिने/दिने ।	जिल्ला विपद व्यवस्थापन समिति, सम्वन्धित सरोकारवाला संस्था/निकाय, पत्रकार	बैठक	८	१०००	८०००
६	जिविस भित्रको सूचना केन्द्रलाई स्थानीय स्तरसम्म समन्वय गर्न साधन स्रोत सम्पन्न गराई सक्रिय पार्न आवश्यक व्यवस्था गर्ने । (टोल फ्रि टेलिफोन, डिजिटल क्यामरा, भिडियो क्यामरा, मोटरसाईकल, फोटो कपी र फयाक्स, प्रिन्टर)	जिल्ला विपद व्यवस्थापन समिति, जिविस	सेट (प्याकेज)	१	२७५०००	२७५०००
७	जनशक्ति ३ जना ३ महिनाको लागि		जना	३	९०००	२७०००
८	सम्पूर्ण योजनाको अनुगमन, समिक्षा, निरिक्षण एवं मूल्यांकन र प्रतिवेदन ।	जिल्ला विपद व्यवस्थापन समिति, जिविस	पटक	१	२५०००	२५०००
	जम्मा					५६१५००

२. खोजी तथा उद्धार (Search and Rescue)

क) विपद पछिको अनुमानित परिदृश्य

कपिलवस्तु जिल्लाको बाणगंगा, सुराई, महलीसागर बाध, बेल, चिराई आदि ठूला साना नदिहरुको कटान, पटान तथा डुवानमा परी वर्षेनी मानिसहरुको मृत्यु, चोटपटक, घाइते, बेपत्ता, बस्तुभाउ, सम्पत्ति तथा खेतिपाती/जग्गा जमीनको नोक्सानी हुने।

ख) उद्देश्य

विपद प्रभावित व्यक्तिहरुलाई उद्धार गरी सहज तरिकाले सुरक्षित स्थान सम्म पुर्‍याउनु।

ग) मानवीय सहयोगका मापदण्डहरु

- समन्वय बैठक विपद आएको पहिलो हप्तामा १ दिन बिराएर र दोस्रो हप्ताबाट हप्तामा १ पटक बस्ने।
- समन्वय बैठक र प्रतिवेदनका बारेमा जानकारी गराउने।
- जोखिममा परेका समुह तथा समुदायलाई न्यायोचित रूपमा उद्धार र राहत सामग्रीको वितरण तथा सहयोग गर्ने।
- आवश्यकताको आधारमा रहेर(बहु क्षेत्रिय प्रारम्भिक द्रुत लेखाजोखा ९:क्ष्च्ब० टीम परिचालन गर्ने।
- पहिलो हप्तामा परिस्थितिका बारेमा दिनदिनै प्रतिवेदन तयार गर्ने।
- २४ घण्टाभित्र समाचार माध्यमका लागि समाचार पठाउने र पहिलो हप्तामा हरेक दिन पठाउने।
- समन्वय तथा शिविर व्यवस्थापनको अनुगमन गर्ने, प्रतिवेदन तयार गरि सबैलाई जानकारी गराउने।

२.१ **विद्यमान श्रोत तथा क्षमता**

क्र.सं.	कार्यालय/ संस्था	मानवीय श्रोत	मौज्दात उद्धार सामग्री
१	जिल्ला दैवी प्रकोप उद्दार समिती	१५	समन्वय, संचार तथा परिचालन
२	जिल्ला प्रहरी कार्यालय	२० जना	लाइफ ज्याकेट १०, गैंची, वेल्चा, डोरी
३	सशस्त्र प्रहरी कार्यालय	४० जना	लाइफ ज्याकेट १०, ट्युव १०, डोरी १०० मिटर, क्यारोविना हुक, गैची, वेल्चा, डोरी
४	नेपाली सेना	३० जना	लाइफ ज्याकेट १०, पिक्स बोट, गैंची, वेल्चा, डोरी
५	ग्रामिणस्तरमा प्रकोप व्यवस्थापन समिति र इन्द्रेणी	विभिन्न गाविसका (इन्द्रेणीबाट सहजीकरण भएका समूहरुमा) व्यवस्थापन समितिसंग	डुंगा १, लाइफ ज्याकेट ५० पीस, डोरी, स्ट्रेचर १०, टर्च १५, हेल्मेट, प्राथमिक उपचारकीट, बेल्चा, गैची आदि
६	रेडक्रस	५ जना	गैर खाद्य सामाग्री

२.२ **विपद पश्चात गरिने गतिविधि** (खोजी तथा उद्धार)

क्र. स.	प्रमुख कार्यहरु	जिम्मेवार निकाय	समय सिमा
१	सूचना संकलन : प्रहरी, स्थानीय जनता, संघ/संस्था	जिल्ला प्रशासन कार्यालय जिल्ला प्रहरी कार्यालय ससस्त्र प्रहरी, नेपाली सेना, नागररिक समाज पत्रकार/पत्रकार महासंघ, ईन्द्रेणी, रेडक्रस, गैसस र गैसस महासंघ	तुरुन्त गर्ने
२	आकस्मिक बैठक	जिल्ला प्रशासन कार्यालय, जिल्ला प्रहरी कार्यालय ससस्त्र प्रहरी, नेपाली सेना, नागररिक समाज पत्रकार, ईन्द्रेणी, रेडक्रस, गैसस र गैसस महासंघ	सूचना प्राप्त हुना साथ
३	उद्दार सामाग्री लिने (प्राथमिक उपचार सहित प्याकेजमा तयार भएको सामाग्री)	जिल्ला प्रशासन कार्यालय जिल्ला प्रहरी कार्यालय, ससस्त्र प्रहरी, नेपाली सेना, नागररिक समाज, पत्रकार, ईन्द्रेणी, रेडक्रस, गैसस र गैसस महासंघ	बैठक सकिए तुरुन्तै
४	जोखिममा परेकाव्यक्तिहरुलाई उद्दार गर्ने ।	,, ,, ,,	छिटो भन्दा छिटो आश्रयस्थलमा ल्याउने ।

२.३. **आपतकालिन खोज तथा उद्धार पूर्व तयारी योजना :**

क्र. सं.	प्रमुख कार्यहरु	जिम्मेवार निकाय	समय सिमा
१	संभावित जोखिम हुने क्षेत्र पत्तालगाउन बैठक बस्ने ।	DDRC	बैशाख १५ भित्र
२	संभावित जोखिम हुने क्षेत्रमा गई स्थानीय संघ/संस्था सरकारी निकाय, समाजसेवी, बुद्धिजीवी राखी पूर्वतयारी	DDRC प्रकोपमा काम गर्ने संघ संस्था र सरकारी कार्यालय ।	बैशाख २५ भित्र
३	जोखिम क्षेत्रको उद्धारका लागि प्रशिक्षण दिने ।	**DDRC**, प्रकोपमा काम गर्ने संघ संस्था र सरकारी कार्यालय ।	जेठको पहिलो हप्ता
४.	उद्दार सामाग्रीहरुको सूची तयार गरी खरिद गर्ने ।	क्लष्टर सदस्य, जनपद, सशस्त्र र नेपाली सेना	जेठ १५ भित्र

५	उद्दार सामाग्री प्राप्ती, खरिद तथा भण्डारण गर्ने ।	क्लष्टर सदस्य, जनपद, सशस्त्र र नेपाली सेना	जेठ २० भित्र
६	आवश्यक सामाग्रीहरुको विवरण : ● लाईफ ज्याकेट : १०० ● डोरी : १०० ह १३०० मिटर ● टर्च : १०० वटा ● स्ट्रेचर : २५ वटा ● हेल्मेट : १०० वटा	● कोदालो : ५० वटा ● बेल्चा : ५० ● प्राथमिक उपचार बाकस : १५ वटा ● टयूब : २० वटा ● डुंगा : ५ वटा	
	● ट्रक, एम्वुलेन्स, सवारी साधन संझोता गर्ने ● ईन्धन		

२.४ खोजी तथा उद्दारको कार्यक्रम बजेट :

क्र.सं.	आवश्यक सामग्री	ईकाई	परिमाण	दर	बजेट
१	लाइफ ज्याकेट	वटा	३०	३०००	९००००
२	डुंगा, बोट	वटा	१	५००००	५००००
३	डोरी मोटो	मीटर	५००	५०	२५०००
४	ट्युब	वटा	५०	५००	२५०००
५	सर्च लाइट	वटा	५०	१००	५०००
६	रेनकोट	वटा	५०	१०००	५००००
७	क्याराभेना हुक	थान	३००	५०	१५०००
८	स्ट्रेचर	थान	२०	१५००	३००००
९	बेल्चा,	थान	५०	१७५	८७५०
१०	कोदालो	थान	५०	२००	१००००
११	बन्चरो	थान	१०	१७५	१७५०
१२	हेलमेट	थान	५०	४००	२००००
१३	खुकुरी	थान	१०	२००	२०००
१४	प्राथमिक उपचार बक्स	थान	२५	५००	१२५००
१५	वाइनाकुलर	थान	१०	१०००	१००००
१६	खोज तथा उद्दार तालिम	जना	५०	५०००	२५००००
जम्मा					६०५०००

३. आवास तथा गैर खाद्य सामग्री (Shelter & Non Food Items)

क) विपद पछिको अनुमानित परिदृश्य

- विपदका कारण उत्पन्न जोखिमयुक्त परिस्थितिका कारण आफ्नो र परिवारको जिऊ ज्यान जोगाई सुरक्षित ठाउंमा पुगेका विपद प्रभावित परिवारहरुलाई दैनिकी चलाउनका लागि न्यूनतम आवास, लत्ताकपडा, खाना पकाउने भांडा आदिको आवश्यकता भएको अवस्था।
- यसरी बिषम तथा जोखिमयुक्त परिस्थितिमा सबै जनसंख्याको साथै उमेर तथा लैगिंक आधारमा बिशेष प्रकारको स्याहार आवश्यकता पर्ने जनसंख्या (गर्भवती, सुत्केरी, वाल बच्चाहरु, बृद्ध बृद्धा एवं अपांगता भएका व्यक्तिहरु) लाई गैर खाद्य सामाग्रीहरुको तत्काल आवश्यकता पर्नेछ। जसको सयममा प्रतिकार्य गर्न नसकेको अवस्थामा विविध शारिरिक एबं रोगको संक्रमणको प्रवल सम्भावना।
- सामुदायिक स्थानहरूमा अस्थायी आवासको उपयोग गर्दा विद्यालयहरु प्रभावित हुने भएकोले बैकल्पिक आवास व्यवस्था गर्नु पर्ने आवश्यकता।

ख) उद्देश्य

- आवास : सुरक्षित तथा आरामदायी बस्ने ठाउँको प्राप्तिका लागि भौतिक एवं प्राथमिक सामाजिक आवश्यकताहरूमा व्यक्ति तथा परिवारहरूको पहुँच सुनिश्चित गर्ने। यथासम्भव यस प्रक्रियामा बाहिरी भन्दा आफैं व्यवस्थापन (Self-Management) लाई समावेश गरिने।
- शिविर समन्वय तथा शिविर व्यवस्थापन : प्राकृतिक विपद्का कारणले घरवारविहीन बनेका मानिसहहरूका निमित्त स्थायी समाधानको खोजीका लागि प्रयत्न गर्नुका साथै विस्थापित व्यक्तिहरूलाई मानव अधिकारको उपभोग गर्न सक्षम पार्नका निमित्त शिविरहरूको रहनसहन ⁄ जीवन स्तरमा सुधार ल्याउने।
- विपदबाट प्रभावित व्यत्तिहरुलाई उनीहरुको आत्म सम्मान, सामाजिक मर्यादा संरक्षण गर्न र उत्पन्न प्रतिकुल परिस्थितिबाट हुन सक्ने सम्भावित मानविय क्षति हुन नदिनका लागि आवश्यक आवास तथा गैर खाद्य सामाग्रीमा समान पहुंच पुर्‍याउने।

ग) मानवीय सहयोग सम्बन्धी मापदण्ड

१. औसतमा एक व्यक्तिका लागि ३.५-४.५ वर्ग मिटरको छाना भएको क्षेत्र उपलब्ध हुनु पर्छ, औसतमा ५ सदस्यहरूको एक परिवारका लागि कम्तीमा पनि ४ ह ५ मिटरको डोरीसहितको प्लास्टिक सिट र सहायता सामग्री आवश्यक हुन्छ।
२. दुई वर्षसम्मका केटाकेटीहरूका लागि कम्तीमा एक सेट कपडा ।
३. महिला, केटी, पुरूष तथा केटाहरूको लागि कम्तीमा पनि एकसेट कपडा। यसका अतिरिक्त, महिला तथा केटीहरूका लागि नियमित सरसफाइ सम्बन्धी सामग्रीहरुको आपूर्ति।
४. प्रत्येक परिवारसंग एक सेट भाँडा।
५. शिविर बन्द गर्ने र वहिर्गमन रणनीति।
६. शिविर खडा गर्नका लागि अग्रिम रूपमा जमिनको पहिचान।
(SPHERE को मापदण्ड अनुसार)।

घ) प्रमूख कृयाकलापहरुः

१. उपलब्ध सार्वजनिक स्थलहरुमा अस्थायी आबाशको ब्यबस्था गर्ने।
२. प्रतिकुल बाताबरणिय प्रभावबाट बचाउनका लागि र आत्म सम्मान र मर्यादा जोगाउनका लागि गैर खाद्य सामाग्री उपलब्ध गराउने।
३. संभावित रोगहरुबाट सूरक्षा दिन मौसम अनूसारको उपयुक्त गैर खाद्य सामाग्री उपलब्ध गराउने।
४. प्रजननयोग्य उमेरका र गर्भवती महिलाहरुको लागि परिस्थिति र आवश्यकताको आधारमा बिशिष्ट थप सामाग्री

उपलब्ध गराउने।

५. तिन बर्ष मुनिका बालबालिकाहरु तथा जेष्ठ नागरिकहरुलाई उमेर र बाताबरण सुहाउदा गैरखाद्य सामाग्रीहरु उपलब्ध गराउने।

३.१ सम्भाव्य सुरक्षित स्थानहरुको पहिचान :

संभावित विपदवाट पीडित हुन सक्ने गा.वि.स.मा भएका सुरक्षित आश्रय स्थलहरु तय गर्नको लागि सम्वन्धित गाविसको प्रकोप व्यवस्थापन समन्वय समितिहरुले आ(आफ्नो गाविसमा रहेका त्यस्ता स्थलको पहिचान र सुचीकरण गरी दैवि प्रकोप उद्दार समितिलाई उपलब्ध गराउने छन।

३.२. **विपद पश्चात गरिने सहयोग कार्य योजना** (Response Plan)

क्र.स.	प्रमुख कार्यहरु	जिम्मेवार निकाय	समय सिमा
१	समन्वय बैठक	रेडक्रस, सम्वन्धित व्यवस्थापन समिति, स्थानीय निकाय, संघ/संस्था, जि.प्र.उ.स., नेपाल प्रहरी, नेपाली सेना, स.प्र.वल	सूचना पछि तुरुन्तै (एक घण्टा भित्र)
२	परिस्थितीको लेखाजोखा, कार्यदल गठन, कार्य योजना निर्माण	रेडक्रस, सम्वन्धित व्यवस्थापन समिति, स्थानीय निकाय, संघ/संस्था, जि.प्र.उ.स., नेपाल प्रहरी, नेपाली सेना, स.प्र.वल	सूचना पछि तुरुन्तै (३ घण्टा भित्र)
३	सुरक्षित स्थलको पहिचान र समन्वय	जि.दै.प्र.उ.समिति	२४ घण्टा भित्र
४.	सेल्टर निर्माण (सार्वजनिक भवन, सुख्खा जग्गा आदि ठाउमा)	जि.दै.प्र.उ.समिति	२४ घण्टा भित्र
५	स्थास्थ्य, सुरक्षा, खाद्यपदार्थ, बन्दोवस्तीको लागि अन्य क्लष्टरसंगको सम्पर्क, समन्वय सहयोग आदान प्रदान	जि.दै.प्र.उ.समिति	२४ घण्टा भित्र
६	खानेपानी सरसफाईको व्यवस्था सहित सेल्टर व्यवस्थापन तथा निर्माण सामाग्रीको व्यवस्था (बास, डोरी, कोदालो, बन्चरो, हसिया आदि)	नेरेसो तथा क्लष्टर सदस्यहरु	२ दिन भित्र
७	रेस्कयू टिमसंग संचार समन्वय गरी आकस्मिक बसोवास गराउने संख्या एकीन गर्ने ।	नेरेसो तथा क्लष्टर सदस्यहरु	२ दिन भित्र
८	शिवीर स्थापना गरी उमेर, लिंग, धार्मिक आस्था र अशक्तताको आधारमा वर्गीकरण गरी बसोवास गराउने संख्या एकीन गर्ने ।	नेरेसो तथा क्लष्टर सदस्यहरु	२ दिन भित्र
९	संख्या एकीन भए पछि परिचय पत्र वितरणमा सहयोग गर्ने ।	जि.प्र.उ.स.	३ दिन भित्र

१०	किट, चटाई, भाडाकुडा, कपडा, चुल्हो दाउरा जस्ता गैह्र खाद्य सामाग्रीको व्यवस्था ।	नेरेसो तथा क्लष्टर सदस्यहरु	२ दिन भित्र
११	स्थास्थ्य, चेतनामूलक शिक्षा, सुरक्षा, सरसफाई जस्ता विषयमा विभिन्न निकायसंग समन्वय गरी मानवीय सेवा पुर्याउने ।	क्लष्टर सदस्यहरु	५ दिन भित्र
१२	वितरित सामाग्रीको अभिलेख राख्ने व्यवस्था मिलाउने ।	नेरेसो तथा क्लष्टर सदस्यहरु	वितरण संगसंगै
१३	प्रत्येक सेल्टरमा स्वास्थ्य शिवीर, खाद्य भण्डार र भान्साको लागि छुट्टै पालको व्यवस्था ।	नेरेसो तथा क्लष्टर सदस्यहरु	५ दिन भित्र
१४.	कार्य प्रकृति बमोजिम मानवीय स्रोतको व्यवस्था ।	नेरेसो तथा क्लष्टर सदस्यहरु	शिविर स्थापनासंगै
१५.	अस्थायी वसोवास क्षेत्रको नियमित निरिक्षण अनुगमन तथा पृष्ठपोषण	नेरेसो तथा क्लष्टर सदस्यहरु	शिविर स्थापनासंगै
१६.	समिक्षा, मूल्यांकन र प्रतिवेदन दिने	नेरेसो तथा क्लष्टर सदस्यहरु	प्रत्येक हप्ता
१७	अस्थायी वास हटेपछि सेल्टर रहेको स्थानको सरसफाई र पुर्नस्थापन गर्ने ।	नेरेसो तथा क्लष्टर सदस्यहरु	शिविर खाली भए पश्चात
१८	WASH कार्यक्रम संचालन	नेरेसो कपिलवस्तु	५ गाविसहरु

३.३ आकस्मीक बसोवास व्यवस्थाको पूर्व तयारी योजना :

क्र.स.	प्रमुख कार्यहरु	जिम्मेवार निकाय	समय सिमा
१	समन्वय बैठक ● संभावित क्षेत्र र निकायको पहिचान ● प्रभावित क्षेत्रको पहिचान र नक्सांकन ● संभावित प्रभाव क्षेत्रमा समिति तथा कार्यदल गठन । ● सूचना प्रवाहका लागि नेटवर्क स्थापना (फोन सम्पर्क)	रेडक्रस, सम्वन्धित व्यवस्थापन समिति, स्थानीय निकाय, संघ/संस्था, जि.प्र.उ.स., नेपाल प्रहरी, नेपाली सेना, स.प्र.वल	बैशाख पहिलो हप्ता
२	● सुरक्षित आकस्मिक बसोवास स्थान र जोखिम स्थानको पहिचान । ● स्रोत तथा जोखिम नक्सा तयार गर्ने ।	रेडक्रस, सम्वन्धित व्यवस्थापन समिति, स्थानीय निकाय, संघ/संस्था, जि.प्र.उ.स., नेपाल प्रहरी, नेपाली सेना, स.प्र.वल	बैशाख दोस्रो हप्ता

३	**दोस्रो बैठक :** ● संभावित प्रभावित संख्याको अनुमान र वर्गीकरण । ● आवश्यक बन्दोवस्तीका सामाग्रीको पहिचान गरी विवरण (Roster) तयार गरी राख्ने । ● सामाग्री उपलब्ध गराउन सक्ने आपूर्ति कर्ताको पहिचान र सम्पर्क स्थापना ● संभावित आकस्मिक वसोवास योग्य स्थानको प्रयोगको लागि सहमति स्थापना ।	क्लस्टर सदस्यहरु	बैशाख तेस्रो हप्ता
४.	मानवीय स्रोत विकास : ● सुरक्षा निकाय, सामाजिक संघ संस्था र संभावित प्रभावित क्षेत्रका समिति र कार्यदलहरुलाई सेल्टर निर्माण, सरसफाई, जिन्सी व्यवस्थापन, सुरक्षा सम्वन्धि अनुशिक्षण दिने ।	जि.प्र.उ. समिति	बैशाख मसान्त
५	● अभिलेख व्यवस्थापनको लागि निम्न विषयको ढाचा निर्माण : ● प्रभावित व्यक्तिहरुके विवरण ● वितरण गर्ने सामाग्रीहरुको विवरण ● परिचय पत्र र प्रतिवेदनको ढाचा निर्माण ।	जि.प्र.उ. समिति	जेष्ठ पहिलो हप्ता
६	● आवश्यक बन्दोवस्तीका सामान प्राप्ती, खरिद र भण्डारण गर्ने । ● भण्डार गरीएका सामानको लगत राखने ।	जि.प्र.उ. समिति	जेष्ठ दोसो हप्ता
७	सामाग्री व्यवस्थापन योजना तथा वितरण आचार सहिता निर्माण गर्ने ।	क्लस्टर सदस्यहरु	जेष्ठ दोसो हप्ता
८	शिवीर व्यवस्थापन तथा समन्वय समितिको संरचनागत जिम्मेवारी वाडफाड	क्लस्टर सदस्यहरु	जेष्ठ तेसो हप्ता
९	पूर्व तयारी कार्यको समिक्षा र मूल्यांकन	क्लस्टर सदस्यहरु	जेष्ठ मसान्त

३.४ आकस्मिक वसोवास तथा गैह्र खाद्य सामाग्रीको बजेट

क्र. सं.	प्रमुख कार्यहरु	जिम्मेवार निकाय	ईकाई	परिमाण	दर	रकम
१	समन्वय बैठक	रेडक्रस, सम्वन्धित व्यवस्थापन समिति, स्थानीय निकाय, संघ/संस्था, जि.प्र.उ.स., नेपाल प्रहरी, नेपाली सेना, स.प्र.वल	पटक	३	१०००	३०००
१.१	संभावित क्षेत्र र निकायको पहिचान		पटक	३	०	०
१.२	प्रभावित क्षेत्रको पहिचान र नक्सांकन		पटक	३	०	०
१.३	संभावित प्रभाव क्षेत्रमा समिति तथा कार्यदल गठन ।		पटक	२	१०००	२०००
१.४	सूचना प्रवाहका लागि नेटवर्क स्थापना (फोन सम्पर्क)		पटक	२	०	०
२	सुरक्षित आकस्मिक बसोवास स्थान र जोखिम स्थानको पहिचान ।	रेडक्रस, सम्वन्धित व्यवस्थापन समिति, स्थानीय निकाय, संघ/संस्था, जि.प्र.उ.स., नेपाल प्रहरी, नेपाली सेना, स.प्र.वल				०
	स्रोत तथा जोखिम नक्सा तयार गर्ने ।		गाविस	१३	१०००	१३०००
३	**दोस्रो बैठक :**	जि.दै.प्र.उ.समिति	पटक	४	१०००	४०००
	संभावित प्रभावित संख्याको अनुमान र वर्गीकरण ।					०
	आवश्यक बन्दोवस्तीका सामाग्रीको पहिचान गरी विवरण (List) तयार गरी राख्ने ।					०
	सामाग्री उपलब्ध गराउन सक्ने आपूर्ति कर्ताको पहिचान र सम्पर्क स्थापना					०
	संभावित आकस्मिक वसोवास योग्य स्थानको प्रयोगको लागि सहमति स्थापना ।					०
४	मानवीय स्रोत विकास :	जि.दै.प्र.उ.समिति				
४.१	सुरक्षा निकाय, सामाजिक संघ संस्था र संभावित प्रभावित क्षेत्रका समिति र कार्यदलहरुलाई सेल्टर निर्माण, सरसफाई, जिन्सी व्यवस्थापन, सुरक्षा सम्वन्धि अनुशिक्षण दिने ।		ब्याच	१४	१००००	१४००००

५	अभिलेख व्यवस्थापनको लागि निम्न विषयको ढाचा निर्माण :	क्लसटर सदस्यहरु				०
५.१	प्रभावित परिवार/व्यक्तिहरुको विवरण फारम निमाण छपाई		थान	६००	१०	६०००
५.२	वितरण गर्ने सामाग्रीहरुको विवरण फारम छपाई		थान	६००	१०	६०००
५.३	परिचय पत्र र प्रतिवेदनको ढाचा निर्माण ।		थान	२०००	३०	६००००
६	अत्यावश्यक बन्दोवस्तीका सामान प्राप्ती, खरिद र भण्डारण गर्ने ।	क्लसटर सदस्यहरु				५०००००
६.१	भण्डार गरीएका सामानको लगत राखने ।					
७	सामाग्री व्यवस्थापन योजना तथा वितरण आचार सहिता निर्माण गर्ने ।	क्लसटर सदस्यहरु				०
८	शिवीर व्यवस्थापन तथा समन्वय समितिको संरचनागत जिम्मेवारी वाडफाड	क्लसटर सदस्यहरु				०
९	स्वंय सेवक परिचालन	क्लसटर सदस्यहरु	जना	२००	१२०	२४०००
१०	क्लष्टर संयोजक/व्यवस्थापन	क्लसटर सदस्यहरु	जना	८	३००	२४०००
११	अनुगमन	क्लसटर सदस्यहरु	जना	१५	१५०	२२५०
१२	सवारी ईन्धन	जि.दै.प्र.उ.समिति	लिटर	३००	१००	३००००
१३	पूर्वतयारी कार्यको समिक्षा	क्लसटर सदस्यहरु	बैठक	६	१०००	६०००
१४	प्रतिवेदन	नेरेसो	पटक	१	१००००	१००००
जम्मा						८३०२५०

४. स्वास्थ्य तथा पोषण (Health and Nutrition)

क. विपद पछिको अनुमानित परिदृश्य :

१. शारिरिक चोट पटक

२. सरुवा रोगहरुको संक्रमण (झाडा पखाला, मलेरिया, टाईफाईड, जन्डिस, छाला तथा आखा पाक्ने रोग आदि)

३. स्वास्थ्य संस्थाको संरचना नष्ट हुनु र स्वास्थ्य संस्था समुदायको पहुचवाट टाढा हुनु।

४. स्वास्थ्य संस्थामा भएको औषधि तथा सर सामाग्री नष्ट हुनु।

५. खाद्य तथा पोषणयुक्त खानाको अभाव, वातावरणीय तथा व्यक्तिगत सरसफाईको आभावका कारण सरुवा रोगहरुमा बृद्धिले कुपोषण, स्वाश प्रश्वास जस्ता समस्या देखिनु।

६. गर्भवती तथा दुध खुवाउने महिलाहरु संक्रमण तथा कुपोषणवाट वढी प्रभावित हुने।

ख) उद्देश्य :

➲ आपतकालनि अवस्थामा जोखिममा परेका मानव जीवनको सुरक्षा तथा कल्याण खास गरी एकदमै जोखिममा रहेका समूहको स्वास्थ्य पोषण सम्वन्धी आवश्यकताहरु पुरा गराउनु।

ग) मानवीय सहयोगका मापदण्डहरु

➲ प्रारम्भिक लेखाजोखा सञ्चालन गरिएकै समयमा स्वास्थ्यसम्बन्धी निगरानी शुरु गर्नु पर्ने।

➲ समुदायको तहमा रोग तथा चोट-पटकको उपचार विद्यमान प्राथमिक स्वास्थ्य केन्द्रको प्रणालीको माध्यमबाट गर्ने।

➲ स्वास्थ्य संस्थाहरूमा केही उपचार एवं थोरै संख्यामा गम्भीर बिरामीहरूलाई सिफारिश गरी अन्य केन्द्रहरू (Referral centres) मा पठाई आपतकालिन स्वास्थ्य सेवा कार्यक्रमको कार्यान्वयन गरिने।

➲ सिफारिश गरी पठाइने अन्य केन्द्रहरू (Referral centres) मा केन्द्रहरुमा पुग्नका निमित्त बिरामीहरुका लागि उपयुक्त यातायातको प्रवन्ध गरिने।

घ) प्रमुख कार्यहरु :

➲ स्वास्थ्य उपचारको राम्रो व्यवस्था।

➲ आपतकालिन अवस्थामा प्रजनन् स्वास्थ्य सेवाकालागि न्युनतम प्रारम्भिक सेवा सामग्री (Minimum Initial Service Package (MISP) for Reproductive Health.

➲ विशेष स्याहार (गर्भवती महिला, स्तनपान गराउने महिलाहरु, नवजात शिशुहरु, ५ बर्ष मुनीका वालवालिकाहरु तथा बृद्धबृद्धाहरु।

➲ खोप सेवाको उचित व्यवस्था।

➲ कुपोषण उपचार तथा रोकथाम।

➲ स्वास्थ्य तथा सरसफाईको वारेमा शिक्षा।

➲ मनोसामाजिक परामर्श सेवाको व्यवस्था :

➲ एम्बुलेन्स सेवाको व्यवस्था।

४.१ विद्यमान श्रोत तथा क्षमताको सूची

क्र.सं.	साझेदारको नाम	औषधी, स्वास्थ्य सामग्री	जनशक्ति	सवारी साधन	कैफियत
१	जिल्ला स्वास्थ्य कार्यालय	आपतकालिन प्रयोजनको लागि विभिन्न औषधिहरु भण्डार ।	अस्पताल ३, प्रा.स्वा.के. २, हे.पो. ७३, तथा १०५४ म.स्व.से. तथा १ द्रुत सेवा कार्यदल (RRT), MISP **तथा** GBV तालिम लिएको स्वास्थ्यकर्मीहरु	एम्बुलेन्स ३ पिकअप १ मोटरसाइकल ४	
२	युएनएफपिए	क्षेत्रीय कार्यालय दाङमा Dignity Kits, Condoms, Clean delivery kits रहेको ।	१ संयोजक	मोटरसाईकल १	
३	युनिसेफ	Helath and Hygient Kit ORT Packet, First Aid Kit	संयोजक १	मोटरसाइकल १	
४	नेपाल परिवार नियोजन संघ		स्टाफ नर्स १, अनमी १, युवा स्वयंसेवक १० जना	–	
५	आई.एन.एफ.	औषधी तथा सामग्री	सामाजिक परिचालन ५ गाविस	गाडी १	
६	रेडक्रस	जिल्ला तथा उप शाखामा रहेको औषधि तथा सामाग्री	प्राथमिक स्वास्थ्य स्वयंसेवक	–	
७	मेरीस्टोप	तौलिहवा र चन्द्रौटा	नर्स	एम्बुलेन्स	

४.२ विपद पश्चात सम्पन्न गरिने क्रियाकलाप :

क्र.स.	प्रमुख कार्यहरु	जिम्मेवार निकाय	समय सिमा
१	स्वास्थ्य क्षेत्रमा काम गर्ने संस्थाहरुको आकस्मिक बैठक गरी सूचनालाई अध्यावधिक गर्ने ।	जिल्ला स्वास्थ्य कार्यालय	२४ घण्टा, तुरुन्तै
२	प्रभावित क्षेत्रको भ्रमण गरी (अन्य क्षेत्र सहित) सूचना संकलन तथा लेखाजोखा गर्ने (स्वास्थ्य तथा पोषण सम्वन्धि)	जिल्ला विपद व्यवस्थापन समिति, जि.स्वा.का.	३ दिन भित्र
३	परिस्थितीको प्रतिवेदन तैयार गर्ने ।	जिल्ला विपद व्यवस्थापन समिति, जि.स्वा.का.	सूचना संकलन गर्ने वित्तिकै
४.	औषधि तथा उपकरण सहित RRT टोलीलाई सम्वन्धित क्षेत्रमा परिचालन गरी आवश्यक मानवीय स्वास्थ्य तथा पोषण सेवा उपलब्ध गराउने ।	जि.स्वा.का. र क्लस्टर सदस्यहरु	तत्काल, २४ घण्टा पछि शुरु गर्ने ।
५	गर्भवती जाच तथा परामर्श सेवा, सुत्केरी सेवा, खोप सेवा, स्वास्थ्य शिक्षा, प्रजनन् स्वास्थ्य सेवा MISP, स्तनपान सम्वन्धि सेवा, शिशु तथा वालवालिकाको खाना सम्वन्धि परामर्श, शूक्ष्म पौष्टिक तत्व वितरण सम्वन्धि सेवा,	जि.स्वा.का. र क्लस्टर सदस्यहरु	५ दिन भित्र
६	घाईतेहरुको चोटपटकको उपचार	जि.स्वा.का. र क्लस्टर सदस्यहरु	तत्काल
७	खाद्य समूहसंग समन्वय गरी गर्भवती, सुत्केरी तथा स्तनपान गराउने महिलाहरु तथा ५ बर्ष मुनीका वालवालिकाहरु, बृद्धबृद्धा, HIV संक्रमित को लागि विशेष पोषिलो खानाको व्यवस्था मिलाउने ।	जि.स्वा.का. र क्लस्टर सदस्यहरु	२४ घण्टा भित्र
८	मनोसामाजिक परामर्शको व्यवस्था गर्ने, GBV Screening, Treatment र Refer सेवा उपलब्ध गराउने, एम्बुलेन्स	जि.स्वा.का. र क्लस्टर सदस्यहरु	२ दिन भित्र
९	HIV/AIDS वाट सुरक्षित हुने उपाय वारे परामर्श तथा सामाग्री वितरण गर्ने ।	जि.स्वा.का. र क्लस्टर सदस्यहरु	२ दिन भित्र
१०	दैनिक सूचना संकलन, समिक्षा तथा प्रतिवेदन तयार गर्ने	जि.स्वा.का. र क्लस्टर सदस्यहरु	साप्ताहिक
११	**DDRC** संग नियमित समन्वय गर्ने ।	जि.स्वा.का. र क्लस्टर सदस्यहरु	नियमित

४.३ **पूर्व तयारी योजना** (Preparedness Plan)

क्र.स.	प्रमुख कार्यहरु	बजेट	जिम्मेवार निकाय	समय सिमा
१	समन्वय वैठक बस्ने (क्षेत्रगत र अन्तरक्षेत्र गत)		जिल्ला स्वास्थ्य कार्यालय	प्रत्येक महिना
२.	जोखिममा पर्न सक्ने परिवारको लगत लिने ।		जिल्ला विपद व्यवस्थापन समिति, जि.स्वा.का.	जेष्ठ मसान्त
३	प्रभावित हुन सक्ने क्षेत्रको क्षमता तथा सामाग्रीको विवरण ।		जिल्ला विपद व्यवस्थापन समिति, जि.स्वा.का.	जेष्ठ मसान्त
४	मानवीय श्रोत व्यवस्थापन तथा क्षमता विकास ● RRT पहिचान र गठन ● RRT को अभिमुखिकरण तथा तालिम ५ दिन ● RH In Emergency (MISP) तालिम ● प्रत्येक RRT को क्षेत्र निर्धारण र जिम्मेवारी वाडफाड		DHO र Cluser का सदस्यहरु	जेष्ठ मसान्त
५	सामाग्री तथा औषधिको पहिचान र व्यवस्थापन ARI, STI, ASV		WASH संग समन्वय गरेर	जेष्ठ मसान्त
६	अत्यावश्यक औषधिहरु : जीवनजल, नर्मलस्लाईन, मेट्रोनिडाजोल, डक्सीसाईक्लीन, सिप्रो, आखा पाक्ने रोग रोकथाम र उपचारका लागि औषधि, जेन्सोन भाईलिन, कालामाईसन लोशन, पारासिटामोल, अल्वेन्डाजोल, अन्य आकस्मिक सेवामा प्रयोग हुने औषधिहरु ।		DHO र Cluser का सदस्यहरु	जेष्ठ मसान्त
७	शुक्ष्म पौष्टिक तत्व पाईने औषधिहरु ● आईरन चक्की, भिटामिन ए क्याप्सुल र मल्टीभिटामिन चक्की ।		DHO र Cluser का सदस्यहरु	जेष्ठ मसान्त
८	सामाग्री तथा उपकरणहरु : ● अत्यावश्यक उपकरण तथा औजारहरु ।		DHO र Cluser का सदस्यहरु	जेष्ठ मसान्त

९	भ्याक्सीन र सोको लागि चाहिने उपकरणहरु		DHO र Cluser का सदस्यहरु	जेष्ठ मसान्त
१०.	सुत्केरीसेवाको लागि चाहिने औषधि तथा उपकरणहरु		DHO र Cluser का सदस्यहरु	जेष्ठ मसान्त
११.	स्वास्थ्य शिक्षाको लागि IEC सामाग्रीहरु (झाडा पखाला, मलेरिया, व्यक्तिगत तथा वातावरणीय सरसफाई HIV/AIDS प्रजनन् स्वास्थ्य		DHO र Cluser का सदस्यहरु	जेष्ठ मसान्त
१२.	स्तनपान IYCF पोषण शुक्ष्म पौष्टिक तत्व		DHO र Cluser का सदस्यहरु	जेष्ठ मसान्त
१३.	RRT को लागि प्राथमिक उपचार कीट व्यवस्थापन		DHO र Cluser का सदस्यहरु	जेष्ठ मसान्त
१४.	पोषण सम्वन्धि सामाग्री व्यवस्थापन तथा क्षमता विकास • IFE तथा SFP सम्वन्धि मानवीय स्रोत व्यवस्थापन तथा क्षमता विकास गर्ने । • SFP को लागि सर्वोत्तम पीठो (UNIMAX) को व्यवस्थापन गर्ने । • SFP को केन्द्र पहिचान तथा सामाग्री भण्डारण । • SFP को लागि सामाग्री व्यवस्थापन गर्न खाद्यक्षेत्रसंग समन्वय गर्ने ।		DHO र Cluser का सदस्यहरु	जेष्ठ तेस्रो हप्ता
१५.	एम्बुलेन्स व्यवस्थापन		DHO र Cluser का सदस्यहरु	आवश्यकता अनुसार
१६.	अनुगमन प्रतिवेदन		DHO	नियमित
जम्मा				

५. शिक्षा (Education)

क) विपद पछिको परिवेश

- विद्यार्थिहरु विस्थापित भई विद्यालय जानवाट वञ्चित हुने।
- पाठ्य पुस्तक र स्टेशनरी आदिको नष्ट हुने।
- विद्यालय भवन नष्ट हुने र शिक्षकहरु समेत विस्थापित हुने।

ख) मुख्य उदेश्यः

३ देखि १८ बर्ष उमेर समूहका आकस्मिक रुपमा विपदमा परेका बालबालिकाहरुलाई शैक्षिक व्यवस्थापन गर्ने।

ग) मानवीय सहयोगका मापदण्डहरुः

- विपद् परेको पहिलो हप्ताभित्र शिक्षा सम्बन्धी सुविधा र शिक्षामा संलग्न व्यक्तिहरूका बारेमा द्रुत लेखाजोखा (Rapid Assessment) सञ्चालन गर्ने।
- जिल्ला शिक्षा कार्यालय र स्थानीय क्षेत्रगत सदस्यहरू (Cluster Members) सँगको समन्वयमा तथा प्रभावित समुदायहरूसँगको परामर्शमा प्रभावित/आन्तरिक रूपमा विस्थापित बाल-बालिकाहरूको शिक्षालाई जारी राख्नका निमित्त तिनका निमित्त अस्थायी रूपमा सिक्ने ठाउँ पत्ता लगाउने।
- सम्भव भएसम्म यथाशक्य चाँडो अर्थात् सिद्धान्तत : पहिलो दुई हप्ताभित्र, न्यूनतम मापदण्डबमोजिम ६ देखि ८ हप्ताभित्र न्यूनतम पूर्वाधारसहित विद्यालय जाने बाल(बालिकाहरूका निमित्त अस्थायी रूपमा सिक्ने ठाउँ तथा स-साना बाल-बालिकाहरूका लागि सुरक्षित ठाउँ खडा गर्ने।
- विद्यालयहरू पुनः खुला गराएर र शिक्षण-सिकाइका सामग्री उपलब्ध गराएर र अर्ध-संरचनागत (Semi-structured) मनोरञ्जनका सामग्रीको व्यवस्था मिलाएर पढाइ जारी राख्ने र शिक्षक तथा विद्यार्थीहरूको पुनः एकीकरण प्रारम्भ गर्ने।
- विद्यालयबाहिर रहेका बाल-बालिकाहरू अस्थायी रूपमा खडा गरिएका सिक्ने ठाउँमा भर्ना गरिएका छन् अथवा तिनको शिक्षाका लागि वैकल्पिक व्यवस्था गरिएको छ भन्ने कुरा सुनिश्चित गर्ने।

घ) लक्षित जनसंख्या

- ३ देखि १८ वर्ष उमेरका ७२० बालबालिकाहरु

क्र.सं.	साझेदारको नाम	शैक्षिक सामग्री	जनशक्ति	कैफियत
१	जिल्ला शिक्षा कार्यालय	पाठ्य सामाग्रीहरु	शिक्षक तथा स्रोत व्यक्तिहरु, जिशिकाका कर्मचारीहरु, शिक्षक पेशागत संगठनका प्रमुखहरु	
२	युनिसेफ	Education Kits	विषयगत विज्ञ	
३	सेभ द चिल्ड्रेन	सिकाई सामाग्रीहरु तथा वित्तिय स्रोत	कर्मचारी तथा साझेदार संस्था	
४	सनसाइन	सिकाई सामाग्रीहरु	कर्मचारी तथा स्वयंसेवकहरु	
५	इन्द्रेणी	सिकाई सामाग्रीहरु	कर्मचारी तथा स्वयंसेवकहरु	
६	अन्य निकाय	सन्देसमूलक शिक्षा	शिक्षा सहजकर्ता,	

५.१ जिल्ला शिक्षा कार्यालय कपिलवस्तुको स्रोत व्यक्ति र शिक्षक संघ संगठनहरुको विवरण

क्रसं	स्रोत व्यक्तिको नाम	स्रोत केन्द्र	सम्पर्क नं
१	आत्म विकास पौडेल	परसोहिया	९७४७००८५७१
२	रमेश पाण्डेय	पकडी	९८५७०५०५३०
३	इश्वर प्रसाद गुप्ता	तौलिहवा	९८४७०४०२०२
४	टिकाराम पौडेल	गजेहडा	९८४७५०१९८६
५	कविराज भण्डारी	ओदारी	९८५७०५००५३
६	खेमराज पौडेल	गोरुसिंगे	९८५७०५०५९६
७	अर्जुन लोहार	गणेशपुर	९८४७०६३२९९
८	हरेराम गुप्ता	महाराजगंज	९८४७१३३३९९
९	बनारसीलाल गुप्ता	बहादुरगंज	९८५७०५५३३५
१०	देवेश प्रताप सिंह	चन्द्रैटा	९८५७०५५२००

क्र. सं.	शिक्षकका पेशागत संगठन प्रमुख	स्रोत केन्द्र	सम्पर्क नं
१	कनकमान श्रेष्ठ	नेपाल शिक्षक संघ	९८५७०५०१०१
२	जगन्नाथ मरासिनी	नेपाल रा. शिक्षक संगठन	९८४७०३१९६७
३	लालचन्द्र पाण्डेय	एकिकृत अखिल नेपाल शिक्षक संगठन	९८४७०५१०३८
४	विनोद कुमार गुप्ता	मधेसी शिक्षक फोरम लोकतान्त्रिक	९८१७४३५९१४
५	देवराज पाण्डेय	मधेसी शिक्षक फोरम	९८५७०५०५७६
६	किरण कुमार देवकोटा	अखिल नेपाल रा. शिक्षक संगठन	९८४७२७६०११
७	शारदानन्द यादव	त.म.लो. शिक्षक संगठन	९८४७०५२६५१
८	वेदप्रकाश पाण्डेय	नेपाल शिक्षक संगठन	९८११५१२५९६
९	श्याम प्रकाश श्रीवास्तव	नेपाल रा. शिक्षक परिषद	९८४७०४०४४७
१०	रामनिवास चौहान	नेपाल शिक्षक संगठन	९८०६९२८२७८
११	कमला गिरी	अखिल नेपाल शिक्षक संघ	९८४७०६१२१२

५.२ विपद पश्चात संचालन गरिने गतिविधि :

क्र. सं.	प्रमुख कार्यहरु	जिम्मेवार निकाय	समय सिमा
१	स्रोत र साधनको एकीन गरी कार्य विभाजन गर्न शिक्षाको क्षेत्रमा काम गर्ने संघ/संस्थाको समन्वय समितिको बैठक	दैवीप्रकोप उद्धार समिति	प्रकोपको ५/७ दिन भित्र
२	पठाईका निरन्तरताका लागि कक्षा संचालन गर्न अस्थायी कक्षा कोठाको निर्माण गर्ने।	UNICEF र स्थानीय संघ/संस्था र व्यक्तिहरु।	प्रकोपको ५/७ दिन भित्र
३	कक्षा संचालनका लागि स्वयंसेवकलाई तालिम	स्थानीय समुदाय र संस्थाहरु	१० दिन भित्र

४.	शैक्षिक सामाग्रीको व्यवस्था (पाठ्यपुस्तक, कापी, कलम, पेन्सील, झोला)	UNICEF , जि.शि.का. र नजिकका विद्यालय	१० दिन भित्र
५	वातावरणीय व्यवस्थापनको लागि शौचालय र पानीको व्यवस्था ।	UNICEF , स्थानीय क्लव र समुदाय	१० दिन भित्र
६	कक्षा संचालनको समय समयमा देखिएका समस्या सामाधाननार्थ वेला वेलामा अनुगमन तथा सुपेरीवेक्षण	UNICEF, समन्वय समिति र जि.शि.का.	कक्षा संचालन भएको समयमा ।
७	परिस्थितीको सहजढंगले सामना गर्न गराउनका लागि मनोसामाजिक परामर्श सेवा	सहयोगी संस्थाहरुवाट	साँझ विहान
८	नियमित अध्ययन कार्यलाई निरन्तरता दिन विद्यालयमा फिर्ता गर्ने ।	संघ/संस्था विद्यालय	बालवालिका घरमा फर्के पछि ।

५.३ पूर्व तयारी योजना :

क्र.सं.	प्रमुख कार्यहरु	जिम्मेवार निकाय	समय सिमा
१	आपतकालिन शिक्षा समन्वय समितिको बैठक	जि.शि.का.	जेष्ठ १० भित्र
२	विपद संभावित क्षेत्रका विद्यार्थीहरुको Flash वाट तथ्यांक संकलन र विश्लेषण	जि.शि.का. र स्रोत केन्द्र	जेष्ठ १५ भित्र
३	संभावित क्षेत्रमा सचेतना अभिमुखिकरण कार्यक्रम संचालन	समन्वय समितिको बैठकले तोकेको संस्था	जेष्ठ २० भित्र
४.	अस्थायी कक्षा कोठाको लागि त्रिपाल ३०, चकटी ७२०, कालोपाटी ३०, पाठय पुस्तक ७२० सेट, झोला ७२०, पोशाक ७२० सेट, कापी कलम ७२० सेट, ७२० कीटबक्स आदि	UNICEF/DEO	जेष्ठ मसान्त भित्र
५	स्वंयसेवक शिक्षकको छनौट र तालिम ४० जना ।	जि.शि.का., गै.स.स.	जेष्ठ मसान्त भित्र
६	अनौपचारिक कक्षामा पूर्व स.का.को सूची तयार गरी कक्षा संचालन गर्ने ।	जि.शि.का., गाविस, स्थानीय राजनैतिक दल	जेष्ठ मसान्त भित्र
७	सुरक्षित स्थानको छनौट	स्थानीय गैर सरकारी संस्था	जेष्ठ मसान्त भित्र
८	रोष्टर समूह गठन (तालिम, अनुगमन र व्यवस्थापनका लागि)	जि.शि.का., सहयोगी स्थानीय संस्थाहरु र UNICEF	जेष्ठ मसान्त भित्र

९.	हैण्डपाईप जडान ५० वटा, पुरुष अस्थायी शौचालय ४०, महिला अस्थायी शौचालय ६०, का लागि नल, त्रिपाल ।	WASH संग समन्वय UNICEF र सहयोगी संस्थाहरु	जेष्ठ मसान्त भित्र
१०	दिवा खाजाको प्रवन्ध मिलाउने ।	जि.शि.का. र प्रभावित विद्यालयहरु	जेष्ठ मसान्त भित्र

५.४ कार्यक्रम बजेट :

क्र.स.	प्रमुख कार्यहरु	ईकाई	परिमाण	दर	बजेट
१	जिल्ला शिक्षा समन्वय समितिको बैठक	पटक	५	१०००	५०००
२	विपद संभावित क्षेत्रका विद्यार्थीहरुको २०७२ Flash वाट तथ्यांक संकलन र विश्लेषण ।	गाविस	१३	१०००	१३०००
३	संभावित क्षेत्रमा सचेतना अभिमुखिकरण कार्यक्रम संचालन	गाविस	१३	५०००	६५०००
४.	**अस्थायी कक्षा कोठाको लागि शैक्षिक सामाग्री**				
४.१	त्रिपाल	बटा	३०	२०००	६००००
४.२	चकटी	वटा	७२०	५०	३६०००
४.३	कालो पाटी	वटा	२०	१०००	२००००
४.४	पठयापुस्तक सेट	सेट	७२०	१०००	७२००००
४.५	झोला	वटा	७२०	३००	२१६०००
४.६	पोशाक	सेट	७२०	५००	३६००००
४.७	कापी, कलम	सेट	७२०	१५०	१०८०००
४.८	किट बक्स	सेट	७२०	५००	३६००००
५	स्वंय सेवक शिक्षकको छनौट र तालिम ३० जना ।	जना	३०	१०००	३००००
६	स्वंय सेवक शिक्षकको सुविधा	जना	३०	१५००	४५०००
७	पठन पाठन संचालनको लागि सुरक्षित स्थानको छनौट	स्थान	३०	०	०
८	रोष्टर समूह गठन (तालिम, अनुगमन र व्यवस्थापनका लागि)	जना	३	५०००	१५०००
९.	हैण्डपाईप जडान ५० वटा	संख्या	५०	०	०
१०	पुरुष अस्थायी शौचालय ४०, महिला अस्थायी शौचालय ६०, का लागि नल, त्रिपाल	संख्या	१००	०	०
११.	दिवा खाजाको प्रवन्ध मिलाउने (३ महिनाको लागि)	जना	७२०	६००	४३२०००
१२.	मनोसामाजिक विमर्श व्यवस्था	जना	२	१५०००	३००००
१३	अनुगमन, मूल्यांकन, समिक्षा र प्रतिवेदन	पटक	३	७०००	२१०००
	जम्मा				**२५३६०००**

६. संरक्षण (Protection)

क) विपद पछिको अनुमानित परिदृश्य

६.१ बालवालिका

आमा बाबुबाट छुट्टिएका, बाबुआमा/अभिभावक गुमाएका, हराएका वालवालिका, श्रम शोषण, यौन शोषण, बेचविखनको उच्च जोखिममा पर्न सक्ने, मनोसामाजिक असर (Trauma), किशोरीहरुलाई हैरानी (Harashment) तथा यौनजन्य हिंसा, राहत कार्यमा भेदभाव भएका, अपांगत भएका व्यक्ति, दलित/गरीव वालवालिकाहरु विशेष जोखिममा रहेका हुन्छन।

६.२ महिला

लैगिकताका आधारमा हुने हिंसा (GBV), आश्रय स्थल/बसोबासवाट वन्चित, महिनावारी तथा गर्भवती, प्रसुती अवस्थाका महिलाहरु, मनोविच्छिप्त (Depression), मनोसामाजिक असर, सामाजिक सुरक्षा जालो भत्कीनु, बेचविखनको जोखिम, HIV/AIDS को जोखिम, बलात्कार, गोपनीयता (Privacy), छुवाछुतको आधारमा गरिने भेदभाव, आवश्यकता तथा आवाजहरुको सुनुवाई नहुने भएर जोखिममा हुन्छन।

६.३ अपांग, बृद्धबृद्धा तथा एकल महिला :

विशेष आवश्यकताहरु भएका (बैशाखी, Wheelchair, सहारा, विशेष खाना तथा स्याहार) फरक क्षमता भएका व्यक्तिहरु, बृद्धबृद्धा तथा एकल महिलाहरु जोखिममा रहन्छन।

ख) उद्देश्य

बालबालिका महिला, अपांगता भएका व्यक्ति, जेष्ठ नागरिक लगायत सम्पूर्ण जोखिममा परेका समूहले आपतकालीन परिस्थितिको कारणबाट उत्पन्न हिंसा, मानसिक तनाव, शोषण, दुर्व्यवहार, भेदभावरहित तथा पोषणयुक्त खानाको साथै उपयुक्त र सहज वातावरणमा रहन पाउने वातावरणको सिर्जना गर्ने।

ग) मानवीय सहयोगका मापदण्डहरु

- प्रभावित जनसमुदायको अधिकारको कुनै पनि उल्लङ्घन, दुर्व्यवहार तथा शोषण अथवा भेदभावको अनुगमन गर्ने र प्रतिवेदन पेश गर्ने संयन्त्रको स्थापना गर्ने अथवा स्थापित संयन्त्रलाई प्रयोगमा ल्याउने।
- बिभिन्न समुदायका सदस्यहरुबाट, विशेषतः अति गरिब तथा पछाडी पारिएका समुहबाट मानविय सहयोग तथा आधारभूत सेवा सुबिधामा समान पहुँच प्रतिकार्य पाए नपाएको अनुगमन गर्ने।
- साझेदारहरूका बीचमा अभिलेख राख्ने तथा दर्ता गर्ने प्रणालीमा एकरूपता सुनिश्चित गर्ने।
- बाल(मैत्री ठाउँलगायत बाल-बालिका तथा महिलाहरूका लागि सुरक्षित वातावरणको सिर्जना गर्ने।
- शिक्षा तथा संरक्षणसम्बन्धी प्रतिकार्य कार्यक्रममा मनो-सामाजिक सहयोगलाई एकीकरण गर्ने।
- हेरचाह गर्ने व्यक्तिहरूबाट बाल-बालिकाहरू बिछोडिने कार्यको रोकथाममा सहयोग गर्ने।
- विछोडिएका तथा परिवार साथ नभएका बाल-बालिकाहरू, खास गरी पाँच वर्षको उमेरभन्दा मुनिका बाल-बालिका तथा किशोरीहरूको पहिचान, दर्ता तथा स्वास्थ्य जाँचको सहजीकरण गर्ने र खोजी तथा पुनर्मिलनमा संलग्न साझेदारहरूलाई सहयोग उपलब्ध गराउने।
- परिवारबाट बिछडिएका तथा साथ नभएका बाल-बालिकाहरू र अन्य जोखिममा परेका समुह जस्तैः परिवार नभएका, बृद्ध, अपांग तथा दिर्घ रोगबाट पिडीत समुहका मानिसहरुलाई हेरचाह तथा संरक्षण प्रदान गर्ने (वास तथा अन्य सेवाको व्यवस्था)।
- मानविय सहयोग तथा स्थायी समाधानका बारेमा आन्तरिक रूपमा विस्थापित मानिसहरूलाई नियमित रूपमा सूचनाको प्रवाह भइरहेको छ भन्ने कुरा सुनिश्चित गर्ने।

- फिर्ता हुने कार्यक्रम तथा स्थायी समाधानको तर्जुमा गर्ने कार्यमा आन्तरिक रूपमा विस्थापित व्यक्तिहरूलाई संलग्न बनाउन प्रयास गर्ने।

घ) लक्षित समूह

महिला (सुत्केरी, गर्भवती), वालवालिका, किसोर किसोरी, अपांग, बृद्धबृद्धा, घाइते, तनावमा रहेका, यौन तथा लैगिक हिंसामा परेका।

६.४ विद्यमान श्रोत तथा क्षमता

क्र.सं.	सस्था वा कार्यालय	स्रोत /सामग्री	जनशक्ति	कैफियत
१	महिला विकास कार्यालय	IEC सामाग्री : विभिन्न ९ वटा महिला सहकारी संस्थाहरुमा लैंगिक हिंसामा परेका महिलाहरुको न्यायमा पहुंच तथा सहयोगको लागि रकम मौज्दात रहेको	मनोसामाजिक परामर्शकर्ता १, बाल संरक्षण निरीक्षक १ महिला तथा बालबालिका कार्यालयका कर्मचारी र सहजकर्ताहरु, GBV District Resource Group	UNFPA को सहयोग
२	जि.प्र.का.	सुरक्षा सामग्री	सुरक्षा जनशक्ति	सुरक्षा, न्याय
३	जिल्ला स्वास्थ्य कार्यालय	Supplies for GBV screening and treatment	Trained Health Workers on GBV	UNFPA को सहयोग
४	महिला सेल्टर (Women Shelter) (साथी)	१० बेडको सेल्टर, खाना उपचार सहित	मनोविमर्शकर्ता १ जना संयोजक, गार्ड, वार्डेन	UNFPA को सहयोग
५	पारालिगल कमिटी, निगरानी समूह	४ नपा र ३५ गाविसहरु	जिल्ला स्रोत समूह कानूनी, सुरक्षा तथा स्वास्थ्य	UNiCEF को सहयोग
६	एडभोकेसी फोरम	मानवीय	मनोविमर्शदाता तथा मानवअधिकारकर्मीहरु	मनोविमर्श तथा मानवअधिकार
७	माहुरी होम	मानवीय	मनोविमर्शदाता तथा मानवअधिकारकर्मीहरु	मनोविमर्श तथा मानवअधिकार
८	ईन्सेक	मानवीय	मानवअधिकारकर्मीहरु	मनोविमर्श तथा मानवअधिकार
९	इन्द्रेणी	मानवीय	मनोविमर्शदाता तथा मानवअधिकारकर्मीहरु	मनोविमर्श तथा मानवअधिकार
१०	सिद्धार्थ	मानवीय	मनोविमर्शदाता तथा मानवअधिकारकर्मीहरु	मनोविमर्श तथा मानवअधिकार

६.५ विपद पश्चात सम्पन्न गरिने गतिविधिहरु

क्र.स.	प्रमुख कार्यहरु	जिम्मेवार निकाय	समय सिमा
१	संरक्षण क्लष्टरको आकस्मिक बैठक	महिला तथा बालबालिका कार्यालय	घटनाको खवर पाएको २ घण्टा भित्र
२	सम्वन्धित क्षेत्र अवलोकन तथा प्रभावितको तथ्यांक संकलन (संरक्षणको हिसावले लिने तथ्यांक फारम MIRA अनुसार)	म वि अ, बाल संरक्षण निरिक्षक, मविवि	बैठक पछि ५ घण्टा भित्र
३	Rapid Assesment वाट पत्ता लागेका संरक्षण सम्वन्धि सवालहरुको पहिचान/विश्लेषण तथा आवश्यक तयारी	,, ,, ,,	३ दिन भित्र
४.	आवश्यक जनशक्ति, स्रोत सामाग्रीहरुको आंकलन तथा तत्काल गरीनु पर्ने सम्वोधनको लागि बैठक	,, ,, ,,	५ दिन भित्र
५	निगरानीसूह	,, ,, ,,	नियमित
६	मनोसामाजिक परामर्शकर्ताको परिचालन तथा मनोसामाजिक विमर्श सेवा प्रदान ।	,, ,, ,,	नियमित
७	विछोडिएका वालवालिकाको पूर्नमिलन र संरक्षण तथा सुरक्षित वासस्थानको व्यवस्था मिलाउने ।	,, ,, ,,	नियमित
८	महिला/किशोरी/प्रशुती/गर्भवतीहरुको विशेष स्वास्थ्य सेवाको व्यवस्था तथा संप्रेशण (Refer)	,, ,, ,,	नियमित
९	विस्थापित अवस्थामा हुने जोखिम प्रति जनचेतना जगाउने IEC सामाग्री वितरण तथा प्रचार	,, ,, ,,	नियमित
१०	Emergency Contraception तथा Rape Treatment Kit Supply	म.तथा बा.का./स्वास्थ्य कार्यालय/UNFPA	आवश्यकता अनुसार
११	Female Dignity/Hygene kits (लुंगी, काईयो, नेल कटर, ब्रा, पेन्टी, सानीटरी प्याड	म.तथा बा.का./ UNFPA/मविवि/बासंनि	समय/समयमा
१२	GBV Screening, Treatment, Legal and Security referrel	GBV District Resource Group, Service center and District Hospital and Bar Association	नियमित

१३	अपागं, बृद्धबृद्धा तथा एकल महिलाहरुको सेवा/संरक्षणको लागि तालिम तथा पैरवी, समन्वय गर्ने ।	महिला तथा बालबालिका कार्यालय	नियमित
१४	महिला तथा पुरुषको अलग चर्पी तथा नुहाउने व्यवस्था	महिला तथा बालबालिका कार्यालय /जिविस/खापाससडिका	नियमित
१५	किशोर/किशोरी समूह निर्माण गरी यौन तथा हिंसा आदि वारे शिक्षा	महिला तथा बालबालिका कार्यालय	नियमित
१६	अन्य कल्ष्टरहरुसंग समन्वय गरी वालवालिका, महिला, अपागं , बृद्धबृद्धा तथा एकल महिला एवं दलित समुदायमा विंशेष सेवा सुविधाको लागिथ पहल तथा पैरवी गर्ने ।	महिला तथा बालबालिका कार्यालय	नियमित
१७	नियमित समिक्षा, पुनर्यो एअजना, कार्यान्वयन तथा प्रतिवेदन गर्ने ।	महिला तथा बालबालिका कार्यालय	नियमित

६.६ संरक्षण पूर्व तयारी योजना

क.स.	प्रमुख कार्यहरु	जिम्मेवार निकाय	समय सिमा
१	संरक्षण क्षेत्र सदस्यहरुको समन्वय बैठक	म वि अ / म वि नि	बैशाख १० भित्र
२	तथ्यांक संकलकको भुमिका सम्वन्धि तालिम प्रदान	म वि अ / म वि नि/बा सं नि (म तथा बा का)	बैशाख २० भित्र
३	सरोकारवालाको पहिचान गरी सुचीकृत गर्ने र दक्ष वनाउनका लागि तालिम प्रदान गर्ने	म वि अ / म वि नि/बा सं नि (म तथा बा का)	बैशाख २० भित्र
४.	संरक्षण क्लष्टरका सदस्यहरुलाई अधिकारमा आधारित GBV, CRC, Interagency Response तालिम प्रदान गर्ने	म वि अ/ जिविस /जि प्रशासन कार्यालय	बैशाख २० भित्र
५	संरक्षणमा आधारित गाविस स्थित संयन्त्रलाई अभिमुखि गर्ने ।	म वि अ/ जिविस	बैशाख मसान्त भित्र
६	अधिकारमा आधारित सुरक्षित आवासको व्यवस्था गर्न ईमर्जेन्सी सेल्टर, क्लष्टरसंग पूर्व सुनिश्चीतता गराउने ।	म वि अ/ जिविस / गाविस	जेष्ठ १० भित्र

७	मनोसामाजिक विमर्शकर्ताको पहिचान गरी सुचीकृत गराउने तथा आवश्यकता अनुसार परिचालनका लागि दक्ष बनाउने ।	म तथा बा कार्यालय	जेष्ठ १० भित्र
८	जिल्ला महिला तथा वाल संरक्षण समितिसंग समन्वय गरी पूर्व तयारी वारे छलफल गर्न र संम्प्रेषण संयन्त्र वनाउने । ● स्वास्थ्य उपचार सेवा ● कानुनी सहायता सेवा ● सुरक्षा सेवा ● आर्थिक सहयोग ● महिला र वाल सुरक्षा ● आवास सेल्टर/वासस्थान	म तथा बा कार्यालय	जेष्ठ २० भित्र
९	हाईजिन किट खरिद तथा भण्डारण गर्ने प्रयोजनका लागि अभिमुखिकरण गराउने	म तथा बा कार्यालय तथा क्लष्टर सदस्यहरु	जेष्ठ मसान्त भित्र
१०	आचारसंहिता तयार गरी सरोकारवालालाई अभिमुखिकरण गर्ने ।	म तथा बा कार्यालय तथा क्लष्टर सदस्यहरु	जेष्ठ मसान्त भित्र
११	फरक क्षमता (अपांगता) भएकाहरुलाई सायरन यन्त्रको व्यवस्था मिलाउने	म तथा बा कार्यालय तथा क्लष्टर सदस्यहरु	जेष्ठ मसान्त भित्र
१२	आपतकालिन अवस्थामा उद्दारका लागि यातायात सेवाको सूचीकरण गर्ने	म तथा बा कार्यालय तथा क्लष्टर सदस्यहरु	जेष्ठ मसान्त भित्र
१३	अनुगमन, मूल्यांकन र समिक्षा बैठक	म तथा बा कार्यालय तथा क्लष्टर सदस्यहरु	आवश्यकता अनुसार

६.७ बजेट

क्र.स.	प्रमुख कार्यहरु	ईकाई	परिमाण	दर	बजेट
१	संरक्षण क्षेत्र सदस्यहरुको समन्वय बैठक	बैठक	४	१०००	४०००
२	संरक्षण क्लष्टरका सदस्यहरुलाई अधिकारमा आधारित GBV, CRC, Emergency Response, MIRA तालिम प्रदान गर्ने	ब्याच	१	१००००	१००००

३	संरक्षणमा आधारित गाविस स्थित संयन्त्रलाई अभिमुखिकरण ।	गाविस	१३	५०००	६५०००
४	मनोसामाजिक विमर्शाकर्ताको पहिचान गरी सूचीकृत गराउने तथा आवश्यकता अनुसार परिचालन गराउने ।	जना	३	६०००	१८०००
५	आचारसंहिता तयार गरी सरोकारवालालाई अभिमुखिकरण गर्ने ।	पटक	१	१५०००	१५०००
६	अपांग अशक्तहरुलाई सहयोगी सामाग्री । (व्हील चेयर, बैसाखी, सिठी, आदि)	पटक	१	२००००	२००००
७	विस्थापित अवस्थामा हुने जोखिम प्रति जनचेतना जगाउने IEC सामाग्री वितरण तथा प्रचार	पटक	१	१५०००	१५०००
८	Emergency Contraception तथा Rape Treatment Kit Supply (UNFPA मार्फत स्वास्थ्य कार्यालय तथा हेपोमा भण्डार भै सकेको)	सेट	०	०	०
९	Female Dignity Kits (लुंगी, काईयो, नेल कटर, ब्रा, पेन्टी, सेनीटरी प्याड) UNFPA दाङमा भण्डार भएको)	सेट	१८०	०	०
	Rape Treatment kits UNFPA मा रहेको । आवश्यकतानुसार माग गर्ने	सेट		०	०
१०	अनुगमन, मूल्यांकन र समिक्षा बैठक	पटक	३	५०००	१५०००
जम्मा					**१६२०००**

७. खानेपानी तथा सरसफाई (WASH)

क) विपद पश्चातका परिदृश्यहरु :

- खानेपानी उपलब्ध नभएको अवस्था।
- भएका श्रोतहरु प्रदुषित/विग्रेको अवस्था।
- शौचालयको उपलब्धता नभएको अवस्था।
- भैरहेका शौचालय विग्रेको अवस्था।
- बालवालिका र अन्यमा भ्काडा पखाला/महामारीको संभावना।
- आधारभुत सरसफाई सुविधाको अभाव (नुहाउने, धुने....)
- व्यक्तिगत सरसफाईका सामाग्रीहरुको अभाव (ब्रस,सावुन,गम्छा, स्यानीटरी प्याड....)
- सरसफाई सम्वन्धि हेलचेक्रयाई र लापरवाही
- पशुजन्य रोगहरुवाट संक्रमण।

ख) उद्देश्यः

विपदबाट प्रभावित परिवारहरुलाई ३० दिन सम्म खानेपानी तथा सरसफाइ सम्बन्धीका सुविधाहरु उपलब्ध गराई पानी तथा सरसफाईजन्य रोगहरु फैलनबाट रोक्ने तथा रोकथाम गर्ने ।

ग) मानवीय सहयोगका मापदण्डहरु

- घर तथा व्यक्तिगत सम्पत्ति नष्ट भई शिविरमा बस्ने व्यक्तिहरूका लागि पानी सङ्कलन गर्नका लागि बाल्टीन र पानी शुद्ध गर्नका लागि ३० दिनसम्म खानेपानी शुद्ध गर्ने चक्की (Tablets) अथवा वाटर गार्ड (Water Guard) उपलब्ध गराउने।
- सुरक्षित पानी प्रति दिन प्रति व्यक्ति ३ लि. र अन्य प्रयोजन १२ लि. ।
- पुरुष तथा महिलाहरूका लागि छुट्टाछुट्टै नुहाउने सुविधाका साथै अस्थायी चर्पी (हरेक २० व्यक्तिका लागि एक चर्पी र पहिलो हप्ताभित्र हरेक १० व्यक्तिका लागि एक चर्पीका दरले पर्ने गरी) को निर्माण गर्ने।
- शिविरमा बसोबास गर्ने प्रभावित मानिसहरूलाई जिल्ला स्वास्थ्य तथा खानेपानी कार्यालयका कर्मचारी, साभ्केदार गैर-सरकारी संस्थाहरु, महिला सामुदायिक स्वास्थ्य स्वयंसेवक एवं रेडक्रसका स्वयंसेवकहरूसँग समन्वय गरी स्वास्थ्यसम्बन्धी किट (Kits) वितरण गर्ने र स्वास्थ्य प्रवर्धनसम्बन्धी गतिविधिहरू (पानी शुद्ध पार्ने उचित तरिका र साबुनद्वारा हात धुने) सञ्चालन गर्ने।

७.१ विद्यमान श्रोत तथा क्षमताको विवरण

७.१.१ युनिसेफ क्षेत्रिय कार्यालय भरतपुर, चितवनमा भण्डारण गरी राखिएको समान :

क्र.सं.	सामानको विवरण	इकाई	जम्मा	कैफियत
१	१० लिटरको प्लास्टिक बाल्टी ढक्कन तथा मग सहित			
२	२० लिटरको प्लास्टिक बाल्टी ढक्कन सहित			
३	**स्वास्थ्य तथा सरसफाई किट** (टवेल २, कपडा धुने साबुन २, बेबी डायपर ४, काइयो ३, सेनिटरी प्याड २ प्याकेट, महिलाले लगाउने भित्री कपडाहरु २ सेट, रसी १० मिटर, हाइजिन ब्याग १, दाँत माझ्ने ब्रुस ६, टुथ पेस्ट २, ऐना १, नङकट २)			
४	महिला सामुदायिक स्वास्थ्य स्वयंसेविकाको लागि हाइजिन किट			
५	सानो दाँत माझ्ने ब्रुस			
६	लेडिज पेण्टी			
७	लुगा धुने साबुन			
८	मग			
९	जीवन जल			
१०	२ लिटरको प्लास्टिक मग			
११	कपडाको सेनिटरी नेप्किन			
१२	सेनिटरी प्याड			
१३	लाइफ ब्वाय साबुन ७० ग्राम			
१४	नेवा साबुन ८० ग्राम			
१५	ठूलो साइजको दाँत माझ्ने ब्रुस			
१६	पेप्सोडेण्ट टुथ पेसट ८० ग्राम			
१७	पानी शुद्ध गर्ने पाउडर (२४० पुडिया भएको प्याकेट, १ पुडियाबाट १० लिटर पानी शुद्धिकरण गर्न सकिने)			
१८	पानी शुद्धिकरण गर्ने एक्वा ट्याबलेट ३३ ग्राम, ५० ट्याब्लेट/प्याकेट, १ ट्याब्लेटबाट ५ लिटर पानी शुद्धिकरण गर्न सकिने ।			
१९	वाटर गार्ड (water purifier)			

७.१.२ जिविस तथा खानेपानी सरसफाई सवडिभिजन कार्यालय तथा रहेका समान:

क्र.सं.	सामग्रीको विवरण	इकाई	परिमाण	
१	हेण्ड पम्प	सेट	२०	
२	सूचना, शिक्षा तथा संचार सामग्रीहरु (IEC Materials)	थान	२०००	
३	पश्चिम नेपाल ग्रामीण खानेपानी तथा सरसफाई WASH कार्यक्रम अन्तर्गत रहेका सामाग्रीहरु			
४	खानेपानी, स्वास्थ्य र सरसफाई संबन्धी मानवस्रोतहरु (WASH Motivators and Engineer, Sub Engineers, WSST)	जना	१०	
५	खानेपानीका टेन्करहरु (Water Tankers)	थान	१	

७.२ विपद पश्चात संचालन गरीने क्रियाकलापहरु

क्र.स.	प्रमुख कार्यहरु	जिम्मेवार निकाय	समय सिमा
१	समन्वय बैठक	खानेपानी तथा सरसफाई कार्यालय	तुरुन्तै १ घण्टा भित्र
२	पूर्व तयारीको योजनाको समिक्षा	खानेपानी तथा सरसफाई कार्यालय,क्लष्टर	तुरुन्तै १ घण्टा भित्र
३	साझेदारहरुको क्षमता विश्लेषण (मानवीय, आर्थिक, भौतिक)	खानेपानी तथा सरसफाई कार्यालय,क्लष्टर	तुरुन्तै १ घण्टा भित्र
४.	पिउने पानी तुरुन्त उपलब्ध गराउने (टयांकर, पाईप, बाल्टी, जरकीन, मग .....)	खानेपानी तथा सरसफाई कार्यालय	१२ घण्टा भित्र
५	तत्कालिन आवश्यकता विश्लेषण (MIRA)	रेडक्रस, क्लष्टर पूर्वाधार कार्यालय	३ देखि ७ दिन

६	स्वास्थ्य सरसफाई सामाग्री वितरण (KIT,With 14 Items)	खानेपानी तथा सरसफाई कार्यालय, ईन्द्रेनी, डिटिओ, फिनीडा	२ दिन भित्र
७.	सरसफाई स्वयं सेवक परिचालन	खानेपानी तथा सरसफाई कार्यालय, ईन्द्रेनी, डिटिओ, फिनीडा	२ दिन भित्र
८.	सूचना प्रवाह, अनुगमन, साझेदारी	क्लष्टर	१ देखि ३० दिन
९.	पानी सुद्धिकरण सामाग्री (पिउस, वाटर गार्ड, क्लोरिन .....) वितरण	खानेपानी तथा सरसफाई कार्यालय	१ देखि ७ दिनसम्म
१०.	जनचेतनामूलक क्रियाकलाप	खानेपानी तथा सरसफाई कार्यालय, ईन्द्रनी, डिटिओ, एनजिओ फेडेरेशन आदि	३० दिन भित्र
११.	प्रारम्भिक उपचारको व्यवस्था	जि.स्वा.का.	शुरु देखि

७.३ खानेपानी, सरसफाइ तथा स्वास्थ्य (WASH) पूर्व तयारी योजना

क्र.स.	प्रमुख कार्यहरु	जिम्मेवार निकाय	समय सिमा
१	क्लष्टर बैठक TOR मा छलफल र अनुमोदन र नया साझेदारहरुको पहिचान र आवद्धता	खानेपानी तथा सरसफाई डि. कार्यालय	जेष्ठ १० भित्र
२	साझेदारहरुको क्षमता विश्लेषण (आर्थिक, मानवीय र भौतिक) र मौज्दात विवरण संकलन	खानेपानी तथा सरसफाई डि. कार्यालय र क्लस्टर सदस्यहरु	जेष्ठ १० भित्र
३	निर्माण सामाग्री (हेण्डपाइप, प्लाष्टिक, डोरी, बोरा लगायतका सामान) विक्रेताको सूची तयार गर्ने	खानेपानी तथा सरसफाई डि. कार्यालय र क्लस्टर सदस्यहरु	जेष्ठ १० भित्र
४.	Hygene Kit ORS पानी शुद्धिकरण गर्ने सामाग्रीहरु भण्डारण	खानेपानी तथा सरसफाई डि. कार्यालय र क्लस्टर सदस्यहरु	जेष्ठ १५ भित्र
५	पानी संकलन गर्ने १००० लि.को टंकी, पानी ओसार्ने टंकीको उपलब्धता पहिचान गरी स्टेण्डवाई एग्रीमेनट गर्ने ।	खानेपानी तथा सरसफाई डि. कार्यालय र क्लस्टर सदस्यहरु	जेष्ठ १५ भित्र

क्षमता अभिबृद्धि :			
१.	बहु क्षेत्रगत प्रारम्भिक द्रुत लेखाजोखा (MIRA) तालीम	रेडक्रस, ईन्द्रेनी, फिनीडा	जेष्ठ मसान्त भित्र
२.	हातधुने, सरसफाई, शौचालयको प्रयोग, पानी शुद्धिकरण, हाईजिन किट प्रयोग सम्वन्धि FCHV लाई अभिमुखिकरण तालिम दिने ।	DHO, WSSDO, WASH	जेष्ठ मसान्त भित्र
३.	WASH Technician, स्थानीय स्वय सेवक, आमा समूह, युवा, वालक्लव, स्थानीय राजनैतिक दलहरुलाई अनुशिक्षण दिने ।	खानेपानी तथा सरसफाई डि. कार्यालय र क्लस्टर सदस्यहरु	जेष्ठ मसान्त भित्र
सम्वोधन :			
१.	हेण्ड पम्प ५० वटा, हाईजिन किट २००० खाल्डे चर्पीको लागि प्यान, प्लासिटक बोरा आदि ।	खानेपानी तथा सरसफाई डि. कार्यालय र क्लस्टर सदस्यहरु	आषाढको पहिलो हप्ता
२.	पानी संकलन गर्ने टंकी	खानेपानी तथा सरसफाई डि. कार्यालय र क्लस्टर सदस्यहरु	आषाढको पहिलो हप्ता
३.	बाल्टी तथा मग	खानेपानी तथा सरसफाई डि. कार्यालय र क्लस्टर सदस्यहरु	आषाढको पहिलो हप्ता
४.	पानी शुद्धिकरण गर्ने चक्कीहरु	खानेपानी तथा सरसफाई डि. कार्यालय र क्लस्टर सदस्यहरु	आषाढको पहिलो हप्ता
५	शौचालय सरसफाई सामग्री	खानेपानी तथा सरसफाई डि. कार्यालय र क्लस्टर सदस्यहरु	आषाढको पहिलो हप्ता
६	विद्यमान खानेपानीका पम्प मर्मत संभार	खानेपानी तथा सरसफाई डि. कार्यालय र क्लस्टर सदस्यहरु	आषाढको पहिलो हप्ता
७.	ढल निकास व्यवस्थापन	खानेपानी तथा सरसफाई डि. कार्यालय र क्लस्टर सदस्यहरु	आषाढको पहिलो हप्ता
८	स्वयंसेवक परिचालन	खानेपानी तथा सरसफाई डि. कार्यालय र क्लस्टर सदस्यहरु	आषाढको दोस्रो हप्ता
९	संचार माध्यम परिचालन	खानेपानी तथा सरसफाई डि. कार्यालय र क्लस्टर सदस्यहरु	आषाढको दोस्रो हप्ता
१०	फोहर व्यवस्थापन	खानेपानी तथा सरसफाई डि. कार्यालय र क्लस्टर सदस्यहरु	आषाढको दोस्रो हप्ता
११	अनुगमन/मूल्यांकन	खानेपानी तथा सरसफाई डि. कार्यालय र क्लस्टर सदस्यहरु	आषाढको दोस्रो हप्ता

७.४ कार्यक्रम बजेट

क्र.स.	प्रमुख कार्यहरु	ईकाई	परिमाण	दर	बजेट
१	क्लष्टर बैठक TOR मा छलफल र अनुमोदन र नया साझेदारहरुको पहिचान र आवद्धता	बैठक	४	१०००	४०००
२	Hygiene Kits, ORS, पानी शुद्धिकरण गर्ने सामाग्रीहरु भण्डारण ।	महिना	१२	३०००	३६०००
३	पानी संकलन गर्ने १००० लि.को टंकी	वटा	१०	७०००	७००००
४.	बहु क्षेत्रगत प्रारम्भिक द्रुत लेखाजोखा (MIRA) तालीम	ब्याच	१	१५०००	१५०००
५	हातधुने, सरसफाई, शौचालयको प्रयोग, पानी शुद्धिकरण, हाईजिन किट प्रयोग सम्वन्धि FCHV लाई अभिमुखिकरण तालिम दिने ।	गाविस	१३	५०००	६५०००
६.	WASH Technician, स्थानीय स्वय सेवक, आमा समूह, युवा, वालक्लव, स्थानीय राजनैतिक दलहरुलाई अनुशिक्षण दिने ।	गाविस	१३	१००००	१३००००
७	हेण्ड पम्प २० वटा (जिविसमा स्टक)	वटा	२०		२०००००
८	हाईजिन किट ५००	सेट	५००	२००	१०००००
९	खाल्डे चर्पीको लागि प्यान, प्लासिटक बोरा आदि ।	सेट	५०	१०००	५०,०००
१०	शौचालय सरसफाई सामग्री	सेट	५०	२५०	१२५००
११	विद्यमान खानेपानीका पम्प मर्मत संभार	सेट	५०	२००	१००००
१२	ढल निकास व्यवस्थापन	सेट	१	१००००	१००००
१३	स्वयंसेवक परिचालन	जना	३०	५००	१५०००
१४	संचार माध्यम परिचालन	पटक	१	१५०००	१५०००
१५	फोहर व्यवस्थापन	जना	२०	५००	१००००
१६	अनुगमन/मूल्यांकन	पटक	१	१००००	१००००
जम्मा					**७५२५००**

८. कृषि, खाद्य तथा जिविकोपार्जन (Agriculture, Food & Livelihood)

क) विपद पछिको परिदृश्य :

- विपदबाट गाउँ जलमग्न भएको मानिसहरु हताहत भइ आफ्नो ज्यान जोगाउन भागाभाग भएको र खालीहात विस्थापित भएको।
- विपद भएको केही समय पछि नै तत्काल उद्धारकर्मीहरु पुगेको, उद्धार कार्यमा जुटेको प्रभावित परिवारहरुलाई बाहिर ल्याई सुरक्षित ठाउँमा राख्ने काम भइरहेको।
- सुरक्षित ठाउँमा ल्याइएको व्यक्ति परिवारहरु आफूले लगाएको लुगा बाहेक साथमा केहि नदेखिएको र अति भोकाएको, थाकेको, परिवार सबै सदस्य आफ्नै शिविरमा नभएकोले चिन्तित देखिएको।
- खेतीयोग्य जमिनमा भएको वाली नष्ट भई जग्गा डुवान, कटान एवं पुराईमा परेको।
- विपदग्रस्त क्षेत्रमा पाक्ने एवं भित्राउने वेलामा विभिन्न वालीहरु नष्ट भई प्रभावित क्षेत्रका वस्तीहरुमा खाद्यान्न तरकारी एवं फलफुलको अभाव भई भोकमरी एंवं कुपोषणको अवस्था सृजना भएको।
- पशु पक्षीको गोठ, खोर, टहरा, आदि डुवान कटान एवं पुराईमा पर्न गई पशुपक्षीको क्षती भएको।

ख) उद्देश्य

- विपदबाट प्रभावित व्यक्ति, परिवारलाई तत्कालीन खाद्य सामग्रीको व्यवस्था गर्ने।
- विपदवाट प्रभावित परिवारहरुको जग्गामा डुवान कटान एवं पुरिनबाट बचाउनका लागि आवश्यक छेकबार वाँध, वार, वन्देज बनाउन सहयोग गर्ने।
- साथै विपदवाट प्रभावित क्षेत्रमा रहेका पशुपक्षीका लागि पराल, घाँसपात, दाना, आहार एवं औषधि भ्याक्सीनको व्यवस्था गर्ने/गराउने।

ग) मानवीय सहयोगका मापदण्डहरु

- प्रतिव्यक्ति प्रतिदिन न्यूनतम २१०० क्यालोरी प्राप्त हुने गरी सामान्य खाद्यान्न (चामल-प्रतिदिन प्रतिव्यक्ति ४२० ग्राम, दाल (प्रतिदिन प्रतिव्यक्ति ६० ग्राम, वनस्पति तेल (प्रतिदिन प्रतिव्यक्ति ३० मि.लि., नुन (प्रतिदिन प्रतिव्यक्ति ५ ग्राम)
- प्रभावित मानिसहरूका लागि हाल विद्यमान तथा उपलब्ध भएका र पहुँचयोग्य खाद्य पदार्थमा परिपूरक ९अफउफिभलतबचथ० को रूपमा एक अथवा दुई खाद्य पदार्थहरु पूरक रासनको रूपमा उपलब्ध गराउने र
- निश्चित समूहका व्यक्तिहरूका (साना केटाकेटी, एच्आईभी प्रभावित व्यक्ति, कुपोषित व्यक्तिहरू आदि) आवश्यकतालाई पूरा गर्नका लागि सामान्य रासनका अतिरिक्त परिपूरक रासनको व्यवस्था।

८.१ विद्यमान श्रोत तथा क्षमताको सूची

क्र.सं.	साझेदारको नाम	खाद्य तथा जीविकोपार्जन सामग्री	जनशक्ति	सवारी साधन	कैफियत
१	जिल्ला कृषि विकास कार्यालय	बीउ, मल, कृषि औजार	खाद्य तथा कृषि विज्ञ		
२	जिवका	काठ, दाउरा, सामुदायिक वनमा रहेको स्रोत	जीविकोपार्जन विज्ञहरु		
३	जिभूसंका	भूसंरक्षणको लागि तार, जाली	प्राविधिक जनशक्ति		
४	जल उत्पन्न प्रकोप नियन्त्रण कार्यालय	तार जाली, ढुंगा आदि	प्राविधिक जनशक्ति		
५	ने रे सो	भाँडाकुँडा, खाद्य सामाग्रीहरु	स्वयंसेवकहरु		
६	उ वा स	आवश्यक खाद्य सामाग्रीहरु	स्वयंसेवकहरु		
७	गैसस	आवश्यक खाद्य सामाग्रीहरु	स्वयंसेवकहरु		

८.२ विपद पश्चात संचालन गरिने क्रियाकलापहरु :

क्र.स.	प्रमुख कार्यहरु	जिम्मेवार निकाय	समय सिमा
१	टेलिफोन मार्फत सूचना प्रवाह गरी आपतकालिन बैठक बस्ने ।	कृषि विकास कार्यालय	सूचना पाएको २ घण्टा भित्र
२	प्रभावित समुदाय र घटना स्थलको अवलोकन गरी क्षतिको तथ्यांक संकलन	कृषि विकास कार्यालय तथा क्लष्टर सदस्यहरु	२४ घण्टा भित्र
३	भण्डारण गरीएको सामाग्रीको परिमाण र अवस्थाको निरिक्षण ।	कृषि विकास कार्यालय तथा क्लष्टर सदस्यहरु	२४ घण्टा भित्र
४.	स्वयंसेवक परिचालन गरी तयारी खाद्य सामाग्री वितरण ।	कृषि विकास कार्यालय तथा क्लष्टर सदस्यहरु	दोस्रो दिन देखि ५ दिन भित्र
५	पकाउनु पर्ने सामाग्री वितरण गर्ने ।	कृषि विकास कार्यालय तथा क्लष्टर सदस्यहरु	५ दिन पछि
६	सामाग्रीको विस्तृत विवरण सहित लगत तयार गर्न क्लष्टरको बैठक बस्ने ।	कृषि विकास कार्यालय तथा क्लष्टर सदस्यहरु	पाचौ दिन
७	भण्डार जाच गरी संम्वन्धित व्यक्ति संस्था/विक्रेतासंग संर्भाता गरी आवश्यक सामाग्रीको व्यवस्थापन ।	कृषि विकास कार्यालय तथा क्लष्टर सदस्यहरु	पाचौ दिन
८	बस्तुभाउको लागि आवश्यक पर्ने दाना तथा घाँसको व्यवस्था	कृषि विकास तथा पशु सेवा कार्यालय	पाचौ दिन
९	सामाग्रीको व्यवस्थापन, ढुवानी र प्रयोग	कृषि विकास कार्यालय तथा क्लष्टर सदस्यहरु	छैठौं दिन देखि
१०	प्रभावित समुदायको सहभागितामा नियमित अनुगमन	सदस्य तथा समुदाय र सरोकारवाला	नियमित

८.३ पूर्व तयारी योजना :

क्र.सं.	प्रमुख कार्यहरु	जिम्मेवार निकाय	समय सिमा
१	समन्वय बैठक	कृषि विकास कार्यालय तथा क्लष्टर सदस्यहरु	जेष्ठ पहिलो हप्ता भित्र
२	आवश्यक खाद्यान्नको व्यवस्था : सर्वोत्तम पिठो १९५० के.जी. (२६० केटाकेटीको लागि प्रतिदिन २५० ग्राम), धुलो दुध १३५० केजी (प्रति केटाकेटी १०० र सुत्केरी महिला २०० ग्रामको दरले)	कृषि विकास कार्यालय तथा क्लष्टर सदस्यहरु	जेष्ठ मसान्त भित्र

३	च्युरा : ३३२० केजी विस्कुट : ३००० प्याकेट (१०० ग्राम) चाउचाउ : ३००० प्याकेट (७५ ग्राम) नून : २ क्वीन्टल (एक महिनाको लागि) प्याज : ६ क्वीन्टल (एक महिनाको लागि) खुर्सानी : ६० केजी	कृषि विकास कार्यालय तथा क्लष्टर सदस्यहरु	जेष्ठ मसान्त भित्र
४.	तयारी खाद्यान्नको वजार पहिचान : महाराजगंज, वहादुरगंज, ४ नंम्वर, गोरुसिंघे, चन्दौटा, कृष्णनगर, पकडी, बनगाई (सम्पर्क र मौज्दात विवरण राख्ने) ।	कृषि विकास कार्यालय तथा क्लष्टर सदस्यहरु	आषाढ दोस्रो हप्ता
५	पकाएर खाने खाद्य सामाग्री (२१०० क्या. प्रति व्यक्ति प्रति दिन) चामल : २०१ क्वीन्टल (४२० ग्राम प्रति व्यक्ति प्रति दिन २५ दिनको लागि) दाल : २८ क्वीन्टल तेल : १८०० लि. सब्जी : ६० क्वीन्टल (१०० ग्रा. प्रति दिन) दाउरा : ८३ टन मट्टितेल : १६०० लि.	कृषि विकास कार्यालय तथा क्लष्टर सदस्यहरु	आषाढ चौथो हप्ता
६	तरकारी, फलफूल तथा पशुपालन संबन्धी तालीम संचालन	कृषि विकास तथा पशु सेवा कार्यालय	जेष्ठ मसान्त भित्र
७	बीउ, विरुवा तथा चल्ला पाठा पाठी तथा आवश्यक औषधि तथा भ्याक्सिन वितरण	कृषि विकास तथा पशु सेवा कार्यालय	जेष्ठ मसान्त भित्र
८	खेति योग्य जमीन विकास तथा बचावटका लागि बायोइन्जिनियरिंग प्रविधिको उपयोग, बाँध कुलो निर्माण तथा तटबन्ध तथा पहिरो रोकथामका कार्यहरु संचालन	जिवका, जिभूसंका, सिचाई कार्यालय तथा जलउत्पन्न प्रकोप नियन्त्रण कार्यालय	जेष्ठ मसान्त भित्र
९	बृक्षारोपण	जिवका, जिभूसंका तथा जलउत्पन्न प्रकोप नियन्त्रण कार्यालय	आषाढ चौथो हप्ता
१०	नियमित अनुगमन	कृषि विकास कार्यालय तथा क्लष्टर सदस्यहरु	नियमित

८.४ खाद्य सामाग्रीको विवरण :

क्र.सं.	नाम	परिमाण
१	सर्वोत्तम पिठो	एक जनाको लागि २५० ग्राम प्रतिदिन
२	धुलो दुध	प्रति व्यक्ति प्रति दिन १०० ग्राम
३	चिउरा भुजा चाउ चाउ विस्कुट	आवश्यकता अनुसार
४	चामल	आवश्यकता अनुसार
५	दाल	आवश्यकता अनुसार
६	तेल	आवश्यकता अनुसार
७	नुन, खुर्सानी, मसला	आवश्यकता अनुसार
८	आलु, प्याज, सोयाविन	आवश्यकता अनुसार

८.५ कार्यक्रम बजेट :

क्र. स.	नाम	विवरण	इकाई	परिमाण	दर	बजेट
१	समन्वय बैठक	क्लस्टर सदस्यहरु	बैठक	४	१०००	४०००
२	तथ्यांक संकलन	क्लस्टर सदस्यहरु	पटक	१	१५०००	१५०००
३	सर्वोत्तम पिठो	एक जनाको लागि २५० ग्राम प्रतिदिन	कि.ग्रा.	१९५०	१२५	२४३७५०
४	धुलो दुध	प्रति व्यक्ति प्रति दिन १०० ग्राम	कि.ग्रा.	१३५०	२५०	३३७५००
५	विस्कुट	६०० जना (२ प्याकेट ३ दिन)	प्याकेट	३०००	१०	३००००
६	चिउरा	१६६० जना (दैनिक २०० ग्राम १० दिन)	किलो	३३२०	५०	१६६०००
७	चाउ चाउ	प्रति २ व्यक्ति १ प्याकेट ४ दिन	प्याकेट	३०००	१०	३००००
८	चामल	प्रति व्यक्ति ४२० ग्रा.	किलो	२०१००	३०	६०३०००
९	दाल	३३० परिवार (दैनिक २०० ग्राम)	किलो	२८००	१००	२८००००
१०	तेल	३३० परिवार (दैनिक २०० ग्राम)	लिटर	१८००	१५०	२७००००
११	नुन, खुर्सानी, मसला	३३० परिवार (दैनिक रु २५)	रु.	९९००	२५	२४७५००
१२	तरकारी (आलु, प्याज, सोयविन, गेडागुडी)	३३० परिवार (दैनिक रु. ६०)	रु.	९९००	६०	५९४०००
१३	तरकारी, फलफूल तथा पशुपालन संबन्धी तालीम संचालन	प्रकोप प्रभावित परिवारका ५० जनालाई जीविकोपार्जन प्रवर्द्धनको लागि तालीम प्रदान	पटक	१	३००००	३००००
१४	बीउ, विरुवा तथा चल्ला पाठा पाठी तथा आवश्यक औषधि तथा भ्याक्सिन वितरण	जीविकोपार्जनको लागि तालीम प्राप्त व्यक्तिलाई लगानी सहयोग	पटक	५०	५०००	२५००००
१५	खेति योग्य जमीन विकास तथा बचावटका लागि बाँध निर्माण	जोखिमपूर्ण स्थानहरुमा स्पर निर्माण	संख्या	२	३००००	६००००
१६	बृक्षारोपण	नदी किनार तथा खाली ठाउँमा बृक्षारोपण	स्थान	३	१००००	३००००
१७	नियमित अनुगमन	जिकृविका तथा क्लस्टर सदस्यहरुबाट अनुगमन	पटक	३	५०००	१५०००
जम्मा						३२०५७५०

आगलागी रोकथाम तथा न्यूनिकरणका लागि पुर्वतयारी तथा प्रतिकार्य योजना

भूमिका

कपिलवस्तु जिल्लामा बर्षेनी पर्ने बिनासकारी प्रकोप मध्ये आगलागी पनि एक रहेको छ। प्रत्येक बर्ष यहाँ साना ठूला गरी लगभग ४०/५० वटा आगलागीका घटनाहरु घट्ने र ५०० भन्दा बढी घर गोठ नष्ट हुने गरेका छन। भर्खर २०७२ को चैत्र र २०७३ को बैशाखमा भएको आगलागीबाट यस जिल्लका कुशबाह, कजरहवा, हर्दौना, गुगौली आदि स्थानहरुमा भएको आगलागीबाट २ जनाको मृत्यु हनुको साथै ४०० घरहरु र धेरै संपत्तिको क्षति भएको छ। यसप्रकार आगलागीबाट धेरै धनजन, बस्तुभाउ तथा मानवीय क्षति हुनुको साथै तत्काल मानिस तथा पशुपंक्षीहरुको लागि आवास, खाद्य तथा अन्य आवश्यकताहरुको कठिनाई हुने गर्दछ। ग्रामीण इलाकाका अधिकांश घरहरु खर पराल, स्याउला, काठ जस्ता बस्तुहरुबाट बनेका हुँदा यी बस्तुहरुमा सजिलै र तुरुन्तै आगो लाग्न सक्छ र आगलागीका घटनाहरु घट्ने गर्दछन। प्राय गरेर गर्मीयाममा विशेष गरी फागुन देखि जेठ महिना सम्म आगलागीका घटनाहरु हुने गरेको पाइन्छ। आगो मानव जीवनयापनका लागि अपरिहार्य आवश्यकता हो। आगो बिना संसारको कल्पना पनि निरर्थक छ। आगो नभै नहुने वस्तु हो भने विनासको कारक तत्व पनि हो। यसको सदुपयोग सहि ढंगबाट भएमा मानव जीवनलाई आरामदायी र सुखमय बन्नमा सहयोग पुग्छ तर यसको सानो लापरवाही वा दुरुपयोगले ठुलो प्रकोप ल्याउँदछ, र क्षणभर मै घर, गाँउ तहसनहस बनाई दिन्छ। प्राय गरेर जथाभावी आगो बाल्नु, आगो बालेको बेला बेजोडले हुरी बतास चल्नु, चट्याङ्ग पर्नु, स्टोभ वा ग्याँस सिलिन्डर पड्कनु, बिजुलीको भोल्टेज अचानक बढनु वा करेन्ट सट् हुनु, मैनबत्ती, तेलबत्ती बालेर ननिभाई छोड्नु, केटाकेटीले भेट्टाउने ठाँउमा सलाई लाइटर जस्ता वस्तु राख्नु आदि कुराहरुमा सावधानी पुराउन नसक्दा आगलागीका घटनाहरु हुने गर्छन।

जुनसुकै कारणबाट आगलागी भएपनि त्यसबाट हुने क्षतिबाट बच्न नआत्तिई र होसियार रहेर आगलागीको खबर तुरुन्तै छरछिमेकलाई दिनु पर्छ, आगलागी हुनासाथ तुरुन्तै बाहिर निस्कनु पर्छ, सकेसम्म बहुमुल्य सामानहरु लिएर बाहिर निस्कने, दमकल तथा एम्बुलेन्सलाई तत्काल खबर गर्ने, दमकल आउने बाटो खुल्ला गरी दिने, नजिकैको स्वास्थ्यकर्मी वा प्राथमिक उपचार टोलीलाई खबर गर्ने, आगलागीबाट चोटपटक लागेको भए तुरुन्त उपचारको व्यवस्था गर्ने, आफना कुनै व्यक्तिहरु घर भित्र रहेको आशंका भएमा तुरुन्त उद्धारकर्मीलाई खबर गर्ने, ग्याँसको सिलिण्डरमा आगो लागेमा तत्काल कम्बललाई पानीमा भिजाई छोपी दिने, आगलागी भएको घर वा क्षेत्र भित्र जानु परे तालिम प्राप्त व्यक्ति मात्र जाने जस्ता कुराहरु यथाशिघ्र अवलम्बन गर्नु पर्छ।

आगलागीबाट बच्नको लागि सदैब सावधानी अपनाउने, सर्तक भएर बस्ने, जथाभावी आगो नबाल्ने, आगो प्रयोग गरिसकेपछि राम्ररी निभाउने, आगोजन्य बस्तु केटाकेटीको पहुँचबाट टाढा राख्ने, बिजुलीको वायरिङ्ग व्यवस्थित राख्ने, सकेसम्म घरको छाना खर र छ्वालीले नछाउने, खर तथा फूसले छाएका घरहरुमा टुकी र आगो बाल्दा सचेत रहने, आगो फैलन सक्ने सुख्खा बस्तुहरु सुरक्षित राख्ने, समुदायहरुमा जनचेतनाको बिकास गर्ने, ग्याँस, स्टोभ, हिटरको प्रयोग गर्ने बिधी जानी राख्ने र उपयुक्त व्यवस्थापन गर्ने गर्नु पर्छ।

तसर्थ आगलागीबाट हुने जनधनको क्षतिलाई संबोधन गर्न र आगलागीका घटना घट्न नदिन पूर्वतयारी गरी सबैलाई सचेत र सजग गराउन आगलागि संबन्धी पूर्वतयारी तथा प्रतिकार्य योजना प्रस्तुत गरिएको छ।

क) आगलागी पछिको अनुमानित परिदृश्य

- घर आवास नष्ट भएको, खाद्यान्न, लत्ता कपडा, कागजपत्रहरु जलेर नष्ट भई धन सम्पत्ति नष्ट भएको, मानिसहरुलाई आगोले पोलेको, चोटपटक लागेको अवस्था।
- तत्कालको लागि आवास, खाद्यान्न तथा कपडाहरुको अभाव।
- पशुपंक्षीकोलाई आवास तथा दानाको अभाव।
- वातावरणीय समस्या तथा अस्तव्यस्त जनजीवन।

- बिषेश प्रकारको स्याहार आवश्यकता पर्ने गर्भवती, सुत्केरी, वाल बच्चाहरु, बृद्ध बृद्धा एवं अपांगता भएका व्यक्तिहरुलाई तत्काल सेवा सुविधाको आवश्यकता।

ख) उद्देश्य

- आगलागीबाट प्रभावित व्यक्तिहरुको लागि सुरक्षित तथा आरामदायी आवास, खाद्यान्न, औषधोपचारको साथै उनिहरुका बस्तुभाउको उचित व्यवस्थापन गर्नु।
- आगलागीका घटनाहरु दोहरिन नदिन सचेतना तथा पूर्वतयारी गर्नु।

ग) मानवीय सहयोग सम्बन्धी मापदण्ड

१. औसतमा एक व्यक्तिका लागि ३.५-४.५ वर्ग मिटरको छाना भएको आवास क्षेत्र उपलब्ध हुनु पर्छ, औसतमा ५ सदस्यहरूको एक परिवारका लागि कम्तीमा पनि ४ह ५ मिटरको डोरीसहितको प्लास्टिक सिट र सहायता सामग्री आवश्यक हुन्छ।
२. दुई वर्षसम्मका केटाकेटीहरूका लागि कम्तीमा एक सेट कपडा ।
३. महिला, केटी, पुरूष तथा केटाहरूको लागि कम्तीमा पनि एकसेट कपडा। यसका अतिरिक्त, महिला तथा केटीहरूका लागि नियमित सरसफाइ सम्बन्धी सामग्रीहरुको आपूर्ति।
४. प्रत्येक परिवारसंग एक सेट भाँडा।
५. प्रतिव्यक्ति प्रतिदिन न्यूनतम २१०० क्यालोरी प्राप्त हुने गरी सामान्य खाद्यान्न (चामल-प्रतिदिन प्रतिव्यक्ति ४२० ग्राम, दाल-प्रतिदिन प्रतिव्यक्ति ६० ग्राम, वनस्पति तेल-प्रतिदिन प्रतिव्यक्ति ३० मि.लि., नुन-प्रतिदिन प्रतिव्यक्ति ५ ग्राम)
६. विरामी तथा घाइतेको लागि उपचारको व्यवस्था।

घ) प्रमूख कृयाकलापहरुः

१. उपलब्ध सार्वजनिक स्थलहरुमा अस्थायी आबाशको ब्यबस्था गर्ने।
२. आगलागी संभावित गाविसहरुमा पानीका स्रोतहरु कुवा, इनार, पोखरीहरुको मर्मत संभार गर्ने।
३. डोरी, बोरा, कपडा आदि तयारी अवस्थामा राख्ने।
४. कुटो, कोदालो, साबेल आदि सजिलै भेट्ने ठाँउमा राख्ने।
५. दमकलको व्यवस्था गर्ने, सम्पर्क फोन नं. राख्ने।

आगलागी रोकथाम तथा न्यूनिकरण कार्यमा संलग्न संघ संस्थाहरु

क्र.सं.	संस्थाको नाम	भूमिका	संपर्क व्यक्ति	संपर्क नम्बर
१	जि.दै.प्र.उ.समिति	अगुवा संस्था	पर्शुराम पोखरेल	०७६ ५६०११५
२	जिविस	सहयोगी संस्था	राजन पोखरेल	०७६५६०००५
३	नेपाली सेना	सहयोगी संस्था	गुल्मपति	०७६५६००१६
४	नेपाल प्रहरी	सहयोगी संस्था	प्रहरी उपरिक्षक	०७६५६०४६५/१००
५	नेपाल रेडक्रस	सहयोगी संस्था	केशव सिंह	०७६ ५६००१५
६	सशस्त्र प्रहरी	सहयोगी संस्था	स.प्र.उ	०७६५६१०५९
७	पत्रकार महासंघ,	सहयोगी संस्था	बसन्त गिरी	९८४७०६२४२६
८	माहुरी होम	सहयोगी संस्था	रवि ठाकुर	९८५७०२२०३८
९	इन्द्रेणी	सहयोगी संस्था	प्रदीप शाह	९८५७०२१२३३

विद्यमान श्रोत तथा क्षमता

क्र.सं.	कार्यालय/ संस्था	मानवीय श्रोत	मौज्दात उद्दार सामग्री
१	जिल्ला दैवी प्रकोप उद्दार समिती	१५	समन्वय, संचार तथा परिचालन
२	जिल्ला प्रहरी कार्यालय	२० जना	गैंची, वेल्चा, डोरी
३	सशस्त्र प्रहरी कार्यालय	४० जना	डोरी १०० मिटर, गैची, वेल्चा, डोरी
४	नेपाली सेना	३० जना	गैंची, वेल्चा, डोरी
५	कपिलवस्तु न.पा.	चालक, कर्मचारी	दमकल
६	कृष्णनगर नगरपालिका	चालक, कर्मचारी	दमकल
७	रेडक्रस	५ जना	गैर खाद्य सामाग्री
८	इन्द्रेणी	२ जना	गैंची, वेल्चा, डोरी

विपद पश्चात गरिने प्रतिकार्य योजना (Response Plan)

क्र.सं.	प्रमुख कार्यहरु	जिम्मेवार निकाय	समय सिमा
१	समन्वय बैठक	जि.दै.प्र.उ.स.	सूचना पछि तुरुन्तै
२	परिस्थितीको लेखाजोखा, कार्यदल गठन, कार्य योजना निर्माण	जि.दै.प्र.उ.स. तथा क्लस्टर सदस्यहरु	सूचना पछि तुरुन्तै (३ घण्टा भित्र)
३	आगलागी प्रभावितहरु पहिचान एकीन भए पछि परिचय पत्र वितरण	जि.दै.प्र.उ.स.	२ दिन भित्र
४.	सुरक्षित स्थलको पहिचान र बसोबास व्यवस्थापन	जि.दै.प्र.उ.स. तथा क्लस्टर सदस्यहरु	२ दिन भित्र
५	स्थास्थ्य तथा सुरक्षाको व्यवस्था	जि.दै.प्र.उ.स. तथा क्लस्टर सदस्यहरु	पहिलो दिन देखि
६	खानेपानी सरसफाईको व्यवस्था	जि.दै.प्र.उ.स. तथा क्लस्टर सदस्यहरु	२४ घण्टा भित्र
७	किट, चटाई, भाडाकुडा, कपडा, चुल्हो दाउरा जस्ता गैह्र खाद्य सामाग्रीको व्यवस्था ।	जि.दै.प्र.उ.स. तथा क्लस्टर सदस्यहरु	पहिलो दिन देखि
८	खाद्य सामग्रीको व्यवस्था तथा वितरण	जि.दै.प्र.उ.स. तथा क्लस्टर सदस्यहरु	पहिलो दिन देखि
९	पुनर्स्थापनाको लागि कार्य	जि.दै.प्र.उ.स. तथा क्लस्टर सदस्यहरु	१ महिना भित्र
१०	स्थास्थ्य, सुरक्षा, सरसफाई जस्ता विषयमा विभिन्न निकायसंग समन्वय गरी चेतनामूलक क्रियाकलाप	जि.दै.प्र.उ.स. तथा क्लस्टर सदस्यहरु	पहिलो हप्ता
११	समिक्षा, मूल्यांकन र प्रतिवेदन दिने	जि.दै.प्र.उ.स.	नियमित/साप्ताहिक

आगलागी रोकथाम तथा न्यूनिकरणका लागि पूर्व तयारी योजना

क्र.सं.	प्रमुख कार्यहरु	जिम्मेवार निकाय	समय सिमा
१	संभावित जोखिम हुने क्षेत्र पत्तालगाउन बैठक	जि.दै.प्र.उ.स.	बैशाख १५ भित्र
२	संभावित जोखिम हुने क्षेत्रमा स्थानीय संस्था सरकारी निकाय, समाजसेवी, बुद्धिजीवी राखी पूर्वतयारी संम्वन्धि अन्तरक्रिया गोष्ठी गर्ने ।	जि.दै.प्र.उ.स. तथा क्लस्टर सदस्यहरु	बैशाख २५ भित्र
३	जोखिम क्षेत्रको उद्धारका लागि प्रशिक्षण दिने ।	जि.दै.प्र.उ.स. तथा क्लस्टर सदस्यहरु	जेठको पहिलो हप्ता
४.	दमकल व्यवस्थापनको लागि कपिलवस्तु नगरपालिकाको क्षमता तथा कोष अभिबृद्धि गर्ने र अन्य नगरपालिकाहरुसंग दमकल संचालनको लागि योजना बनाउने ।	जिविस	फागुनको दोस्रो हप्ता
५	उद्दार सामाग्रीहरुको सूची तयार र खरिद	जि.दै.प्र.उ.स. तथा क्लस्टर सदस्यहरु	जेठ १५ भित्र
६	उद्दार सामाग्री प्राप्ती, खरिद तथा भण्डारण	जि.दै.प्र.उ.स. तथा क्लस्टर सदस्यहरु	जेठ २० भित्र
७	आवश्यक सामाग्रीहरुको विवरण : • डोरी : १०० मि. • स्ट्रेचर : २५ वटा • हेल्मेट : १०० वटा • कोदालो : ५० वटा • बेल्चा : ५० • ब्याकप्याग फोर्स • फायर इस्टिंग्यूसर • अग्नि प्रतिरोधक सुट	• दमकल • एम्वुलेन्स, • सवारी साधन • ईन्धन • प्राथमिक उपचार बाकस : १५ वटा	

आवश्यक बजेट

क्र.सं.	आवश्यक सामग्री	ईकाई	परिमाण	दर	बजेट
१	समन्वय बैठक	पटक	४	१०००	४०००
२	सुरक्षित स्थलको पहिचान र बसोबास व्यवस्थापन	पटक	१	५०००	५०००
३	खानेपानी सरसफाईव्यवस्था (१० हे.पाइप र २० शौचालय)	धारा/शौचालय	३०	१००००	३०००००
४	चटाई, भाडाकुडा, कपडा, चुल्हो दाउरा	परिवार	३०००	१००	३०००००
५	खाद्य सामग्री व्यवस्था र वितरण	परिवार	१००	२५००	२५००००

६	स्ट्रेचर	थान	२०	१५००	३००००
७	बेल्चा,	थान	५०	१७५	८७५०
८	कोदालो	थान	५०	२००	१००००
९	बन्चरो	थान	१०	१७५	१७५०
१०	हेलमेट	थान	५०	४००	२००००
११	खुकुरी	थान	१०	२००	२०००
१२	प्राथमिक उपचार बक्स	थान	२५	५००	१२५००
१३	पुनर्स्थापनाको लागि निर्माण सामग्री	परिवार	१००	१००००	१००००००
१४	सचेतना तालीम	जना	१	२५०००	२५०००
१५	ब्याकप्याग फोर्स	थान	१०	३००००	३०००००
१६	फायर इस्टिंग्यूसर	थान	१०	२००००	२०००००
१७	अग्नि प्रतिरोधक सुट	थान	१०	१००००	१०००००
१८	अनुगमन	पटक	२	५०००	१००००
जम्मा					२५७१०००

भूकम्पीय जोखिम न्यूनिकरणका लागि पुर्वतयारी तथा प्रतिकार्य योजना

भूमिका

भूगर्भविद्हरुको भनाई अनुसार भारतेली भुखण्ड र तिव्वेती भूखण्डका विशाल पाटाहरु नेपालको पहाडी क्षेत्रमा जोडिएको हुँदा यी दुई भूखण्डहरुको हलचलले नेपालमा भूकम्प जान सक्ने बैज्ञानिकहरुको ठहर रहेको छ। प्रत्येक दिन धेरै संख्यामा ससाना भूकम्पहरु गई रहेको हुन्छ । नेपालको इतिहास हेर्दा यहाँ बर्षेनी साना ठुला भूकम्प गएको उदाहरणहरु छन । वि.स.१९९० सालको भूकम्पबाट ८५१९ व्यक्तिहरुको मृत्यु भएको थियो भने २०४५ सालको भूकम्पबाट ७२१ व्यक्तिहरुले ज्यान गुमाएका थिए। गत वर्ष २०७२ को बैशाख १२ मा गएको त्रासदिपूर्ण भूकम्प र त्यसपश्चात गएका पराकम्पनबाट ८९४० जना मृत्यु हुनुको साथै २२३२९ जना मानिसहरु घाइते भएका छन। यस्ता किसिमका भूकम्पीय घटनाहरु कुन बेला कुन रुपमा जान्छ यस्को पूर्वानुमान गर्न सकिदैन । यसको पूर्वानुमान र नियन्त्रण प्रणाली नहुँदा मानव जातीले भूकम्पबाट हुने क्षतिलाई दैवको नियतिको रुपमा भोग्दै आईरहेका छन। यो संभाबित भूकम्पबाट कसरी बच्ने ? यसको सामना कसरी गर्ने ? भन्ने विषयमा सोच्नु र छलफल गर्नु आवश्यक छ। यसको सामना पूर्णरुपमा गर्न नसकिएता पनि यसबाट हुनसक्ने संभावित क्षतिलाई भने कम गर्न सकिन्छ। भूकम्प आएको बेला नआत्तिने र शान्त रहने, ढोकामा उभिने वा टेबुल, डेस्क खाटमुनि छिर्ने, झत्कन सक्ने झयाल, खस्न सक्ने बस्तुको नजिक नबस्ने, यदि भूईतल्लामा भए नआत्तिकन तुरुन्त बाहिर निस्कने र सुरक्षित स्थानमा बस्ने, भुकम्पको बेला भऱ्याङ्गबाट नहिंड्ने, झ्यालबाट हाम नफाल्ने, बिजुलीको लाईन, खोलाको किनारा, अग्ला अग्ला रुख तथा भवन नजिक नजाने, सवारी साधन चलाईरहको भए सडकबाट हटेर सुरक्षित स्थान तर्फ लाग्ने र रोक्ने, बच्चा, बृद्ध, गर्भवती र अशक्तहरुलाई प्राथमिकताका साथ मद्दत गर्ने गर्नु पर्छ।

भूकम्पीय जोखिम न्यूनिकरणको लागि प्रत्येक गाउँ, शहर, तथा धेरै मानिसहरु बस्ने विद्यालय, कलेज, उद्योग आदि स्थानहरुमा विपद पूर्वतयारी तथा प्रतिकार्यको योजना बनाई कार्यान्वयनमा ल्याएमा भूकम्पीय विपदबाट हुने जनधनको क्षतिलाई न्यूनिकरण गर्न सकिन्छ। कपिलवस्तु जिल्लामा विगतमा भूकम्पको कारणबाट धेरै ठूलो जनधनको क्षति नभएतापनि बढ्दो शहरी तथा औद्योगिकीकरणको कारण ठूला ठूला घर संरचनाहरुको निर्माण भईरहेका छन। धेरै बालबालिका तथा युवाहरु पढ्ने स्कूल तथा कलेजहरु निर्माण भइरहेका छन। यसरी बनिरहेका भवन तथा संरचनाहरु भूकम्पीय जोखिमबाट सुरक्षित हुने गरी तोकिएको मापदण्ड अनुसार नबनाइएका र पहिले बनिसकेका पुराना घर संरचनाहरु गैरइन्जिनियरिंग तरिकाले बिना मापदण्ड बनेका हुँदा कपिलवस्तु जिल्ला पनि भूकम्पीय जोखिममा छ भन्न सकिन्छ। तसर्थ भूकम्पको जोखिमबाट हुने जनधनको क्षतिलाई न्यूनिकरण गर्न र संभावित विपदलाई संबोधन गर्न, पूर्वतयारी गरी सबैलाई सचेत र सजग बनाउन भूकम्प संबन्धी पूर्वतयारी तथा प्रतिकार्य योजना प्रस्तुत गरिएको छ।

क) भूकम्प पछिको अनुमानित परिदृश्य

- घर भवन भत्किएर मानिसहरुको मृत्यु भएको, च्यापिएको, पुरिएको, चोटपटक लागि घाइते भएको, आवास, खाद्यान्न, लत्ता कपडा आदिको अभाव भई मानिसहरु अलपत्र भएको अवस्था।
- पशुपंक्षी पुरिएको मृत्ये तथा घाइते भएको अवस्था।
- वातावरणीय समस्या तथा अस्तव्यस्त जनजीवन।
- बिषेश प्रकारको स्याहार आवश्यकता पर्ने गर्भवती, सुत्केरी, वाल बच्चाहरु, बृद्ध बृद्धा एवं अपांगता भएका व्यक्तिहरुलाई तत्काल सेवा सुविधाको आवश्यकता।

ख) उद्देश्य

- भूकम्पबाटबाट प्रभावित व्यक्तिहरुको लागि सुरक्षित तथा आरामदायी आवास, खाद्यान्न, औषधोपचारको साथै उनिहरुका बस्तुभाउको उचित व्यवस्थापन गर्नु।
- भूकम्प संबन्धी सचेतना तथा पूर्वतयारी गर्नु।

ग) मानवीय सहयोग सम्बन्धी मापदण्ड :

१. औसतमा एक व्यक्तिका लागि ३.५-४.५ वर्ग मिटरको छाना भएको आवास क्षेत्र उपलब्ध हुनु पर्छ, औसतमा ५ सदस्यहरूको एक परिवारका लागि कम्तीमा पनि ४ ह ५ मिटरको डोरीसहितको प्लास्टिक सिट र सहायता सामग्री आवश्यक हुन्छ।
२. दुई वर्षसम्मका केटाकेटीहरूका लागि कम्तीमा एक सेट कपडा ।
३. महिला, केटी, पुरूष तथा केटाहरूको लागि कम्तीमा पनि एकसेट कपडा । यसका अतिरिक्त, महिला तथा केटीहरूका लागि नियमित सरसफाइ सम्बन्धी सामग्रीहरुको आपूर्ति।
४. प्रत्येक परिवारसंग एक सेट भाँडा।
५. प्रतिव्यक्ति प्रतिदिन न्यूनतम २१०० क्यालोरी प्राप्त हुने गरी सामान्य खाद्यान्न (चामल-प्रतिदिन प्रतिव्यक्ति ४२० ग्राम, दाल-प्रतिदिन प्रतिव्यक्ति ६० ग्राम, वनस्पति तेल-प्रतिदिन प्रतिव्यक्ति ३० मि.लि., नुन-प्रतिदिन प्रतिव्यक्ति ५ ग्राम)
६. विरामी तथा घाइतेको लागि उपचारको व्यवस्था।

घ) प्रमूख कृयाकलापहरु:

१. आपदकालीन आश्रयस्थलको उपयुक्त स्थानहरुको पहिचान तथा ब्यबस्था गर्ने।
२. भूकम्प संभावित स्थानहरुमा सचेतनाका कार्यक्रमहरु संचालन गर्ने।
३. आपदकालीन अवस्थाको लागि आवश्यक टेन्ट, डोरी, बोरा, कपडा आदि तयारी अवस्थामा राख्ने।
४. नयाँ भवन तथा संरचना निर्माण गर्दा नेपाल सरकारबाट निर्धारित Building Code तथा अन्य प्रावधानहरु अनिवार्य पुरा गर्न लगाउने र जोखिम अवस्थामा रहेका पुराना संरचनाहरुलाई मर्मतसंभार (Retrofit) गरी सुरक्षित बनाउने।

भूकम्पीय जोखिम न्यूनिकरण कार्यमा संलग्न संघ संस्थाहरु

क्र.सं.	संस्थाको नाम	भूमिका	संपर्क व्यक्ति	संपर्क नम्बर
१	जि.दै.प्र.उ.समिति	अगुवा संस्था	पर्शुराम पोखरेल	०७६ ५६०११५
२	जिविस	सहयोगी संस्था	राजन पोखरेल	०७६५६०००५
३	नेपाली सेना	सहयोगी संस्था	गुल्मपति	०७६५६००१६
४	नेपाल प्रहरी	सहयोगी संस्था	प्रहरी उपरिक्षक	०७६५६०४६५/१००
५	नेपाल रेडक्रस	सहयोगी संस्था	केशव सिंह	०७६ ५६००१५
६	सशस्त्र प्रहरी	सहयोगी संस्था	स.प्र.उ	०७६५६१०५९
७	जिल्ला वन कार्यालय	सहयोगी संस्था	कार्यालय प्रमुख	०७६५६००१४
८	पत्रकार महासंघ,	सहयोगी संस्था	बसन्त गिरी	९८४७०६२४२६
९	गैसस महासंघ	सहयोगी संस्था	प्रवीन श्रीवास्तव	९८५७०५०५०८

विद्यमान श्रोत तथा क्षमता

क्र.सं.	कार्यालय/ संस्था	मानवीय श्रोत	मौज्दात उद्दार सामग्री
१	जिल्ला दैवी प्रकोप उद्दार समिती	१५	समन्वय, संचार तथा परिचालन
२	जिल्ला प्रहरी कार्यालय	२० जना	गैंची, वेल्चा, डोरी
३	सशस्त्र प्रहरी कार्यालय	४० जना	डोरी १०० मिटर, गैची, वेल्चा, डोरी
४	नेपाली सेना	३० जना	गैंची, वेल्चा, डोरी
५	कपिलवस्तु न.पा.	चालक, कर्मचारी	दमकल
६	रेडक्रस	५ जना	गैर खाद्य सामाग्री

विपद पश्चात गरिने प्रतिकार्य योजना (Response Plan)

क्र.सं.	प्रमुख कार्यहरु	जिम्मेवार निकाय	समय सिमा
१	समन्वय बैठक	जि.दै.प्र.उ.स.	सूचना पछि तुरुन्तै
२	परिस्थितीको लेखाजोखा, कार्यदल गठन, कार्य योजना निर्माण	जि.दै.प्र.उ.स. तथा क्लस्टर सदस्यहरु	सूचना पछि तुरुन्तै (३ घण्टा भित्र)
३	भूकम्प प्रभावितहरु पहिचान एकीन भए पछि परिचय पत्र वितरण	जि.दै.प्र.उ.स.	२ दिन भित्र
४.	सुरक्षित स्थलको पहिचान र बसोबास व्यवस्थापन	जि.दै.प्र.उ.स. तथा क्लस्टर सदस्यहरु	२ दिन भित्र
५	स्थास्थ्य तथा सुरक्षाको व्यवस्था	जि.दै.प्र.उ.स. तथा क्लस्टर सदस्यहरु	पहिलो दिन देखि
६	खानेपानी सरसफाईको व्यवस्था	जि.दै.प्र.उ.स. तथा क्लस्टर सदस्यहरु	२४ घण्टा भित्र
७	किट, चटाई, भाडाकुडा, कपडा, चुल्हो दाउरा जस्ता गैह्र खाद्य सामाग्रीको व्यवस्था ।	जि.दै.प्र.उ.स. तथा क्लस्टर सदस्यहरु	पहिलो दिन देखि
८	खाद्य सामग्रीको व्यवस्था तथा वितरण	जि.दै.प्र.उ.स. तथा क्लस्टर सदस्यहरु	पहिलो दिन देखि
९	पुनर्स्थापनाको लागि कार्य	जि.दै.प्र.उ.स. तथा क्लस्टर सदस्यहरु	१ महिना भित्र
१०	स्थास्थ्य, सुरक्षा, सरसफाई जस्ता विषयमा विभिन्न निकायसंग समन्वय गरी चेतनामूलक क्रियाकलाप	जि.दै.प्र.उ.स. तथा क्लस्टर सदस्यहरु	पहिलो हप्ता
११	समिक्षा, मूल्यांकन र प्रतिवेदन दिने	जि.दै.प्र.उ.स.	नियमित/साप्ताहिक

भूकम्पीय जोखिम न्यूनिकरणका लागि पूर्व तयारी योजना

क्र.सं.	प्रमुख कार्यहरु	जिम्मेवार निकाय	समय सिमा
१	संभावित जोखिम हुने क्षेत्र पत्तालगाउन बैठक	जि.दै.प्र.उ.स.	बैशाख १५ भित्र
२	संभावित जोखिम हुने क्षेत्रमा स्थानीय संस्था सरकारी निकाय, समाजसेवी, बुद्धिजीवी राखी पूर्वतयारी संम्वन्धि अन्तरक्रिया गोष्ठी गर्ने ।	जि.दै.प्र.उ.स. तथा क्लस्टर सदस्यहरु	बैशाख २५ भित्र
३	नयाँ भवन तथा संरचना निर्माण गर्दा नेपाल सरकारबाट निर्धारित Building Code तथा अन्य प्रावधानहरु अनिवार्य पुरा गर्न लगाउने र जोखिम अवस्थामा रहेका पुराना संरचनाहरुलाई मर्मतसंभार (Retrofit) गरी सुरक्षित बनाउने	जिविस, नपा, गाविसहरु	सधैं, नियमित
४.	घना बस्ती भएका शहरी इलाका, स्कूल, कलेज आदि स्थानहरुमा Drop, Cover and Hold को रिहर्सल गरी सचेतना बढाउने ।	नेपाल प्रहरी, नेपाली सेना, गैसस, विद्यालय	फागुनको दोस्रो हप्ता
५	उद्दार सामाग्रीहरुको सूची तयार र खरिद	जि.दै.प्र.उ.स. तथा क्लस्टर सदस्यहरु	जेठ १५ भित्र
६	उद्दार सामाग्री प्राप्ती, खरिद तथा भण्डारण	जि.दै.प्र.उ.स. तथा क्लस्टर सदस्यहरु	जेठ २० भित्र
७	<u>आवश्यक सामाग्रीहरुको विवरण :</u> • डोरी : १०० मि. • स्ट्रेचर : २५ वटा • हेल्मेट : १०० वटा • कोदालो : ५० वटा • बेल्चा : ५०	• दमकल • एम्वुलेन्स, • सवारी साधन • ईन्धन • प्राथमिक उपचार बाकस : १५ वटा	

आवश्यक बजेट

क्र.सं.	आवश्यक सामग्री	ईकाई	परिमाण	दर	बजेट
१	समन्वय बैठक	पटक	४	१०००	४०००
२	सुरक्षित स्थलको पहिचान र बसोबास व्यवस्थापन	पटक	१	५०००	५०००
३	खानेपानी सरसफाईव्यवस्था (१० हे.पाइप र २० शौचालय)	धारा/शौचालय	३०	१००००	३०००००
४	चटाई, भाडाकुडा, कपडा, चुल्हो दाउरा	परिवार	३०००	१००	३०००००
५	खाद्य सामग्री व्यवस्था र वितरण	परिवार	१००	२५००	२५००००
६	स्ट्रेचर	थान	२०	१५००	३००००
७	बेल्चा,	थान	५०	१७५	८७५०
८	कोदालो	थान	५०	२००	१००००
९	बन्चरो	थान	१०	१७५	१७५०
१०	हेलमेट	थान	५०	४००	२००००
११	खुकुरी	थान	१०	२००	२०००
१२	प्राथमिक उपचार बक्स	थान	२५	५००	१२५००
१३	सचेतना तालीम	जना	१	२५०००	२५०००
१४	अनुगमन	पटक	२	५०००	१००००
जम्मा					९७१०००

योजना कार्यान्वयन तथा पुनरावलोकन रणनीति

विपद् पूर्वतयारी तथा प्रतिकार्य योजनामा उल्लेखित प्राथमिकता प्राप्त पूर्वतयारी कार्यको प्रभावकारी कार्यान्वयन गरिने छ। यसका निम्ति सवै निकायहरुले पूर्वनिर्धारित पूर्वतयारी प्राथमिकता प्राप्त कार्य सम्पादनका लागि फोकल पर्सनको रुपमा जिम्मेवार कर्मचारी तोक्नु पर्दछ।

यो एक गतिशील जीवन्त योजना भएकोले यसलाई समय सापेक्ष आवश्यकता अनुसार परिमार्जन गरिने छ। प्रत्येक वर्ष कम्तिमा १ पटक यस योजनामा पुनरावलोकन गरिने छ। विषयगत क्षेत्रहरुले आफ्नो क्षेत्रमा नियमित समिक्षा गरी जिल्ला दैवि प्रकोप उद्धार समिति/जिल्ला विपद व्यवस्थापन समितिमा प्रस्तुत गर्नु पर्ने छ।

विपद् पूर्वतयारी तथा प्रतिकार्य योजना पुनरावलोकन गर्ने समयतालिका

योजना पुनरावलोकन गरीने अवधि	जिम्मेवार निकाय	गर्नुपर्ने मुख्य कार्य (वैठक गर्ने वजेट व्यवस्था आदि)	अर्को योजना पुनरावलोकन वा अद्यावधिक गर्ने वैठकको अनुमानित मिति
१ वर्ष	जिल्ला दैवि प्रकोप उद्धार समिति (जिल्ला विपद व्यवस्थापन समिति)	योजना समिक्षाको लागि बैठक गर्ने। आवश्यकतानुसार योजनामा परिमार्जन गर्ने। बजेट तथा सामाग्रीको व्यवस्था गर्ने।	२०७३ चैत्र

यो विपद पूर्वतयारी तथा प्रतिकार्य योजना २०७३ कार्यान्वयनका लागि जिल्ला विपद व्यवस्थापन समितिको निर्णय पश्चात जिल्ला परिषदबाट पारित गरिने छ। तत्काल जिल्ला परिषदबाट पारित हुन नसके पनि यसको कार्यान्वयनमा बाधा पर्ने छैन।

प्रतिवेदन तथा अभिलेखन र सूचना प्रवाह

विपद् तथा आपतकालीन सूचना प्रवाह गर्ने जिम्मेवारी जिल्ला विपद व्यवस्थापन समितिले अन्य साझेदारसंग समेत छलफल गरी निश्चित निकाय वा व्यक्तिलाई प्रत्यायोजन गर्न सक्दछ। यसका लागि जिल्ला विकास समितिको सूचना केन्द्रले आपतकालिन समयमा जिल्ला विपद व्यवस्थापन समितिको प्रत्यक्ष निर्देशनमा रहेर घटना विवरण तयार गर्ने र त्यसलाई स्थानीय तथा केन्दीय तहमा प्रवाह गर्ने छ। जिल्ला विपद व्यवस्थापन समिति वा तोकिएको व्यक्तिले तयार गर्ने घटना विवरण (Situation Report) को लागि निश्चित साझा खाका तोकिए अनुसार हुने छ।

जिल्ला विपद व्यवस्थापन समिति वा तोकिएको व्यक्तिले तयार पारेको घटना विवरण प्रतिवेदनलाई आवश्यकतानुसार सरकारी निकायहरु, मानवीय सहायतामा संलग्न निकायहरु, दातृ निकायहरु तथा अन्तर्राष्ट्रिय निकायहरु वीच प्रवाह गर्नुपर्दछ।

अनुसूचीहरु

अनुसूची १. मानवीय क्षेत्रमा कार्यरत संस्थाहरु

सि.नं.	निकाय	विषयगत क्षेत्र	कार्यरत गाविस/क्षेत्र	सम्पर्क व्यक्तिको नाम र पद	सम्पर्क विवरण (फ्याक्स, फोन)
१.	जिल्ला प्रशासन कार्यालय	प्रशासन, सुरक्षा	संपूर्ण जिल्ला	प्र.जि.अ.	०७६५६०१५९
२.	जिविस	विकास	संपूर्ण जिल्ला	स्थानीय विकास अधिकारी	०७६५६०००५
३.	नेपाली सेना,	सुरक्षा	संपूर्ण जिल्ला		०७६५६००५०
४.	नेपाल प्रहरी	सुरक्षा	संपूर्ण जिल्ला		०७६५६०४६५
५.	सशस्त्र प्रहरी	सुरक्षा	संपूर्ण जिल्ला	स.प्र.उ	०७६५६१०५९
६.	जिल्ला प्राविधिक कार्यालय	निर्माण	संपूर्ण जिल्ला	कार्यालय प्रमुख	०७६५६००८८
७.	जिल्ला वन कार्यालय	वन तथा वातावरण	संपूर्ण जिल्ला	जिल्ला वन अधिकृत	०७६५६०६२४
८.	जिल्ला शिक्षा कार्यालय	शिक्षा	संपूर्ण जिल्ला	जिशिअ	०७६५६००११
९.	जिल्ला कृषि विकास कार्यालय	कृषि	संपूर्ण जिल्ला	कार्यालय प्रमुख	०७६५६००६३
१०.	जिल्ला स्वास्थ्य कार्यालय	स्वास्थ्य	संपूर्ण जिल्ला	कार्यालय प्रमुख	०७६५६०२०३
११.	जिल्ला पशु सेवा कार्यालय	पशु विकास	संपूर्ण जिल्ला	कार्यालय प्रमुख	०७६५६००२१
१२.	महिला तथा वालवालिका कार्यालय	महिला तथा वालवालिका	संपूर्ण जिल्ला	कार्यालय प्रमुख	०७६५६०२६४
१३.	खा.पा तथा स.डि.कार्यालय	खानेपानी तथा सरसफाई	संपूर्ण जिल्ला	कार्यालय प्रमुख	०७६५६००७४
१४.	जलउत्पन्न प्रकोप नि. कार्यालय	नदी नियन्त्रण	संपूर्ण जिल्ला	कार्यालय प्रमुख	०७६५४५१९६
१५.	खानेपानी संस्थान	खानेपानी	संपूर्ण जिल्ला	कार्यालय प्रमुख	०७६५६०५३५
१६.	कपिलवस्तु न.पा.	नगर विकास	न. पा.	कार्यालय प्रमुख	०७६५६००१९
१७.	नेपाल रेडक्रस तौलिहवा	मानवीय सहयोग	संपूर्ण जिल्ला	केशव सिंह	०७६५६००१५
१८	युनिसेफ	महिला तथा वालवालिका	संपूर्ण जिल्ला	प्रकाश के सी	ढडछज्ञण्ज्ञद्धडण्ड
१९	यूएनएपपिए	महिला तथा वालवालिका	संपूर्ण जिल्ला	चित्र महतो	९८५७०५०३१३
२०	सेभ द चिल्ड्रेन	वालवालिका	संपूर्ण जिल्ला	इश्वर खत्री	९८५११५२७८०
२१	पत्रकार महासंघ	सञ्चार	संपूर्ण जिल्ला	मनोज पौडेल	९८४७०४०३३३
२२	एनजिओ फेडेरेशन	सामाजिक विकास	संपूर्ण जिल्ला	प्रवीन श्रीवास्तव	९७४७००८६९७
२३	इन्द्रेणी/DCA	प्रकोप जोखिम न्यूनिकरण	,,	प्रदीप शाह	९८५७०२१२३३
२४	कालिका	सामाजिक विकास	,,	अरुण खड्का	०७६५६०२८२
२५	सिद्धार्थ	सामाजिक विकास	,,	गुणानीध भुसाल	०७६५५०११७
२६	माहुरी होम	मानवअधिकार	,,	रविन्द्र नाथ ठाकुर	९८५७०२२०३८
२७	सहजनेपाल	सामाजिक विकास	,,	उमेश पौडेल	०७६५४००३७
२८	माउण्ट एभरेष्ट	सामाजिक विकास	,,	सरोज खनाल	९७४७०४८८१५
२९	राइज	सामाजिक विकास	,,	रीता सिंह	०७६५६०९७०
३०	सनशाइन	संचार तथा वालवालिका	,,	शिवलाल यादव	९८४७०३९२४०

अनुसूची २. जिल्लामा उपलब्ध एम्बुलेन्स सेवाहरु

क्र.सं.	नाम	सम्पर्क नं.
१	जिल्ला स्वास्थ्य कार्यालय तौलिहवा	०७६५६०७०६,
२	ने.रे.सो. जिल्ला शाखा तौलिहवा	०७६५६००१५,
३	मेरी स्टोभ सेन्टर तौलिहवा	०७६५६१०५८, ९८४७०६१६०३
४	गजेहडा भू.पू. सैनिक	०७६६९१६१४, ९७४७०४२००१
५	बनगाई संस्थाबाट संचालित	०७६६९०१०२, ९७४७०१७१३३
६	कृष्णनगर नेपाल भारत मैत्री संघ	९८४७०४२५३४
७	सेफर हेल्थ केयर सेन्टर पकडी	९८४७०६२८८२
८	हरनामपुर स्वास्थ्य चौकी	९८५७०५१२२२
९	नेत्रज्योति संघ तौलिहवा	०७६५६०९५३
१०	राजपुर गाविस	
११	महाराजगंज स्वास्थ्य चौकी	
१२	ने रे सो गजेहडा	०७६६९१६१४, ९८४७०३३०५३

अनुसूची ३. दमकल सेवाहरु

क्र.सं.	नाम	सम्पर्क नं.
१	कपिलवस्तु नगरपालिका	०७६५६०७१८, ५६०२०१, ५६००१९
२	सिद्धार्थनगर नगरपालिका, भैरहवा रुपन्देही	०७१५२०२१५, ५२०१६५, ५२२६८५
३	बुटवल उपमहानगरपालिका, रुपन्देही	०७१५४०१११
४	**जिल्ला वन कार्यालय तथा इलाका वन कार्यालयहरु** ब्याकप्याग फोर्स (सजिलै बोक्न सकिने आगो निभाउन प्रयोग हुने पानी टंकी)	०७६५६००१४

अनुसूची ४. खाद्य तथा गैरखाद्य सामग्रीको लागि सम्पर्क संस्थाहरु

क्र.सं.	नाम	सम्पर्क नं.
१	उद्योग वाणिज्य संघ तौलिहवा	०७६५६०४३०
२	उद्योग वाणिज्य संघ कृष्णनगर	०७६५२०४७९
३	उद्योग वाणिज्य संघ चन्द्रैटा	०७६५४०१९६
४	उद्योग वाणिज्य संघ ४ नं. जीतपुर	०७६५५००८०

अनुसूची ५. हेलिप्याडहरु

क्र.सं.	संस्थाको नाम	स्थान	सम्पर्क
१	नेपाली सेना	नाइट ल्याण्डिंग हेलिप्याड गोरुसिंगे	प्रमुख सेनानी श्री पदम बहादुर बुढा - ०७६५४५०६२ मेजर - प्रकाश अर्याल - ९८४३१५०६९५
		हेलिप्याड - गणेशपुर, गुठनिया, तौलिहवा	

अनुसूची ६. आपदकालीन आश्रयस्थलहरु

क.सं.	ठेगाना	संपर्क
१	जनता उ मा वि पिपरा बाणगंगा	९८५७०१२०९६
२	गौतमबुद्ध उमावि गोरुसिंगे	९८५७०५०७४६
३	उमावि शिवपुर	९८४७०१७०१५
४	जानकी उमावि महाराजगंज	९८६७१५९९५५
५	बुद्ध पद्य उमावि तौलिहवा	९८४७०४०५९८
६	तीर्थादेवी छत्रपाली उमावि पकडी	९८४७०२१८०१
७	दुधधारी मावि गुगौली	

अनुसूची ७. समूदाय तथा कार्यालयहरु रहेका उद्धार सामाग्रीहरु

क.सं.	समुदायको नाम	उपलब्ध सामाग्रीहरु	सम्पर्क व्यक्ति
१	सिहोखोर ७, खोरिया	लाइफ ज्याकेट, स्ट्रेचर, बेल्चा, गैंटी, रसी, हेल्मेट आदि	शाहबुद्धिन मुसलमान ९८५७०५०५७२
२	सौराह ९, अकबरपुर	काठको डुंगा १, लाइफ ज्याकेट, स्ट्रेचर, बेल्चा, गैंटी, रसी, हेल्मेट आदि	मायाराम हरिजन ९८०५४८०३७३
३	कजरहवा ९, सिंग्राह	लाइफ ज्याकेट, रसी, आदि	भगवन्त गिरी ९८११९५६०१९
४	धनकौली ९, मोतिनगर	लाइफ ज्याकेट, बेल्चा, गैंटी, रसी, हेल्मेट आदि	राम सजिवन केवट ९८४७२८४१४४
५	निग्लिहवा २ कुस्मा	लाइफ ज्याकेट, बेल्चा, गैंटी, रसी, हेल्मेट आदि	गोपाल पन्थी ९८४७१५९२५७
६	बाणगंगा १७, भलवाड	लाइफ ज्याकेट, बेल्चा, गैंटी, रसी, हेल्मेट आदि	हरि खनाल ९८०६९१७४१४
७	प्रहरी कार्यालय महाराजगंग	लाइफ ज्याकेट, ट्यूब, रसी, बेल्चा, गैटी, हेण्डमाइक, प्राथमिक उपचार कीट आदि ।	
८	प्रहरी कार्यालय कोपवा	लाइफ ज्याकेट, ट्यूब, रसी, बेल्चा, गैटी, हेण्डमाइक, प्राथमिक उपचार कीट आदि ।	
९	प्रहरी कार्यालय पिपरा बाणगंगा	लाइफ ज्याकेट, ट्यूब, रसी, बेल्चा, गैटी, हेण्डमाइक, प्राथमिक उपचार कीट आदि ।	
१०	प्रहरी कार्यालय गोरुसिंगे	लाइफ ज्याकेट, ट्यूब, रसी, बेल्चा, गैटी, हेण्डमाइक, प्राथमिक उपचार कीट आदि ।	
११	प्रहरी कार्यालय हर्दौना	लाइफ ज्याकेट, ट्यूब, रसी, बेल्चा, गैटी, हेण्डमाइक, प्राथमिक उपचार कीट आदि ।	
१२	सशस्त्र प्रहरी चन्द्रैटा	लाइफ ज्याकेट, ट्यूब, रसी, बेल्चा, गैटी, हेण्डमाइक, प्राथमिक उपचार कीट आदि ।	
१३	विल्ला विपद व्यवस्थापन समिति	रबर बोट, लाइफ ज्याकेट, ट्यूब, रसी, बेल्चा, गैटी, हेण्डमाइक, प्राथमिक उपचार कीट आदि ।	
१४	ने रे सो	वेयर हाउस, संचार सेट	
१५	इन्द्रेणी गोरुसिंगे कार्यालय	लाइफ ज्याकेट, ट्यूब, रसी, बेल्चा, गैटी, हेण्डमाइक, प्राथमिक उपचार कीट आदि ।	
१६	कालिका तौलिहवा	बाल्टी, बेल्चा, कोदालो, रसी (भृकुटी नपा, चनई)	चिरञ्जीवि आचार्य

अनुसूची ८. सर्पदंश उपचार केन्द्र

क.सं.	नाम	सम्पर्क नं.
१	कपिलवस्तु सर्पदंश उपचार केन्द्र, गोरुसिंगे	नबीन भण्डारी ९८५७०५०९७३

अनुसूची ९. पूर्व सचेतना सूचना संजाल (Early Warning Communication Network)

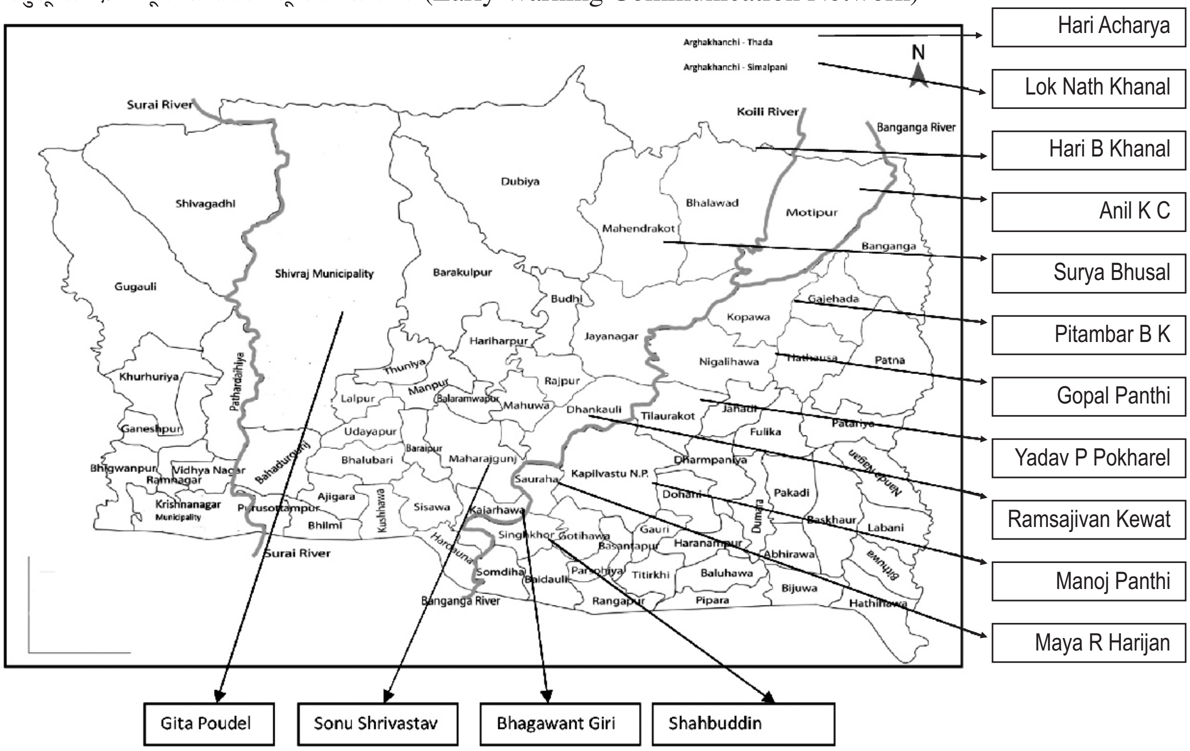

Hari Acharya (9815437633), Lok Nath Khanal (9747062730, 9747074027, 9857033880), Hari Bdr Khanal (9806917414), Anil K C (9807519900), Surya Bhusal (9847364004), Pitambar B K (9808410895), Gopal Panthi (9847159257), Yadav Pd. Pokharel (9847423088), Ram Sajivan Kewat (9847284144, 9805402810), Manoj Panthi (9747017274), Maya Ram Harjan (9805480373), Shahbuddin Musalman (9857050572), Bhagawant Giri (9811956019), Gita Poudel (9857055291)

District Administrative Office - 076560115
District Development Committee - 076560005/560027
Nepal Police - 076560465 / 100
Nepal Red Cross Kapilvastu - 076560115
IRDC Nepal Gorusinghe - 076545013, 9851127843, 9857021233, 9857056387

अनुसूची १०. दैनिक/साप्ताहिक प्रतिवेदन फाराम

१. तयार गर्ने जिल्ला : अवस्था प्रतिवेदन नं. दस्तखत

२. प्रतिवेदन तयार गरेको मिति :

३. लाई (प्रजिअ, स्थाविअ, जिदैप्रउस, गृह मन्त्रालय आदि)

४. वाट : (प्रजिअ, स्थाविअ, जिदैप्रउस,नेरेक्रसो)

५. बोधार्थ : (प्रजिअ, स्थाविअ, जिदैप्रउस, गृह मन्त्रालय आदि)

६. प्रतिवेदन अवधि (देखि...सम्म)

७. प्रतिवेदनले समेट्ने क्षेत्र (जिल्ला, नपा/गा.वि.स.)

८. सामान्य अवस्था (प्रभावित गा.वि.स., लाभान्वित जनसंख्या, क्षति भएको घर आदि)

९. राहत उद्धारको विवरण (सरकारी, गैरसरकारी, रेडक्रस र राष्ट्रसंघीय निकायहरुबाट भएको राहत उद्धार

१०. राहत उद्धारको योजना (सरकारी, रेडक्रस, गैरसरकारी क्षेत्रबाट प्रदान गरीने राहत उद्धारको योजना

११. राहत उद्धारमा हुनसक्ने कमी वा कठिनाइ

१२. समस्या समाधानका उपाय वा अवश्यक सहयोगको अपेक्षा

अनूसुची ११. बहू–क्षेत्रगत प्रारम्भिक द्रुत लेखाजोखा (MIRA) फाराम
(Multi-Cluster Initial Rapid Assessment (MIRA)- Nepal)

बह–क्षेत्रगत प्रारम्भिक द्रुत लेखाजोखा फाराम, बहु प्रकोप प्रभावित समुदायका लागि
(Multi-Cluster Initial Rapid Assessment (MIRA)- Nepal)

(यो लेखाजोखा फाराम जिल्ला दैवी प्रकोप उद्धार समितिसँग निकट समन्वयमा रही प्रयोग गर्नुपर्नेछ। प्रश्न १ देखि ४ सम्म जिल्ला सदरमुकाममा जिल्ला दैवी प्रकोप उद्धार समितिसँग तथा अन्य सरोकारवाला निकायहरुसंग समन्वय गरी भर्नु पर्दछ। यी सूचनाहरु जिल्ला विपद पूर्व तयारी तथा प्रतिकार्य योजनामा समावेश गरिनेछ। प्रभावित समुदाय वा गाउ विकास समितिहरु वा जिल्लाहरुको सूचना संकलन र विश्लेषण गर्न यो फाराम प्रयोग गर्न सबै साझेदारहरुलाई अनुरोध गरिन्छ।)

<table>
<tr><td colspan="5">१. लखाजाखा गन समहको विवरण</td></tr>
<tr><td colspan="3">१.१ संलग्न संस्थाहरु/संलग्न टोलीका सदस्यहरु :</td><td colspan="2">१.२ निरीक्षण अवधि</td></tr>
<tr><td colspan="3"></td><td>देखि</td><td>सम्म</td></tr>
<tr><td>१.३ टोली प्रमुखका नाम</td><td></td><td>१.४ सम्पर्क विवरणहरु:
टेलिफोन :
ई मेल :</td><td colspan="2"></td></tr>
</table>

<table>
<tr><td colspan="8">२. भौगोलिक विवरण (यी आधारभूत सूचनाहरु जिल्ला दैवी प्रकोप उद्धार समिति/जिल्लाका अन्य सरोकारवाला निकायहरुसँगका परामर्शमा भर्नुपर्ने। अति प्रभावित वडामा फोकस ग्रुप छलफलको लागि गोलाप्रथाद्वारा गर्ने। एउटा प्रश्नपत्र एउटा वडा वा एक प्रभावित क्षेत्रका लागि प्रयोग गर्ने)</td></tr>
<tr><td colspan="4">२.१ जिल्लाको नाम:</td><td colspan="4">२.२ लेखाजोखा गरिने गाविस/नपाको नाम:</td></tr>
<tr><td colspan="4">२.३ वडा न:</td><td colspan="4">२.४ प्रभावित क्षेत्रका नाम:
GPS वा P-कोड:</td></tr>
<tr><td colspan="4" rowspan="2">२.५ वडाको उचाई (समुद सतहदेखि):</td><td colspan="2">२.६ वडाको अक्षांश (Latitude)</td><td colspan="2">२.७ वडाको देशान्तर (Longitude)</td></tr>
<tr><td colspan="2"></td><td colspan="2"></td></tr>
<tr><td colspan="8">२.८ जिल्लाको पमख प्रकोप/विपद (ठीक चिन्ह लगाउने) वडाको</td></tr>
<tr><td>२.८.१ बाढी</td><td></td><td>२.८.२ महामारी</td><td></td><td>२.८.३ खडरी</td><td></td><td>२.८.४ भूकम्प</td><td></td></tr>
<tr><td>२.८.५ पहिरो</td><td></td><td>२.८.६ आगलागी</td><td></td><td>२.८.७ चटयाङ्ग</td><td></td><td>२.८.८ अन्य</td><td></td></tr>
<tr><td colspan="8">२.९ जिल्लाको नक्सा प्रयोग गरी विपदबाट प्रभावित गाविस तथा समुदायको अवस्था निम्न आधारमा वर्गीकरण गर्ने
२.९.१. अति प्रभावित गाविस/नपा (ज्यादै ठूला प्रभाव):
२.९.२. बढी प्रभावित गाविस/नपा (बढी प्रभाव):
२.९.३. सामान्य प्रभावित गाविस/नपा (मध्य प्रभाव):
२.९.४. कम प्रभावित गाविस/नपा (कम प्रभाव):
२.९.५. प्रभावित नभएका गाविस/नपा (प्रभाव नपरेको):</td></tr>
<tr><td colspan="8">२.१० सोही नक्सामा सडक यातायातका पहुँच नभएका प्रभावित गाविस/वडा इंगित गर्ने</td></tr>
<tr><td colspan="8">२.११ सोही नक्सामा आन्तरिक रूपमा विस्थापित परिवारको अस्थायी स्थान इगित गर्ने :</td></tr>
<tr><td colspan="8">२.१२ सोही नक्सामा यातायातका महत्वपूर्ण पूर्वाधारहरु (बाटो, पुल, विमानस्थल जस्ता भौतिक संरचना) क्षति भएको नभएको इंगित गर्ने</td></tr>
<tr><td colspan="8">२.१३ साही नक्सामा सभावित सुरक्षा चुनौतीहरु (डकैति, अन्य समूह, आदि) को विषय इंगित गर्ने</td></tr>
<tr><td colspan="8">२.१४ जिल्ला सदरमकाम वा राष्ट्रिय लोकमार्गबाट सबैभन्दा बढी प्रभावित गाविस/वडाको दुरी -पैदल: ....घण्टा/यातायात: ....घण्टा)</td></tr>
</table>

३. जिल्ला तहमा विचार परयाउनुपर्ने तथ्यांकहरु (जिल्ला जनस्वास्थ्य कार्यालयबाट सूचनाहरु संकलन गर्नुपर्ने)

३.१ जिल्लामा सञ्चालनमा रहेका स्वास्थ्य सेवाको अवस्था

स्वास्थ्य सुविधाको किसिम	भवनहरु		पर्याप्त जनशक्ति (दरबन्दी)		पहुँच	
	जम्मा सङख्या	जम्मा क्षति सङख्या	छ	छैन	छ	छैन
३.१.१ स्वास्थ्य चौकी						
३.१.२ उपस्वास्थ्य चौकी						
३.१.३ प्राथमिक उपचार केन्द्र						
३.१.४ अस्पताल						
३.१.५ गाउँघर क्लिनिक						

४. जनसङख्या विवरण (लखाजाखाका कममा वडा तहबाट सकलित सचना)					
४.१ वडाको जम्मा जनसङख्या					
४.२ समान्यतया जम्मा प्रभावित सङख्या					
४.३ विपदको कारणले बास नभएको जम्मा घरधुरी सङख्या					
४.४ महिला घरमूली हुने घरधुरी सङख्या					
४.५ सुत्केरी/दुध खुवाउदै गरेका महिलाहरुको सङख्या					
४.६ अति प्रभावित जनसङख्या	महिला	पुरुष	जम्मा	बालक	बालिका
४.६.१ विपदका कारण मृत्य हुनेहरुको सङख्या					
४.६.२ विपदका कारण घाइते हुनेहरुको सङख्या					
४.६.३ विपदका कारण बेपत्ता हुनेहरुको सङख्या					
४.७ प्रभावित समूह वा संकटापन्न समूह	महिला	पुरुष	जम्मा		
४.७.१ ६० वर्ष भन्दा माथिका वृद्धवद्धा					
४.७.२ ६० वर्ष भन्दा माथिका एकल वृद्धवृद्धा					
४.७.३ १८ वष भन्दा मुनिका किशोर किशोरी					
४.७.४ अपाङ्गता भएका व्यक्तिहरु					
यदि अन्य थप केही भएमा					

नोटः प्रश्न न ५ देखि १५ सम्म ऋगिकतभच संग सम्बन्धित सूचना लक्षित समूह छलफल र समुदायका मुख्य सरोकारवाला व्यक्तिहरुका अन्तर्वार्ताबाट भर्न सकिन्छ।

५. आवास तथा गैरखाद्य सामग्रीहरु	
५.१ वडा तहमा लेखाजोखा गरिएका जम्मा घरधुरी सख्या	
५.२ घरहरु कन अवस्थामा क्षति भएका छन (घरधुरी सङख्या)?	
५.२.१ पूर्ण रूपमा क्षति भएका घर जम्मा सङख्या (जहाँ बसोवास योग्य छन)	
५.२.२ आंशिक रूपमा क्षति भएका जम्मा घर सङख्या (तत्काल वस्नका लागि सुरक्षित नभएको)	
५.२.३ सामान्य क्षति भएका जम्मा घर सङख्या (सामान्य मर्मतसंभार आवश्यक पर्ने)	
५.३ क सामदायिक आश्रयस्थलमा सरसफाई तथा पानीका व्यवस्था उपलब्ध छन ?	
५.३.१. ☐ छ ५.३.२. ☐ छैन	
५.४ यदि छ भने प्रभावित वडा अथवा वडाको वरिपरि कति क्षमताका सामुदायिक भवनमा प्रभावितहरुलाई राख्न सक्ने गरी उपलब्ध छन? (आश्रयस्थलको लागि)	कति सङख्यामा आश्रय दिन सकिन्छ
५.४.१ सामुदायिक भवन (कति सङख्यामा आश्रय दिन सकिन्छ)	
५.४.२ अन्य परिवार Host Family (कति सङख्यामा आश्रय दिन सकिन्छ)	
५.४.३ अन्य (कति सङख्यामा आश्रय दिन सकिन्छ)	

५.५ प्रभावित समुदायको लागि तत्काल आवश्यक गैरखाद्य सामग्रीहरु (वडास्तरीय अनुमानित सङ्ख्या)	
विवरण	अनुमानित सङ्ख्या
५.५.१ तारपोलिन (त्रिपाल)	
५.५.२ ब्ल्यांकट/कम्बल	
५.५.३ खाना पकाउने भाडाकुँडा	
५.५.४ लुगाफाटा/आछ्याउने कुरा	
५.५.५ गैरखाद्य राहत सामग्री किट	
५.५.६ आपतकालीन आवासको लागि सामग्रीहरुको किट	
५.५.७ अन्य (खुलाउनुस)	
५.६ आश्रयस्थलको लागि आवश्यक स्थानीय श्रोत साधनहरु	
५.६.१ बाँस	☐ छ ☐ छैन
५.६.२ काठ	
५.६.३ फलाम वा डण्डी वा RCC Piller	
५.६.४ अन्य (खुलाउनुस)	
यदि अन्य थप केही भएमा	

६. घरेलु खाद्य सुरक्षा	
६.१ कति प्रतिशत घरधुरीले कति प्रतिशत आफ्नो खाद्यान्न भण्डारण नोक्सान भएको छ? (उदाहरण ४० प्रतिशत घरधूरीले १०० प्रतिशत)	
खाद्यान्न भण्डार नोक्सान प्रतिशत	छलफल गरिएका घरधरीको प्रतिशत
६.१.१ २० प्रतिशत खाद्यान्न भण्डार नोक्सान	
६.१.२ ५० प्रतिशत खाद्यान्न भण्डार नोक्सान	
६.१.३ ७५ प्रतिशत खाद्यान्न भण्डार नोक्सान	
६.१.४ १०० प्रतिशत खाद्यान्न भण्डार नाक्सान	
६.२ क खाना पकाउनको लागि समदायसंग इन्धन छ ?	
६.२.१ छ ☐, यदि छ भन कस्तो प्रकारको ईन्धन प्रयोग भएका छन ?	
६.२.१.१ दाउरा ☐	६.२.२ छैन☐
६.२.१.२ कोइला (Charcoal)☐	
६.२.१.३ मट्टितेल ☐	
६.२.१.४ ग्यास ☐	
६.२.१.५ बायो ग्यास ☐	
६.२.१.६ अन्य ☐	
६.३ खाद्य सुरक्षाको दृष्टिकोणले कुन समूह बढी संकटापन्न अवस्थामा छन ?	६.३.१ बालबालिका ☐☐ ६.३.२ जेष्ठ नागरिक घरमूलि भएका घरधरी ☐☐ ६.३.३ महिला घरमूली भएका घरधरी ☐☐ ६.३.४ अपाङ्गता भएका घरधरी☐☐ ६.३.५ अन्य (खलाउनस) ☐
६.४ क बजारसम्म पुग्न सकिन्छ र बजार खुलेका छन ? ६.४.१ छ ☐ ६.४.२ छैन ☐☐ यदि छन भने कति टाढाका बजार सचारू छन ?/यदि छैन भने कारण उल्लेख गर्नुहोस ?	
६.५ कति घरपालुवा जनावरहरु क्षति भएका छन ?	छलफल गरिएका घरधुरीको प्रतिशत
६.५.१ पशु-गाई ☐ गोरु ☐ भैसी ☐	
६.५.२ बाखा/भेडा	

६.५.३ बंगुर	
६.५.४ पंक्षि - हाँस ☐ कुखरा☐	
६.५.५ अन्य .... ☐)	
६.६ घरपालुवा जनावरहरुको लागि आश्रयस्थलको व्यवस्था ६.६.१ छ ☐ ६.६.२ छैन ☐	
६.७ महामारी फैलने सम्भावना (घरपालुवा जनावरहरुबाट) कस्तो छ ? ६.७.१ छ ☐ ६.७.२ छैन ☐	
यदि अन्य थप केही भएमा	

७. पानी तथा सरसफाइ			
७.१ पानीको आपुर्ति व्यवस्था			
७.१.१ कति प्रतिशत प्रभावित जनसङ्ख्याले शुद्ध पिउने पानीमा पहुँच छ? पानीको उपलब्धता (दैनिक १५ लिटर /प्रतिव्यक्ति/प्रति दिन)	.... प्रतिशत		
७.१.२ पिउने पानीको प्राथमिक स्रोत	चालु अवस्थामा		प्रतिशत
	छ	छैन	
७.१.२.१ खुल्ला कुवा			
७.१.२.२ टयुववेल/हाते पम्प			
७.१.२.३ झरना			
७.१.२.३ खोला			
७.१.२.४ पोखरी	,		
७.१.२.५ खोला/नदी			
७.१.२.६ पानीटयाङकीबाट वितरण			
७.१.२.७ पाइप खानेपानी प्रणाली			
७.१.२.८ अन्य			
७.१.३ पानीको श्रोतको अवस्था			
७.१.३.१ चालू ☐ ७.१.३.२ बिग्रिएको (मर्मतसम्भार गरेर प्रयोग गर्न सकिने ☐ ७.१.३.३ प्रदुषित भएको ७.१.३.४ पूर्ण क्षति भएको ७.१.३.५ धमिलो पानी			
७.१.४ पानीको वैकल्पिक व्यवस्था छ ? छ ☐ छैन ☐ यदि छ भने ७.१.४.१.१ प्रभावित समुदायदेखि कति दूरीमा छ ...... ७.१.४.१.२ स्रोत, ठाउँ र पानी गुणस्तरको सफापन वा धमिलोपनको अवस्था .... ७.१.४.१.३ न्यूनतम शुद्ध पानी वितरणका लागि अन्य आवश्यक पर्ने सुविधाहरु (भौतिक सामग्रीहरू)			
७.१.४ प्रभावित परिवारसँग खानेपानी भण्डारणका लागि प्रयोग गर्ने घरपरिवारमा विर्को भएको भाँडो उपलब्ध छ कि छैन ?			
७.२ सरसफाइसम्बन्धी सुविधा			
७.२.१ कति प्रतिशत प्रभावित समुदायको सरसफाई सेवामा उपयोगी पहुँच छ (जस्तै शौचालय)?......% प्रतिशत पुष्टि गर्ने स्रोतहरु: स्थानीय निकाय र संवादाताहरुसग अन्तर्वार्ता आदि । संभव भएमा समुदायबाट पुष्टि गर्ने र अवलोकन पनि गर्ने ।			
७.२.१ कति परिवारको लागि सरसफाइका सामग्रीहरू (साबुन, रुमाल वा तौलिया, न्यापकिन आदि) को आवश्यकता छ ? ....परिवार सङ्ख्या			
यदि अन्य थप केही भएमा			

८. सरक्षण							
८.१ विस्थापित समुदायको अनुमानित सङ्ख्या ?							
८.२ विस्थापित समुदायहरु बढि भएको (स्थान)							
८.३ अभिभावकविहिन विस्थापित बालबालिकाको सङ्ख्या ?				बालक: बालिका:			
८.४ प्रभावित स्थलमा परिवारको दर्ता प्रक्रिया छ ? ८.४.१ ☐ छ ८.४.२. ☐ छैन				८.४.३ यदि छ भन कसले सहयोग गर्दै छ ?			
८.५ हालको अवस्थामा (विपदपश्चात) संकाटापन्न समूहको मुख्य सरोकारका विषयहरु के के हुन ?							
बढी संकटापन्न समूह	आश्रय स्थलमा सुरक्षा	खाना/पानी	स्वास्थ्य/शिक्षा	शारीरिक सुरक्षा/हिंसा रहित SGBN	मानसिक सहयोग	बालश्रम/वेचविखन	अन्य SGBN
८.५.१ ५ वर्ष मुनिका बालबालिका							
८.५.२ ६ देखि १८ वर्ष उमेर समहका							
८.५.३ किशोर किशोरीहरु (१९ दखि २४ वर्ष)							
८.५.४ वद्धवृद्धाहरु (६० वर्ष भन्दा माथिका)							
८.५.५ अपाङ्गता भएका व्यक्तिहरु							
८.५.६ गर्भवती/दुध चुसाउदै गरेका महिला							
८.५.७ अन्य संकटापन्न समूह							
८.६ माथिका संरक्षणका सवालहरुमा सहयोगी निकायहरुको नाम							
यदि अन्य थप केही भएमा							

९. पोषण (यदि सम्भव भए महिला स्वास्थ्य स्वयंसेवक वा स्थानीय स्वास्थ्य कमचारीलाई सोध्ने)				
९.१ प्रभावित वडामा रहेका गर्भवती र दुध चुसाउँद गरेका आमाहरुको सङ्ख्या ? (माथिबाट लिन सकिन्छ) .... एक वर्षमुनिका बालबलिकालाई कुन खाना खुवाउने गरिएको छ? (धेरैजसो खुवाउने खाना पहिला उल्लेख गर्ने)				
९.२ प्रभावित वडामा तालिम प्राप्त पोषणका परामर्शदाताको सङ्ख्या ?				
९.३ प्रभावित वडामा कुपोषण भएका बालबालिकाहरुको सङ्ख्या ?				
९.४ समुदाय स्तरमा पर्याप्त मात्रामा व्यवस्थापन क्षमता छ ? छ ☐ छैन ☐				
९.५ भर्खर जन्मेका र ५ वर्ष मुनीका बच्चाहरुलाई कस्तो प्रकारको र कति मात्रामा खाना खुवाउने गरिएको छ ?				
उमेर	विपदअघि		विपदपश्चात	
	प्रकार	मात्रा	प्रकार	मात्रा
६ देखि ११ महिना				
१२ देखि ५९ महिना				
९.६ समुदायमा हाल आमाको दूध खुवाउन कम भएको अथवा रोकिएको अवस्था छ ? छ ☐ छैन ☐				
९.६.३ यदि छ भने कारण खुलाउनुहोस:				
९.७ आमाको दूध नभएको अवस्थामा के कस्ता खाना खुवाउने गरिएको छ ?				
९.७.१ ६ महिनाभन्दा कमका बालबालिकाहरुलाई				
९.७.१ ६ देखि २४ महिनाभन्दा कमका बालबालिकाहरुलाई				
यदि अन्य थप केही भएमा				

१०. स्वास्थ्य (स्वास्थ्य कन्दहरु तथा स्थानीय समदायसग साध्न)

१०.१ स्वास्थ्यसम्बन्धी प्रमुख समस्या

१०.१.१ झाडा पखाला	
१०.१.२ आँखाको संक्रमण	
१०.१.३ बान्ता	
१०.१.४ जल विनियोजन	
१०.१.५ सर्पको टोकाई	
१०.१.६ ज्वरो	
१०.१.७ कफ खोकी र ज्वरा (ARI)	
१०.१.८ छालाको सङ्क्रमण	
१०.१.९ चोटपटक	
१०.१.१० वच्चा पाउँदा आमा वा वच्चाका मुत्यु	
१०.१.११ मानसिक विरामी	
१०.१.१२ सरुवा रोग (खुलाउनुस) ……..	
१०.१.१३ नसर्ने रोग (खुलाउनुस) ……..	
१०.१.१४ अन्य केहि	

१०.२ औषधी तथा औषधीजन्य सामग्रीको उपलब्धता	
१०.२.१ औषधि पर्याप्त अपर्याप्त	१०.२.२ इक्प्युपमेण्ट तथा सामग्रीहरु (स्ट्रेचर सहित): पर्याप्त अपर्याप्त
आवश्यकता खलाउनहास ………………………………	आवश्यकता खुलाउनुहोस ………………………………

१०.३ सञ्चालनमा रहका नजिकका स्वास्थ्य सुविधाहरू

स्वास्थ्य सुविधाका प्रकार	क्षतिग्रस्त		पर्याप्त कर्मचारी		पहुँच		विद्युत आपूर्ति		खानेपानी आपूर्ति	
	छन	छैनन	छन	छैनन	छन	छैनन	छन	छैनन	छन	छैनन
१०.३.१ उपस्वास्थ्य / स्वास्थ्य चौकी										
१०.३.२ प्राथमिक स्वास्थ्य संस्था										
१०.३.३ अस्पताल										
१०.३.४ निजी क्लिनिक										

१०.४ उक्त स्वास्थ्य संस्थाहरुमा कसले सेवा प्रदान गर्दैछ ?
नर्स ☐ डाक्टर ☐ महिला स्वास्थ्य स्वयंसेविका ☐ पारा मेडिकल ☐
१०.४.५ अरु (खुलाउने)

१०.५ उक्त स्थानमा कुनै महामारी वा भिन्न प्रकारको रोग फैलिएका सूचना वा हल्ला छ ?
१०.५.१ छ …………………. (खुलाउने) १०.५.२ छैन

१०.६ उक्त स्थानमा कुन कुनै संक्रमण नहुने तत्वहरुको सूचना आएको छ ? (जैविक, रासायनिक, आणविक, विकिरण, विषाक्त वा टोक्सिन)
छ …………………. (खुलाउने) छैन ☐

यदि अन्य थप केही भएमा ☐ ☐

११. शिक्षा

१२.१ समुदायमा कक्षा संचालन भईरहेका र विद्यार्थीहरु सहभागी भइरहेका छन कि छैनन ? छ ☐ छैन ☐

१२.२ समुदायमा विद्यालयको अवस्था कस्तो रहेको छ ?

☐ पूर्णतः क्षतिग्रस्त, वर्तमान अवस्थामा प्रयोग गर्न नसकिने

☐ आंशिक रुपमा क्षति, प्रयोग गर्न नसकिने

☐ आंशिक रुपमा क्षति, केही मर्मत पश्चात प्रयोग गर्न सकिने

☐ पानीले घेरिएको र केही मर्मत पछि प्रयोग गर्न सकिने

☐ प्रभावित नभएको ।

११.१ वडास्तरमा क्षति भएका विद्यालयहरु		११.२ क्षति भएका खानेपानी तथा सरसफाइ सुविधाहरुको संख्या	
तह	सङख्या	११.२.१ खानेपानी	११.२.२ शौचालय
११.१.१ बाल विकास केन्द (ECD)			
११.१.२ १ देखि ८ कक्षा सम्म			
११.१.३ ९ देखि १२ कक्षा सम्म			
११.१.३ उच्च शिक्षा			

११.४ पभावित विद्यार्थी र शिक्षकका सख्या (लिङ्गका आधारमा)?				
तह	विद्यार्थी		शिक्षक	
	छात्र	छात्रा	पुरुष	महि ला
११.३.१ बाल विकास कन्द (ECD)				
११.३.२ १ देखि ८ कक्षा सम्म				
११.३.३ ९ देखि १२ कक्षा सम्म				
११.३.३ उच्च शिक्षा				

११.४ समुदायमा प्रभावित विद्यालयहरुको अवस्था ?	सख्या
११.४.१ पूर्ण क्षति भएका विद्यालयहरुको संख्या (प्रयोगमा आउन नसक्ने)	
११.४.२ आंशिक क्षति भएका विद्यालयहरुको संख्या (तत्काल प्रयोग गर्न असुरक्षित)	
११.४.३ सामान्य क्षति भएका विद्यालयहरुको संख्या (सामान्य मर्मत पछि प्रयोगमा गर्न सुरक्षित)	
११.४.४ डुवान भएका विद्यालयहरुको संख्या जुन केही समयपश्चात पयोगमा आउन सक्छ	
११.५ विद्यालय आश्रयस्थलका रुपमा प्रयोग भएका छन ? छ ☐ छैन ☐	
११.५.१.१ यदि छन भन कति वटा विद्यालयहरु आश्रयस्थलको रुपमा प्रयोग भएको होला ?	
यदि अन्य थप केही भएमा	

१२. आपतकालीन सञ्चार		
१२.१ प्रभावित समदायमा सुरक्षाका लागि कस्ता संचारका माध्यमहरु संचालन अवस्थामा छन ?		
संचारका माध्यमहरु	सेवाका अवस्था	कैफियत
१२.१.१ रेडिया रुम सेवा २४x७	छ ☐ छैन ☐	
१२.१.२ टेलिफोन	छ ☐ छैन ☐	
१२.१.३HF/VHF Radio/HAM Radio	छ ☐ छैन ☐	
१२.१.४स्याटलाइट फोन	छ ☐ छैन ☐	
१२.१.५ ईन्टरनेट	छ ☐ छैन ☐	

१२.२ प्रभावित समुदायहरुल प्रयोग गर्ने कस्ता संचारका माध्यमहरु संचालन अवस्थामा छन ?		
संचारका माध्यमहरु	सेवाका अवस्था	कैफियत
१२.२.१ रेडियो/एफ एम		
१२.२.२ टेलिभिजन		
१२.२.३ मोबाइल फोन		
१२.२.४ टेलिफोन		
१२.२.५कटवाल		
यदि अन्य थप केही भएमा		

१३. बन्दोबस्ती (Logistic)					
१३.१ क सम्पूर्ण प्रभावित क्षेत्रहरु मानवीय सहयोगको क्षेत्रमा काम गर्ने संघसंस्थाहरुको पहुँचमा छन्? १३ १.१ छन ☐ १३.१.२ थाहा छैन ☐ १३ १.३ केही छन ☐ १३ १.४ पूरा छन ☐ यदि प्रभावित क्षेत्र पूण वा आंशिकरुपमा पहुँचमा छन भने केही विवरणसहित नक्सा संलग्न गर्नु होला					
अनुमानित विस्थापित संख्या जम्मा			१३.१.१ परुष		१३.१.२ महिला
१३.२ विपदपश्चात लगत्तै प्रभावित वडाहरुमा के आधारभूत व्यवस्थापनका सुविधाहरु सचालनमा छन ? (उपयुक्तमा ठीक चिन्ह लगाउनुस)					
व्यवस्थापन	छैन	थाहा छैन	आंशिक रुपमा संचालन	पूर्ण संचालन	कैफियत
१३.२.१ इन्धन स्टेशन (Petrol Pump)					
१३.२.२ विद्युत					
१३.२.३ वैकल्पिक उर्जा					
१३.२.४ बाटोको सुविधा					
१३.२.५ यातायातको माध्यम					
१३.२.६ वायु सेवा					
१३.२.७ अन्य					
हेलिकप्टरका लागि आकस्मिक अवतरण गर्न स्थानको सम्भावना र अन्य विस्तृत जानकारी भए अलग्ग कागजमा संलग्न गर्नुहोला । GPS coding पनि गर्नुहोला ।					

१३.३ विपद भएलगत्तै देखि समुदायमा व्यवस्थापन सम्बन्धी मुख्य समस्या के होला ? (उपयक्तमा ठीक चिन्ह लगाउनहास)				
१३.३.१ हिलो/गिट्टी	१३.३.२ पानी बन्द	१३.३.३ पहिरो	१३.३.४ पुल बिगिएको/ भत्किएको	
१३.३.५ बाटा संचालनमा नरहेको	१३.३.६ इन्धन उपलब्ध नभएको	१३.३.७ एयरपोर्टको धावनमार्ग बिग्रिएको	१३.३.८ नदी जतातत बगको	१३.३.९ अन्य
सम्भव भए सम्म विस्तृत जानकारीहरु अलग्गै कागजमा संलग्न गर्नुहोला ।				

१३.४ त्यस क्षेत्रमा बिग्रिएका संरचनाहरुको अवस्था कस्तो छ ? (उपयुक्तमा ठीक चिन्ह लगाउनुस)					
सेवा प्रदान गर्नको लागि प्रयोग भएका संरचनाहरु	पूर्ण नष्ट (अब प्रयोगमा आउन नसक्ने)	आंशिक क्षति (तत्काल प्रयोगका लागि असुरक्षित)	केही क्षति (सामान्य मर्मत पश्चात प्रयोग गर्न सकिने)	क्षति नभएको	कैफियत
१३.४.१ गोदाम घर					
१३.४.२ सरकारी भवनहरु					
१३.४.३ व्यक्तिगत भवनहरु					
१३.४.४ व्यापारिक भवनहरु					
१३.४.५ इन्धन स्टेसनहरु					
१३.४.६ उद्योग कारखाना भवनहरु					
१३.४.७ विद्युत स्टेसनहरु र टान्समिसनहरु					
१३.४.८ विमानस्थल (एयरपोर्ट)					
१३.४.९ हेलिकप्टर राख्ने स्थान					
१३.४.१० अन्य					
सम्भव भएसम्म विस्तत जानकारीहरु अलग्गै कागजमा संलग्न गर्नुहोला					
यदि अन्य थप केही भएमा					

१४. आश्रय स्थल समन्वय तथा व्यवस्थापन (camp coordinaton and Managment)			
१४.१ वडा स्तरको अनुमानित विस्थापित संख्या	१४.१.१ पुरुष		१४.१.२ महिला
१४.२ वडा स्तरको विपद प्रभावित विस्थापित सख्या	महिला	पुरुष	जम्मा
१४.२.१ ५ वर्ष मुनिका बालबालिका			
१४.२.२ ५ वर्षदेखि १८ वर्ष सम्मका			
१४.२.३ ६० वर्ष भन्दा माथिका वृद्धवृद्धा			
१४.२.४ अपाङ्गता भएका			
१४.२.५ अति विरामी			
१४.२.६ गर्भवती/दूध चुसाउँदै गरेका महिलाहरु			
१४.३ विस्थापितहरुले बसोबास गरिरहको स्थान			
१४.३.१ स्थानको नाम	१४.३.२ अक्षांश Latitude	१४.३.३ देशान्तर Longitude	
१४.३.४ उच्चता Altitude	१४.३.५ निकटतम सुरक्षा निकाय अवस्थित स्थान सम्मको दूरी (कि.मी./कोष)		
१४.४ विस्थापितहरुले बसोबास गरिरहको स्थलको प्रकार			
१४.४.१ स्वस्थापित	१४.४.२ योजनावद्ध	१४.४.३ संकलन क्षेत्र ☐	
१४.५ विस्थापितहरुले बसोबास गरिरहको स्थानको स्वामित्व			
१४.५.१ व्यक्तिगत ☐	१४.५.२ सार्वजनिक ☐	१४.५.३ अन्य (खुलाउने)☐ ☐	
१४.६ विस्थापितहरुको दर्ता	१४.६.१ छ ☐	१४.६.२ छन ☐	
यदि अन्य थप केही भएमा			

१५. हाल प्रभावित समदायमा उपलब्ध राहत सहयोगहरु
१५.१ प्रभावित समुदायहरुले कुन सहयोग पाइरहेका छन ? छन ☐ छैनन☐
१५.१.१.१ यदि छन भने कसले प्रदान गर्दैछ ?
१५.१.२.१ यदि छैन भन वितरण गर्ने कुनै योजना छ ?
१५.२ सबै प्रभावित समुदायहरुलाई(नियमितरुपमा) विपद र राहत/सहयोगको बारेमा जानकारी गराइसकका छन ? छन ☐ छैनन ☐
१५.३ के समदायमा व्यवस्थापन समिति गठन भएको छ ? छ ☐ छैन ☐
यदि अन्य थप केही भएमा

स्रोत : विपद लेखाजोखा मार्गदर्शन २०७२ - नेपाल सरकार गृह मन्त्रालय

विपद् व्यवस्थापन कोष संचालन निर्देशिका २०७३

(२०६९ लाई परिमार्जन गरिएको)

१. प्रस्तावना

विपद्को दृष्टिकोणबाट नेपाल संसार कै एक संवेदनशील देशहरु मध्ये एक हो । अव्यवस्थित बसाई सराई, जथाभावी वन फडानी तथा अतिक्रमण,अवैज्ञानिक खेती प्रणाली,कृषिमा रहेको अव्यवस्थित चाप, जनसंख्याको बढदो चाप र असन्तुलित बितरण, जनचेतनाको कमी जस्ता कारणले हरेक बर्ष हुने बाढ, पहिरो, महामारी, झाडापखाला, अनिकाल, आगलागी, भुकम्प र सडक दुर्घटनामा परी हजारौ मानिसको मृत्यु भईरहेको छ। यस्ता प्रकारका प्राकृतिक तथा मानव सिर्जित प्रकोपबाट जीउधन माथि भएको क्षति त छदैछ भौतिक संरचनामा समेत क्षति हुन गई आर्थिक र सामाजिक विकासमा समेत ठुलो नोक्सानी व्यहोर्नुका साथै मनोबैज्ञानिक त्रासमा बस्नु परेको छ । यसरी हुने गरेका मानवीय तथा भौतिक क्षतिलाई न्युनिकरण गर्नको लागि स्थानिय स्वायत्त शासन नियमावली २०५६ को नियम २७६ ले दिएको अधिकार प्रयोग गरी स्थानिय निकाय आर्थिक प्रशासन सम्बन्धी नियमावली २०६४ को नियम ५४ उपनियम (१) को खण्ड (क) बमोजिम जिल्ला बिकास कोषमा जम्मा भएको रकम र संयुक्त राष्ट्र जनसंख्या कोष कपिलबस्तु लगायतका अन्य संघ संस्थाको साझेदारीमा जिल्ला बिपद व्यवस्थापन कोष खडा गरी केन्द्रिय तथा बाह्य सहयोग प्राप्त हुन पुर्व तत्काल उक्त समस्यालाई स्थानिय रुपमा सम्बोधन गर्न सकियोस भन्ने हेतुले जिल्ला बिपद व्यवस्थापन समितिको सक्रियतामा जिल्ला बिपद व्यवस्थापन कोषको स्थापना र संचालन जिल्ला परिषदबाट यो निर्देशिका स्वीकृत भएपछि लागु हुने गरी निर्माण गरिएको हो।

२. उद्देश्यहरु

१. बिपदबाट बच्न जनचेतना जगाउने।
२. बिपद रोकथाम तथा ब्यवस्थापनमा प्रभावकारीता ल्याउने।
३. बिपद तथा बिस्थापित परिवारलाई तत्काल राहत सहयोग पुरयाउने।
४. बिपदमा परेका बालबालिका, बृद्ध, अपांग, गर्भवती, सुत्केरी तथा प्रजनन स्वास्थ्यको समस्यामा परेका महिला, एच.आइ.भी. संक्रमित तथा किशोरीहरुलाई तत्काल तथा उद्धार तथा प्राथमिक उपचार तथा ब्यवस्थापनमा बिशेष सहयोग पुर्‍याउने।

परिच्छेद - एक
संक्षिप्त नाम र प्रारम्भ

यो निर्देशिकाको नाम “जिल्ला बिपद ब्यवस्थापन कोष संचालन निर्देशिका २०६९” रहेको छ। यो निर्देशिका जिल्ला परिषदबाट पारित भएको मिति देखि लागु हुनेछ।

परिच्छेद - दुई
परिभाषा

१. **विषय वा प्रसंगले अर्को अर्थ नलागेमा यस निर्देशिकामा**

क) “जि.वि.स.” भन्नाले जिल्ला बिकास समितिको कार्यालय कपिलबस्तुलाई जनाउनेछ।
ख) “कोष” भन्नाले निर्देशिकाले तोके बमोजिमको बिपत ब्यवस्थापन कोष सम्झनु पर्दछ।
ग) “समिति” भन्नाले कोष संचालन गर्न गठित समितिलाई सम्झिनु पर्दछ।
घ) “अध्यक्ष” भन्नाले स्थानिय बिकास अधिकारीलाई अध्यक्ष सम्झिनु पर्दछ।
ङ) “सदस्य” भन्नाले कोष संचालन गर्न गठित समितिका सदस्यलाई सम्झनु पर्दछ र सो शब्दले समितिका अध्यक्षलाई समेत जनाउनेछ।
च) “सदस्य सचिव” भन्नाले स्थानिय बिकास अधिकारीले तोकेको जिबिस कार्यालयका कार्यक्रम अधिकृतलाई सम्झनु पर्दछ।

बिपत भन्नाले प्राकृतिक तथा मानव सिर्जित विपत् तथा रोग ,महामारीलाई बुझ्नु पर्दछ।

यस कोषमा भएको रकमलाई आवश्यकता र औचित्यको आधारमा बिपद ब्यवस्थापनका लागि परिचालन गर्न सकिनेछ।

पच्छिेद - तीन
कोष सञ्चालन एवं व्यवस्थापन समितिको गठन

३. क) कोषको सञ्चालन एबस व्यवस्थापनको लागि देहाय बमाजिमका सदस्य रहेको विपद व्यवस्थापन कोष सञ्चालन समितिको गठन हुनेछ।

विपद व्यवस्थापन कोष सञ्चालन समितिको गठन

१.	स्थानिय बिकास अधिकारी	अध्यक्ष
२.	जिल्ला प्रशासन कार्यालयको अधिकृत प्रतिनिधि	सदस्य
३.	अध्यक्ष, नेपाल रेडक्रस सोसाइटी	सदस्य
४.	अध्यक्ष, उद्योग बाणिज्य संघ	सदस्य
५.	अध्यक्ष, यातायात व्यवसायी समिति	सदस्य
६.	आ.प्र शाखा प्रमुख, जि.बि.स.	सदस्य
७.	कार्यक्रम अधिकृत, जि.बि.स.	सदस्य सचिव

३. ख) आवश्यकता अनुसार यस समितिले सरकारी कार्यालय एवं राष्ट्रिय तथा अन्तर्राष्ट्रिय संस्थाको जिल्ला स्थित प्रतिनिधिलाई समितिको बैठकमा आमन्त्रित सदस्यको रुपमा आमन्त्रण गर्न सकिनेछ।

३. ग) बिपद व्यवस्थापन कोष सञ्चालक समितिको काम कर्तव्य र अधिकार

समितिको काम, कर्तब्य र अधिकार देहाय बमोजिम हुनेछ।

१. जिल्लामा देखिएको बिपद तथा महामारी रोग रोकथाम एवं नियन्त्रण सम्बन्धमा आवश्यक नीति निर्माण गर्ने।
२. कोषको बजेट संकलन तथा कार्यक्रम सञ्चालनका लागि सबै सरकारी, राष्ट्रिय र अन्तर्राष्ट्रिय गैरसरकारी संघ संस्था र नीजि क्षेत्र लगायत सम्बन्धि सबैसँग समन्वय गर्ने।
३. कोषको बार्षिक कार्यक्रम तथा खर्चलाई पारदर्शी ढगंले सञ्चार तथा अन्य माध्यमद्धारा सर्बसाधारणलाई जानकारी गराउने।
४. कोषको उद्देश्य अनुरुप काम गर्न अन्य आवश्यक कार्य गर्ने।
५. कोषको बार्षिक लेखापरिक्षण गर्ने,गराउने।
६. कोषको लेखा परिक्षण प्रतिबेदन जिल्ला बिकास समिति मार्फत जिल्ला परिषदमा पेश गरी छलफल गराउने।
७. जिल्ला विपद व्यवस्थापन समितिसँग समन्वय गरी कार्य गर्ने।
८. आपतकालिन अवस्थामा हुनसक्ने लैंगिक हिंसा तथा प्रजनन स्वस्थ्य सेवाको सुनिश्चित गर्ने।

३. घ) अध्यक्षको काम, कर्तव्य र अधिकार

कोषको अध्यक्षको काम, कर्तब्य र अधिकार देहाय बमोजिम हुनेछ।

१. बैठकको मिति र स्थान निर्धारण गर्ने।
२. कोष स्थापना एबम सञ्चालन समितिको बैठकको अध्यक्षता गर्ने।
३. कोषको बजेत संकलन तथा कार्यक्रम संचालनका लागि सबै सरकारी, राष्ट्रिय र अन्तर्राष्ट्रिय गैरसरकारी संघ संस्था र नीजि क्षेत्र लगायत सम्बन्धित सबैसँग समन्वय गर्ने।
४. कोषको बार्षिक कार्यक्रम तथा खर्चलाई पारदर्शी ढंगले सञ्चार तथा अन्य माध्यमद्धारा सर्वसाधारणलाई जानकारी गराउने।

५. कोषको उद्देश्य अनुरुप काम गर्न अन्य आवश्यक कार्य गर्ने।
६. कोषको बार्षिक लेखा परिक्षण जि.बि.स.को नियमअनुसार गराउने।
७. कोषको लेखापरीक्षण प्रतिबेदन जिल्ला बिकास समिति मार्फत जिल्ला परिषदमा पेश गरी छलफल गराउने।

३. ङ) **सदस्य–सचीवको काम, कर्तब्य र अधिकार**

सदस्य–सचीको काम, कर्तब्य र अधिकार देहायबमोजिम हुनेछ।

१. अध्यक्षको सल्लाह अनुसार बैठक बोलाउने , कार्यसुची तयार गर्ने र बैठकमा निर्णयार्थ पेश गर्ने।
२. बैठकको निर्णय माइन्युट गर्ने।
३. समितिसँग सम्बन्धित सुचना , तथ्यांक तथा अभिलेखहरु दूरुस्त राख्ने र अद्यावधिक गर्ने।
४. अध्यक्षले तोकेको दायित्व वहन गर्ने।
५. अध्यक्षलाई प्रतिबेदन दिने, जानकारी गराउने।
६. बैठकमा भएका निर्णयहरु कार्यान्वयन गर्ने र गराउने।

परिच्छेद - चार
समितिको बैठक

४. **गणपुरक संख्या :**

बिपद व्यवस्थापन कोष सञ्चालन समितिको बैठक

१. समितिको बैठक बस्ने प्रयोजनका लागि ५१ प्रतिशत सदस्यको उपस्थितिलाई गणपुरक संख्या मानिनेछ।
२. व्यवस्थापन समितिको बैठक सामान्तया बर्षको दुई पटक र आवश्यकता अनुसार जुनसुकै समयमा पनि बस्न सक्नेछ।

परिच्छेद - पाँच
कोषको स्थापना र संचालन

५. क) **विपद व्यवस्थापन कोषको नामबाट जिल्लामा एक कोषको स्थापना हुनेछ र सो कोषमा देहाय बमोजिमको रकम हुनेछन।**

१. नेपाल सरकारबाट प्राप्त रकम।
२. बिदेशी मित्रराष्ट्र ,द्विपक्षीय र बहुपक्षीय दातृ संस्था,अन्तर सरकारी संगठन ,अर्न्तराष्ट्रिय गैर सरकारी संस्था, स्थानिय र राष्ट्रिय गैर सरकारी संस्था वा ब्यक्तिबाट प्राप्त रकम।
३. जिल्ला स्थित सरकारी कार्यालय, जिल्ला बिकास समिति तथा गाँउ बिकास समितिबाट प्राप्त रकम।
४. कोषको रकम परिचालन गर्दा लिइने सेवा शुल्क वा ब्याज बापत बैंकबाट प्राप्त हुने रकम।
५. अन्य श्रोतबाट प्राप्त रकम।
६. कोषमा प्राप्त हुने कुनै पनि प्रकारुको रकम बिपद व्यवस्थापन कोषको बैंक खातामा सोझै जम्मा गर्न सकिनेछ।

५. ख) **कोषको सञ्चालन : कोषको रकम जि.बि.स. को नियमानुसार (स्थानिय बिकास अधिकारी, जिबिसको आर्थिक प्रशासन शाखा प्रमुखको संयुक्त दस्तखतमा) खाता खोली कोषको खातामा जम्मा गरी स्थानिय निकाय आर्थिक प्रशासन सम्बन्धि नियमावली २०६४ अनुसार माथि उल्लेखित उद्देश्यका लागि खर्च गरिनेछ।**

५. ग) **कोषमा जम्मा भएको रकम : कोषमा जम्मा भएको रकम विपद व्यवस्थापन (आपतकालीन अवस्थामा प्रजनन स्वास्थ्य तथा लैंगिक हिंसा सम्बोधन) समेत का लागि बाहेक अन्य प्रयोजनमा खर्च गर्न पाइने छैन।**

५. घ) लेखा परीक्षण : यस कोषको आन्तरिक लेखा परीक्षण जि.वि.स. को आ.ले.प. शाखाबाट र अन्तिम लेखा परीक्षण महालेखा परीक्षणको कार्यालयबाट गरिने छ।

परिच्छेद - छ
प्राविधिक/मानवीय सहयोग

जिल्ला विपद व्यवस्थापन समिति, कपिलबस्तुको निर्देशनमा विपत व्यवस्थापन गर्नका लागि तपसीलका सरोकारवाला निकायहरुसँग प्राविधिक ⁄ मानवीय सहयोग ,समन्वय एबं साझेदारी गरिनेछ।

१. जिल्ला अस्पताल
२. अन्य स्वास्थ्य संस्थाहरु (निजी अस्पताल समेत)
३. नेपाली सेना
४. नेपाल प्रहरी
५. सशस्त्र प्रहरी
६. नेपाल रेडक्रस सोसाइटी
७. यस क्षेत्रमा कार्यरत अन्य संघसंस्थाहरु

परिच्छेद - सात
अनुगमन तथा प्रतिबेदन

७. अनुगमन तथा प्रतिबेदन

१. यो निर्देशिका अनुसार गरिएका काम कारबाहीको लागि सञ्चालन समितिबाट अनुगमन गरिनेछ।
२. यो निर्देशिका अनुसार सञ्चालित कार्यहरुको प्रतिबेदन जिल्ला बिपद व्यवस्थापन समितिमा पेश गरिनेछ।

परिच्छेद - आठ
संशोधन

संशोधन : कोषलाई व्यवस्थित बनाउन आवश्यकता अनुसार जिल्ला बिपत व्यवस्थापन समितिको सिफारिसमा जिल्ला परिषदबाट संशोधन गर्न सकिने छ।

परिच्छेद - नौ
बचाउ

यस निर्देशिकामा व्यवस्था भएका कूराहरुको हकमा स्थानिय स्वायत्त शासन ऐन २०५५ तथा स्थानिय निकाय आर्थिक प्रशासन सम्बन्धी नियमावली २०६४ को कुनै ऐन तथा नियमसँग बाँझिएको हकमा बाँझिए जति खारेज हुनेछ।

एकिकृत स्वास्थ्य तथा पोषण आकस्मिक योजना २०७३

एकिकृत स्वास्थ्य तथा पोषण आकस्मिक योजना २०७३

(आपतकालीन मानवीय प्रतिकार्यका लागि)

जिल्ला स्वास्थ्य कार्यालय
कपिलवस्तु

जिल्ला विकास समितिको कार्यालय
समन्वय

संयुक्त राष्ट्र संघीय जनसंख्या कोष
आर्थिक तथा प्राविधिक सहयोग

सहजीकरण
इन्द्रेणी ग्रामीण विकास केन्द्र नेपाल

बिषय सुची

शब्द सक्षेप

भाग १, परिचय

- क) भूमिका
- ख) सरुवा रोग तथा प्रकोप संबन्धी बिगतका अनुभवहरु
- ग) स्वास्थ्य संबन्धी सम्भावित असरहरु
- घ) क्षमता बिश्लेषण
- ङ) आपद्कलिन योजना निर्माण प्रक्रिया
- च) रणनीतिक कार्यदिशा
- छ) कपिलवस्तु जिल्लाको परिदृश्य

भाग २, स्वास्थ्य क्षेत्रको आपद्कलिन योजना

- क) खतरा तथा जोखिम विश्लेषण
- ख) आपद्कलिन सहयोग योजना

भाग ३, संचार रणनीति

Abbreviations

AGE	Acute Gastro-Enteritis
AIDS	Acquired Immune Deficiency Syndrome
ANC	Antenatal Care
ART	Antiretroviral Therapy
ATD	Anti tubercular Drug
CBO	Community Based Organization
CHD	Child Health Division
DACC	District AIDS Coordination Committee
DAO	District Administration Office
DDRC	District Disaster Response Team
DHO	District Health Office
DVO	District Vet nary Office
DWSO	District Water and Sanitation Office RNN
EDCD	Epidemiology and Disease Control Division
EPI	Expanded Program on Immunization
EWARS	Early Warning and Reporting System
FCHV	Female Community Health Volunteer
FPA	Family Planning Assistant
HFI	Health Facility In-charge
HIV	Human Immune deficiency Virus
HMIS	Health Management Information System
HR	Human Resource
HW	Health Worker
IEC	Information Education and Communication
INC	Intra Natal Care
INGO	International Non Government Organization
IRA	Immediate Rapid Assessment
LHF	Local Health Facility
MCHW	Maternal and Child Health Worker
HSCP	Health Sector Contingency Plan
WHO	World Health Organization
NRCS	Nepal Red Cross Society
PNC	Post Natal Care
RHD	Region Health Directorate
Rural	Reconstruction Nepal
RRT	Rapid Response Team
RTA	Road Traffic Accident
SBA	Skilled Birth Attendant
STI	Sexually Transmitting Infection
U5	under Five
VCT	Volunteer Counseling Testing
VDC	Village Development Committee
VHW	Village health Worker
WFP	World Food Program

भाग १
परिचय

क. पृष्ठभूमि

- नेपाल भौगोलिक तथा वातावरणीय र अन्य थुप्रै दृष्टिले अति नै जोखिममा रहेको छ। प्राकृतिक तथा मानव सृजित कारणहरुबाट दिन प्रतिदिन विपदका घटनाहरु घटिरहेका छन । बाढी, आगलागी, रोगव्याधि, साम्प्रदायिक तथा राजनैतिक द्वन्द, सडक दुर्घटना आदिबाट दिनदिनै जनधनको क्षति भइरहेको छ । आकस्मिकरुपमा जव यस्ता विपदजन्य घटनाहरु घट्छन एकैचोटी ठूलो संख्यामा हताहत हुने, चोटपटक लागि घाइते हुने, रोगव्याधि महामारी फैलिने, औषधि, खाद्यान्न तथा पोषणको अभाव हुने अवस्थाको सृजना हुन पुग्छ । यस्तो अवस्थामा मानवोचितरुपले बाँच्न पाउने मानवअधिकारका कुराहरुबाट समेत बञ्चित भई ठूलो जनधनको क्षति हुन पुग्दछ। विद्यमान साधनस्रोतको अभाव भई प्रदान गरिने स्वास्थ्य सेवा समेत प्रभावित हुन पुग्छ र अपेक्षित सेवा सुविधा प्रदान गर्न कठिनाई हुन्छ। अझ हाम्रो जस्तो सिमित साधनस्रोत भएको ठाँउमा आपदकालीन अवस्थामा सेवा सुविधा उपलव्ध गराउन कठिन मात्रै होइन चुनौतिपूर्ण पनि हुन्छ।
- हाल कपिलवस्तु जिल्लामा प्रकोपको कारणबाट हुने यस किसिमको विषम परिस्थितिको सामना गर्न जिल्ला तहमा जिल्ला दैवि प्रकोप उद्धार समितिबाट प्रकोप पूर्वतयारी तथा प्रतिकार्य योजना निर्माण भएको छ। यस योजनालाई विभिन्न ८ विषयगत समूहमा विभाजन गरी समन्वयात्मक रुपमा विपदको अवस्थालाई संबोधन गर्ने प्रयास भएको छ। यसै संदर्भमा स्वास्थ्य क्षेत्रको आकस्मिक योजना तयार गर्ने प्रयास भएको छ। जिल्ला स्वास्थ्य कार्यालयको अगुवाईमा स्वास्थ्यकर्मीहरु (RRT), स्वास्थ्यको क्षेत्रमा कार्यरत संस्थाहरुको सहभागितामा यो योजना निर्माण भएको छ।

ख. विगतका महामारी तथा प्रकोपका घटनाहरु

- स्वास्थ्य तथा सरसफाईको दृष्टिले कपिलवस्तु जिल्ला निकै पछाडी परेको छ। शौचालयको प्रयोग तथा स्वच्छ तथा सफा खानेपानीको उपयोग समुचित रुपमा हुन नसक्दा थुप्रै पानीजन्य सरुवा रोगहरु फैलिने गर्दछन। विशेष गरेर गर्मी तथा वर्षायाममा सरुवा रोगहरुको प्रकोप बढी हुने गर्दछ। वाढी आउँदा पानीका स्रोतहरु दुषित हुने र त्यसको उचित व्यवस्थापन नहुँदा पनि झाडा पखाला, आँउ, निमोनिया आदि रोगरु फैलिने गरेको अनुभव छ। आर्थिक बर्ष २०७०/७१ को गर्मियामको शुरुवातमा हुरीवतासको कारणले जिल्लाका विरपुर, जहदी, महराजगंज गाविसमा आगलागि भै गरिव पिछडिएका असाहयको घरहरु आगलागि भै झुपडी जलेको हुदा खाद्य सामाग्री, लुगा कपडा जल्नुको साथै महराजगंज गाविसको जमरसठ गाउँ सात बर्षिय बालक पपु धोवीको मृत्यु हुनुको साथै केहि व्यक्तिहरु सामान्य जलेको र सो को उपचार जिल्ला RRT टिमले स्थानिय स्वास्थ्य संस्थालाई परिचालन गराई निशुल्क रुपमा स्वास्थ्य सेवा प्रदान गरिएको थियो । तथा सामाजिक संघ संस्थाहरुले लुगा तथा अन्न वितरण गरिएको थियो।

ग. प्रकोपको समयमा स्वास्थ्यमा पर्ने संभावित असरहरु

- सरुवारोगहरुमा बृद्धि। विशेषगरेर हैजा, मलेरिया, आँउ, दादुरा, झाडापखाला, स्वाशप्रश्वास को समस्या (Acute Respiratory Infections) ज्वरो, आँखा तथा छालाका रोगहरु।
- HIV/AIDS तथा क्षय रोगमा बृद्धि।
- स्वास्थ्य क्लिनिकहरु नष्ट हुने वा सेवा प्रभावित हुने।
- स्वास्थ्य उपकरण तथा औजारहरु नष्ट हुने।
- खाद्यान्न, पोषणयुक्त खानाको अभाव, कुपोषण तथा रोगव्याधि बढ्ने खतरा।

घ. क्षमता विश्लेषण

- आपदकालीन अवस्थामा सिमित साधन स्रोतको कारणले गर्दा तत्काल गर्नु पर्ने द्रुत प्रतिकार्य क्रियाकलापहरु

(Rapid Response Activities) प्रर्याप्त मात्रामा गर्न नसकिने अवस्था सृजना हुन पुग्छ। जिल्ला दैवि प्रकोप उद्धार समिति तथा जिल्ला स्वास्थ्य कार्यालय अन्तर्गत रहेको Rapid Response Team ले प्रभावित समुदायलाई उद्धार, राहत तथा आवश्यक स्वास्थ्य सेवा उपलब्ध गराउँछन। आपदकालीन समयमा उपलब्ध गराउनु पर्ने स्वास्थ्य सेवा विविध कारणले कठिन तथा चुनौतिपूण हुन पुगेको छ। जिल्ला स्वास्थ्य कार्यालयको RRT टिमलाई सहयोग गर्न RRT संयोजक बिष्णु जैसवालको संयोजनमा उपसमिति पुनगठन गरि समयानुकुल पदाधिकारीहरुको हेरफेर गरि गतिशिल बनाउने प्रयास गरिएको छ।

- विद्यमान संरचनाहरुलाई मर्मत संभार गरी चुस्त दुरुस्त राख्न आर्थिक अभाव हुनु, पूर्व सूचना तथा निगरानी प्रणाली (Early Warning and Surveillance System - EWRRS), जोखिम लेखाजोखा तथा आँकलन गर्ने कमजोर क्षमता, यातायात तथा संचार सुविधाको कमी, आर्थिक, भौतिक तथा मानवीय संसाधनको कमीको कारण सम्पर्क/समन्वय संयन्त्र प्रभावकारी नहुनु, प्रभावकारी पूर्वतयारी तथा प्रतिकार्यका लागि कानुनी तथा संस्थागतरुपमा समयमै सचेत नहुनु आदि कुराहरुले गर्दा आपदकालीन स्वास्थ्य सेवा प्रभावकारी हुन सकेको छैन।

ङ. आकस्मिक योजना तर्जुमा प्रक्रिया

- आकस्मिक योजना तर्जुमा प्रक्रियाको प्रारम्भ जिल्ला दैवि प्रकोप उद्धार समिति (जिल्ला विपद व्यवस्थापन समिति) ले यस अघिं तयार गरेको जिल्ला विपद पूर्वतयारी तथा प्रतिकार्य योजनाले निर्देश गरे अनुसार स्वास्थ्य तथा पोषण समूह (Health and Nutrition Cluster) को योजनाको समिक्षा पश्चात गरिएको थियो। यसैको आधारमा जिविस कपिलवस्तु र जिल्ला स्वास्थ्य कार्यालयको आयोजनामा UNFPA को सहयोग र इन्द्रेणीको व्यवस्थापनमा विभिन्न सरोकारवालाहरुको सहभागितामा स्वास्थ्य क्षेत्रको आकस्मिक योजना तर्जुमा गर्नको लागि २ दिने कार्यशालाको आयोजना भएको थियो। तत्पश्चात आपदकालीन समयमा न्यूनतम प्रारम्भिक स्वास्थ्य सेवा (MISP० तालीमको आयोजना गरिएको थियो। साथै यस्तै किसिमको तालीम, RRT तथा DDRC का सदस्यहरुलाई प्रदान गरी सबै क्लस्टरका सदस्यहरु तथा संघ संस्थाहरुबाट समेत पृष्ठपोषण प्राप्त भएको थियो। यसरी प्राप्त सुझाव तथा पृष्ठपोषणहरुलाई यस योजनामा समावेश गरिएको छ।
- यस योजना निर्माणको प्रक्रियामा सहभागीहरुबाट विगतका अनुभवहरुको आधारमा जिल्लामा घटने र भविष्यमा घट्न सक्ने प्रवल संभावना भएका प्रकोपहरुको पहिचान भएको छ। पहिचान भएका खतराहरुलाई संकटामिुखता मूल्यांकन औजार (Vulnerability Assessment Tools) को सहायताले स्तरीकरण समेत गरिएको छ।
- यस्तै जिल्लामा उपलब्ध स्वास्थ्य सुविधा, संरचना तथा आपदकालीन समयको लागि पूर्वतयारी तथा प्रतिकार्य संबन्धी नितिहरुको क्रियाशीलताको संबन्धमा समेत छलफल भएको छ।
- यसै क्रममा सहभागीहरुबाट प्राथमिकीकरण गरी छुट्याइएका ६ वटा खतराहरु (बाढी/पहिरो, आगलागी, महामारी, भूकम्प, सडक दुर्घटनाको बारेमा छलफल गरी तिनीहरुबाट हुन सक्ने असरलाई संबोधन गर्ने उद्धेश्य सहित स्वास्थ्य क्षेत्रको एकिकृत आकस्मिक योजना समेत तयार गरिएको छ। सहभागितामूलक तरिकाबाट तयार गरिएको यस योजनाले प्रकोपको समयमा प्रभावित व्यक्ति तथा समुदायमा छिटो छरितो रुपले मानवीय सहयोग उपलव्ध गराउन तथा जनधनको क्षतिलाई न्यून गर्न सहयोग पुग्ने अपेक्षा गरिएको छ।
- यो स्वास्थ्य तथा पोषण क्षेत्रको आकस्मिक सहयोग योजना एक गतिशील योजना हो। यसलाई समय सापेक्ष आवश्यक विषयवस्तुहरु समावेश गर्दै प्रत्येक वर्ष परिमार्जन गर्दै लगिने छ।

च. आकस्मिक स्वास्थ्य तथा पोषण योजनाको रणनैतिक दिशा निर्देश

- समष्टिगत प्रयास तथा उपलव्ध साधनस्रोतहरुलाई निर्धारित उद्धेश्य, प्राथमिकता र रणनीतिक ढाँचा अनुरुप प्रयोग गरी प्रकोप प्रभावित समुदायको हितको लागि संयन्त्रको रुपमा सेवा पुऱ्याउन यस योजनाको रणनीतिक दिशा निर्देशको रुपमा लिइएको छ।

लक्ष्य

- प्रकोपबाट हुने मृत्यु, रुग्णता र अपांगतालाई न्यूनिकरण गरी यथाशक्य छिटो तथा दिगो निरोधात्मक तथा उपचारात्मक स्वास्थ्य सेवा पुनर्स्थापित गर्नु यसको प्रमुख लक्ष्य हो।

उद्धेश्यहरु

१) **समन्वय र कार्यान्वयन**

- जिल्ला स्वास्थ्य/जनस्वास्थ्य कार्यालयले प्रजनन् स्वास्थ्य संयोजक वा सम्पर्क व्यक्ति तोक्ने जसले विपदको अवस्थामा प्रजनन् स्वास्थ्य सेवा कार्यान्वयनका लागि सम्पर्क र नेतृत्व गर्छ। प्रजनन् स्वास्थ्य संयोजक वा सम्पर्क व्यक्तिको कार्यविवरण अनुसूची १ मा दिएको छ।
- बिपदको शुरुका दिनमा न्युनतम प्रजनन् स्वास्थ्य सेवा कार्यान्वयन र विपदको स्थिति अलि सहज भएपछि विस्तृत प्रजनन् स्वास्थ्य सेवा प्रभावाकरीरुपमा कार्यान्वयन गर्न योजना तर्जुमाका लागि सूचना संकलन गर्न समन्वय गर्ने।
- प्रजनन् स्वास्थ्य सामग्री (औषधी, मेशिन औजार तथा अन्य सामग्री) को व्यवस्था मिलाउने/समन्वय गर्ने । सामग्रीहरुको आवश्यकता निर्धारण विपद प्रभावित जनसंख्याको मापदण्ड (अनुसूची २) को आधारमा गर्न सकिन्छ।

२) **यौन हिंसाको रोकथाम र परिणामहरुको व्यवस्थापन गर्ने**

- शिविरको संरचना तयार गर्दा, अस्थायी स्वास्थ्य संस्था बनाउंदा वा स्वास्थ्य शिविर संचालन गर्दा विस्तापित समुदाय विशेष गरी महिला तथा किशोरीहरुको संरक्षण तथा लैगिक हिंसा रोकथाममा बिशेष ध्यान दिने।
- यौन हिंसाबाट बांचेकाहरुका लागि चिकित्सा सेवा (आपतकालीन गर्भनिरोधकको व्यवस्था, यौन संक्रमणहरु र एच.आई.भी. रोकथाम) तथा मनोसामाजिक सेवा सुनिश्चित गर्ने।
- मानवीय सहायता कार्यमा संलग्न स्वयंसेवक तथा कर्मचारीहरुले अनुसूची ३ अनुसारको आचार संहिता पालना गरेको सुनिश्चित गर्ने।
- यौन हिंसा रोकथाम र प्रेषण प्रणाली सम्बन्धमा विपद प्रभावित समुदायलाई सूचना दिने वा जानकारी गराउने।
- जोखिम समूहहरुको सुरक्षा गर्ने। सुरक्षामा सहायता गर्ने।

३) **एच.आई.भी. सराई कम गर्ने**

- सुरक्षित रक्त संचार सेवाको प्रत्यभूति गराउने।
- स्वास्थ्यकर्मीहरुले स्तरीय सावधानीहरु अपनाएको सुनिश्चित गर्ने।
- शिविर तथा विपद प्रभावित समुदायमा निशुल्क कण्डमको उपलब्धता सुनिश्चित गर्ने।
- नियमित सेवाहरुको एक भागकोरुपमा एसटीआई उपचार शुरु गराउने।
- एआरभि सेवा लिईरहेकाहरुका लागि सकेसम्म चांडो PMTCT (prevention to mother to child transmission of HIV) सहितको सेवा उपलब्ध गराउने।

४) **नवजात र मातृ रुग्णता र मृत्युको रोकथाम गर्ने**

- स्वास्थ्य संस्थामा आपतकालीन प्रसुती तथा नवजात शिशु स्याहार सेवा उपलब्धत गराउने।
- आकस्मिक प्रस्तुति सेवा व्यवस्थापन गर्न २४/७प्रेषण प्रणाली स्थापना गर्ने।
- स्वास्थ्य सँस्थामा सुरक्षित प्रसुतीका लागिसामग्री तथा औषधीहरुको व्यवस्था गर्ने।
- महिना पुगेका गर्भवती महिलाहरुलाई सफा सुत्केरी सामग्री वितरण गर्ने।
- शिविर वा अस्थायी आवासमा सफा र सुरक्षित प्रसुतीका लागि गर्भवती, दक्ष प्रसुतीकर्मी, महिला स्वास्थ्य स्वयंसेविकालाई आवश्यक ज्ञान दिने।

५) **बिस्तृत् प्रजनन् स्वास्थ्य सेवाका लागि योजना तयार गर्ने**

- पृष्टभूमि जानकारीहरु जम्मा गर्ने जस्तैः विपद प्रभावित समुदायमा मातृ तथा नवजात शिशुको मृत्यु दर, एसटीआई र एचआईभीको अवस्था, परिवार नियोजनका साधन प्रयोगको स्थिति, प्रजनन् स्वास्थ्य सम्बन्धी ज्ञान, मनोबृत्ति र व्यवहार
- प्राथमिक स्वास्थ्य सेवाका लागि उपयुक्त स्थानको पहिचान गर्ने
- कर्मचारीहरुको क्षमता मूल्यांकन गर्ने र बिस्तृत् प्रजनन् स्वास्थ्य सेवा प्रदान गर्न आवश्यकतानुसार तालीमको योजनातयार गर्ने।
- विस्तृत् प्रजनन स्वास्थ्य सेवाका लागि मेशिन, औजार तथा सामग्रीहरु मगाउने र प्रयोग गर्ने।

अपेक्षित प्रतिफल

- आपदकालीन अवस्थाको लागि आकस्मिक जन स्वास्थ्य योजनाको आवश्यकता बोध भएको हुनेछ।
- जिल्ला तहमा एउटा आकस्मिक योजना तयार भएको हुनेछ।
- पहिचान भएका सबै संघसंस्था/व्यक्तिहरुको भूमिका तथा जिम्मेवारी स्पष्ट भएको हुने छ।
- सूचना रणनीति स्पष्ट तथा विस्तारित भएको हुनेछ।

छ. कपिलवस्तु जिल्लाको परिदृश्य

१. जनसंख्या

क्र.सं.	विवरण	जम्मा संख्या
१	जम्मा जनसंख्या	६३११५८
२	१ वर्ष भन्दा कम जनसंख्या	१४६०३
३	२ वर्ष भन्दा कम जनसंख्या	२८२१५
४	३ वर्ष भन्दा कम जनसंख्या	४१०७१
५	६ – ३५ महिनाको जनसंख्या	३०९०९
६	६ – ५९ महिनाको जनसंख्या	५८०८६
७	२५ – ५९ महिनाको जनसंख्या	६४९०७
८	५ वर्ष भन्दा कम जनसंख्या	६५३८७
९	१५ – ४९ वर्षको महिला जनसंख्या	१७५८०१
१०	१५ – ४९ वर्षको विवाहित महिला जनसंख्या	३१३५६९
११	अनुमानित गर्भवती महिलाहरु	१६१२२
१२	युवा जनसंख्या	१९१६२४
१३	अनुमानित जन्म (Live)	१३६७७
१४	बयस्क पुरुष जनसंख्या (प्रजनन योग्य)	१३९१२३

स्रोत : बार्षिक प्रगित प्रतिवेदन २०१५, जि.स्वां कार्यालयत, कपिलवस्तु

२. स्वास्थ्य क्षेत्रमा कार्यरत संस्थाहरु

कपिलवस्तु जिल्लामा स्वास्थ्य क्षेत्रमा कार्यरत संस्थाहरुको विवरण अनुसूची ३ मा उल्लेख गरिएको छ।

३. जिल्लास्तरीय सरोकारवालाहरु

क्र.सं.	संस्थाको नाम	संपर्क व्यक्ति	संपर्क नम्बर
१	जि.स्वा.का.	विष्णु जैसवाल	९८४७०४०८९७
२	जिल्ला अस्पताल	डा. गोपाल कँडेल	०७६५६०२००
३	यूनिसेफ	प्रकाश कैनी	९७४१०७३८१५
४	संयुक्त राष्ट्र संघिय जनसंख्या कोष	चित्र महतो	९८५७०५०३१३
५	मेरीस्टोप	मनिराम पाण्डे	०७६५६१०५८
६	सिद्धार्थ सामाजिक विकास केन्द्र	गुणानीधि भुसाल	०७६५५०११७
७	सहज नेपाल	उमेश पौडेल	०७६५४००३७
८	कालिका स्वालम्वन सामाजिक विकास केन्द्र	रमेन्द्र रावल	९८४७०३०२३९
९	INF, Kapilvastu	लेखनाथ न्यौपाने	०७६५६०२९२

भाग २
स्वास्थ्य तथा पोषण क्षेत्रको आकस्मिक योजना

क. खतराका प्रकारहरु (Types of Hazards)

क्र.सं.	खतराका प्रकारहरु	इलाका/गाविसहरु	कैफियत
१	बाढी /पहिरो	तिलौराकोट, सौराहा, हरदौना, कोपवा, निग्लिहवा, पत्थरदेइया, मोतिपुर, कजरहवा, भलबाड, धनकौली, सिहोखोर, पुरुषोत्तमपुर, बिसुनपुर, सोमडिह, महाराजगंज	
२	आगलागी	जिल्लाका दक्षिण पश्चिमका अधिकांश गाविसहरु	
३	महामारी	सबै गाविस/नपाहरु	
४	भुकम्प	सबै गाविस/नपाहरु	
५	सडक दुर्घटना	सडक किनारका गाविस/नपाहरु	
६	द्वन्द	सबै गाविस/नपाहरु	
७	लैंगिक हिंसा	सबै गाविस/नपाहरु	

ख. उच्च जोखिममा रहेका समूहहरु

क्र.सं.	समूहहरु
१	भर्खर जन्मेको बच्चा
२	५ वर्ष मुनिका केटाकेटीहरु
३	कुपोषणले ग्रस्त केटाकेटीहरु
४	गर्भवती महिलाहरु
५	दुध खुवाउने महिलाहरु
६	STI/HIV प्रभावितहरु
७	सरुवा तथा जटील रोगले ग्रस्त व्यक्तिहरु
८	गंभीररुपमा घाइतेहरु
९	जेष्ठ नागरिकहरु
१०	फरक क्षमता (अपांगता) भएका व्यक्तिहरु

ग. आपदकालीन अवस्थामा मानिसहरुमा पर्ने संभावित जोखिमहरु

- चोटपटक, मृत्यु (डुबेर, सर्पले टोकेर)
- सरुवा रोगको समस्या (झाडापखाला, हैजा, आँउ, आँखा पाक्ने रोग, दादुरा, श्वासप्रश्वास रोग आदि)
- स्वास्थ्य संरचना तथा सुविधाहरु नष्ट हुने
- औषधि तथा औजार/उपकरणहरु नष्ट हुने
- ANC, NC तथा PNC समस्या
- HIV/AIDS तथा TB फैलन सक्ने
- मनोसामाजिक समस्या
- लैंगिक हिंसा/बलात्कार आदि
- सिफारीस (Refer) गरिएका बिरामीको लागि यातायातको समस्या

- मानवस्रोतको कमी
- खाद्यान्नको कमीले गर्दा कुपोषण हुने
- आपदकालीन सेवाको लागि रगतको कमी
- आवास/ठाँउको अभाव
- भूकम्पको कारण २० प्रतिशत घाइते र २ प्रतिशतको मृत्यु हुन सक्ने ।

घ. खतरा तथा जोखिम विश्लेषण

Hazard खतरा	Frequency (per year) आवृति प्रतिवर्ष	No. of people affected* प्रभावित जनसंख्या	Magnitude** मात्रा/आयतन	Total*** जम्मा
बाढी (Flood)	१	५	१	६
आगलागी (Fire)	१	२	१	३
भूकम्प (Earthquake)	१	५	२	१२
महामारी (Epidemic)	३	२	१	५
द्वन्द (Conflict)	१	५	१	६

नोट :

प्रभावित जनसंख्यामा १ - ५ श्रेणीमा राखिएको छ : ० - ५० जनसंख्या भए १, ५१ - १०० भए २, १०१ - ५०० भए ३, ५०१ - १००० भए ४ र १००० भन्दा माथि भए ५ ।

प्रकोपको मात्रा/आयतनमा पनि १ - ५ राखिएको छ : यदि संपूर्ण जनसंख्या वा क्षेत्रफलको १/१० जनसंख्या प्रभावित भए १, १/८ भए २, १/६ भए ३, १/४ भए ४ र १/४ भन्दा बढी भए ५ ।

जम्माको गणना (आवृति + प्रभावित जनसंख्या) x मात्रा/आयतन

आपदकालीन सहयोग योजना/आकस्मिक सहयोग योजना (Contingency Plan)

स्वास्थ्य संवद्ध विषयवस्तुहरु	विस्तृत क्रियाकलापहरु	जिम्मेवार	कहिले	आवश्यक सूचनाहरु		आवश्यक स्रोतसाधनहरु	
				भविष्यमा आवश्यक पर्ने सूचनाहरु	प्राप्त गर्ने स्रोत साधनहरु	के	कहाँबाट
स्वास्थ्य अवस्थाको लेखाजोखा (Assessment)	• तथ्यांक संकलन • सबै क्लसटर सदस्यहरुसंग समन्वय र गैससहरुको सहभागिता, द्रुत प्रतिकार्य टोली (RRT)को परिचालन गरी द्रुत स्वास्थ्य लेखाजोखा गर्ने ।	जिल्ला विपद व्यवस्थापन समिति	तत्काल	• प्रभावित/ विस्थापित र हराएकाहरुको जनजंख्या • प्रभावित क्षेत्र • रोग प्रारम्भ भएको समय • विद्यमान स्वास्थ्य सेवा तथा संरचनाहरुको अवस्था • मौसम तथा भूगर्भीय अवस्था	• स्थानीय संघसंस्था तथा संचार माध्यमहरुबाट • उद्धारमा संलग्न स्वास्थ्य तथा सुरक्षा निकायबाट • त्यस क्षेत्रको जनसंख्या तथा जनघनत्वको तथ्यांकबाट • स्थानीय शिक्षक, महिला स्वास्थ्य स्वयंसेविक आदि ।	• संचार साधनहरु/औजारहरु • यातायात साधन, डुंगा। लाइफ ज्याकेट, ट्यूब, र अन्य उद्धार सामग्रीहरु • स्वास्थ्य संबन्धी जानकारी, प्रतिवेदन तथा विभिन्न फारामहरु	• जिल्ला दैवि प्रकोप उद्धार समिति, जि.स्वा.का., • जिशिका, • नेपाल प्रहरी, • नेपाली सेना, • नेरेक्रसो, • विभिन्न गैससहरु
अत्यावश्यक स्वास्थ्य हेरचाह सेवा (Essential Health Care Services)	• स्वास्थ्य शिविरहरुको स्थापना तथा संचालन • घाइते तथा बिरामीहरुको प्राथमिकीकरण (Triage), प्राथमिक उपचार तथा सिफारीस (Refer) गर्ने	जिस्वाका	छिटो भन्दा छिटो	• घाइते तथा विस्थापितहरुको संख्या • द्रुत स्वास्थ्य लेखाजोखा (RHA) को प्रतिवेदन	• स्थानीय संस्थाहरु	• एम्बुलेन्स, औषधि तथा आवश्यक सामग्री सहित स्वास्थ्यकर्मीहरु,	• जिल्ला दैवि प्रकोप उद्धार समिति, जि.स्वा.का., • ने.रे.क्र.सो, • औषधि व्यवशायी संघ, • विभिन्न गैससहरु
महामारी नियन्त्रण (Outbreak Control)	• बिरामीहरुको व्यवस्थापन • ल्याब परीक्षण तथा निगरानी, • स्वास्थ्य,सरसफाई तथा खानेपानी संबन्धी सचेतनामूलक शिक्षा • मृत मानिस तथा पशुहरुको व्यवस्थापन • रोकथाम संबन्धी उपचार (Prophylactic Treatment)	जिस्वाका	छिटो भन्दा छिटो	• खानेपानी वितरण प्रणालीको जानकारी, • फोहर व्यवस्थापन तथा ढलनिकाश बारे जानकारी	• द्रुत स्वास्थ्य लेखाजोखाको प्रतिवेदन, स्थानीय व्यक्ति, स्वास्थ्य संस्था	• कन्टेनर, ल्याबका सामग्रीहरु, औषधि, यातायातका साधनहरु, खानेपानी शुद्ध गर्ने चक्की, अस्थायी शौचालय तथा दक्ष मानवस्रोतहरु	• जि.स्वा.का, • खा.पा.स.स.का, • गाविस, नपा आदि

स्वास्थ्य संवद्ध विषयवस्तुहरु	विस्तृत क्रियाकलापहरु	जिम्मेवार	कहिले	आवश्यक सूचनाहरु		आवश्यक स्रोतसाधनहरु	
				भविष्यमा आवश्यक पर्ने सूचनाहरु	प्राप्त गर्ने स्रोत साधनहरु	के	कहाँबाट
	(Prophylactic Treatment) • एकल उपचार (Isolation)						
प्रजनन स्वास्थ्य (Reproductive Health)	• एन्टीनेटल केयर/प्री नेटल केयर (ANC/PNC) • प्रसुती सेवा • परिवार नियोजन सेवा • गर्भवती तथा सुत्केरी/दुध खुवाउने महिलाहरुको लागि सेवा • MISP सेवा • प्रजनन स्वास्थ्य किट (RH Kits) वितरण • आपतकालीन मातृ शिशु स्याहार तथा सिफारीस सेवा, • लैंगिक हिंसा तथा यौन दुर्व्यवहार	जिस्वाका, UNFPA	जति सक्दो छिटो	• महिलाहरुको संख्या • गर्भवती तथा दुध खुवाउने महिलाहरुको संख्या	• द्रुत स्वास्थ्य लेखाजोखाको प्रतिवेदन, स्थानीय व्यक्ति, स्वास्थ्य संस्था तथा महिला स्वास्थ्य स्वयं सेविकाहरु	• RH Kits, नर्सिंङ स्टाफ, सुत्केरी सेवाको लागि दक्ष जनशक्ति, परिवार नियोजनका साधनहरु, आइरन चक्की तथा आवश्यक अन्य औषधिहरु	• जिस्वाका, • परिवार नियोजन संघ, • मेरी स्टोप्स सेन्टर • आई एन एफ
पोषण (Nutrition)	• गर्भवती तथा दुध खुवाउने महिलाहरु, ५ वर्ष मुनिका केटाकेटीहरु, कुपोषणग्रस्त केटाकेटीहरु, बृद्ध, दीर्घरोगीहरु, अपांगता भएका व्यक्तिहरुको लागि सेवा	WFP, UNICEF, जिविस, महिला तथा बालबालिका कार्यालय	केहि दिन भित्रै	• ५ वर्षमुनिका बालबालिका संख्या • कुपोषण तथा अतिकुपोषणबाट प्रभावित बालबालिकाहरु • दुध खुवाउने महिलाहरु	• RHA प्रतिवेदनहरु	• विभिन्न पोषणयुक्त खाद्यान्नहरु, • सुरक्षित खानेपानीको व्यवस्था	• जिस्वाका, • खापाससका, • मबाबिका, • नेरेक्रसो
खोप (Immunization)	• केटाकेटी, वयस्क तथा गर्भवती महिलाहरुको	जिस्वाका	पहिलो केहि	• केटाकेटी तथा गर्भवती महिलाहरुको	• RHA प्रतिवेदनहरु	• भ्याक्सिन तथा स्वास्थ्यकर्मीहरु	• जिस्वाका

स्वास्थ्य संवद्ध विषयवस्तुहरु	विस्तृत क्रियाकलापहरु	जिम्मेवार	कहिले	आवश्यक सूचनाहरु		आवश्यक स्रोतसाधनहरु	
				भविष्यमा आवश्यक पर्ने सूचनाहरु	प्राप्त गर्ने स्रोत साधनहरु	के	कहाँबाट
	लागि खोप		दिन भित्रै	संख्या			
एच.आईभि/एड्स (HIV/AIDS)	• एन्टीरेट्रोभाइरल उपचार	जिस्वाका	पहिलो हप्ता भित्रै	• एन्टीरेट्रोभाइरल उपचार गरिरहेका व्यक्तिहरुको संख्या	• स्वास्थ्य सेवा संबन्धी प्रतिवेदनहरु, नमुना, सकृय सेवा समाज, परिवार नियोजन संघ, किड्स नेपाल आदि	• ARV / Condoms र स्वास्थ्यकर्मीहरु	• जिस्वाका, • परिवार नियोजन संघ
क्षयरोग नियन्त्रण (TB Control)	• क्षयरोग प्रतिरोधात्मक (Anti Tubercular) औषधिको निरन्तरता • क्षयरोग संबन्धी सचेतनामूलक स्वास्थ्य शिक्षा	जिस्वाका	केहि दिन भित्रै	• विभिन्न संस्थाहरुबाट DOTS तथा AKT4/ATT औषधि लिइरहेका व्यक्तिहरुको संख्या	• स्वास्थ्य सेवा संबन्धी रेकर्ड /तथ्यांकहरु	• औषधि तथा स्वास्थ्यकर्मीहरु	• जिस्वाका, • स्थानीय स्वास्थ्य संस्था, • औषधि पसल/उद्योग
मनोसामाजिक सहयोग (Psycho Social support)	• मनोसामाजिक प्रारम्भिक सहयोग/परामर्श तथा जटील केशलाई अन्यत्र सिफारीस	जिस्वाका	१ हप्ता भित्र	• मानसिक रोगको उपचार गरिरहेका बिरामीहरुको संख्या, मानसिक रोगी तथा PISD को पहिचान	• मनोबैज्ञानिक परीक्षण, परिवार तथा व्यक्तिगत प्रश्नोत्तर (QUESTION AND ANSWER IN PERSON BASIS AND FAMILY MEMBERS)	• स्वास्थ्य कार्यकर्ता, सामाजिक कार्यकर्ता, स्वयंसेवक तथा औषधिहरु	• जिस्वाका, • स्वास्थ्य क्लव • सामुदायिक तथा • जिल्लास्तरीय द्रुत प्रतिकार्य टोली

द्रुत प्रतिकार्य टोलीको नामावली (List of RRT)

क्र.सं.	नाम	पद	फोन नं.	मोबाइल नं	इमेल
१	योगेन्द्र प्रसाद भगत	संयोजक	०७६५६०२०३		
२	डा. गोपाल कँडेल	सदस्य	०७६५६०२०३		
३	विष्णु जयसवाल	सदस्य	०७६५६०२००		
४	शारदा सिंह	सदस्य	०७६५६०२००		
५	उदय चन्द्र चौरासिया	सदस्य	०७६५६०२००		
६	लक्ष्मेश्वर झा	सदस्य	०७६५६०२००		
७	फरीद रायन	सदस्य	०७६५६०२००		
८	राम मिलन चौधरी	सदस्य	०७६५६०२००		
९	अशोक बि क	सदस्य	०७६५६०२००		
१०	विकास पाण्डे	सदस्य	०७६५६०२००		
११	मेघनाथ खनाल	सदस्य	०७६५६०२००		

भाग ३
सञ्चार रणनीति

आपदकालीन अवस्थामा सूचना सम्प्रेणको लागि निम्नानुसारको संचार रणनीति अवलम्वन गर्ने साझेदारहरुको कार्यशालाबाट निर्धारण गरिएको छ।

क्र.सं.	सवाल	प्रेषक/तयार गर्ने	प्रापक/कार्यान्वयन गर्ने	माध्यम	कैफियत
१	लेखाजोखाको निष्कर्षको प्रतिवेदन	द्रुत प्रतिकार्य टोली	जिस्वाका, जिल्ला विपद व्यवस्थापन समिति	मौखिक, टेलिफोन, फ्याक्स, इमेल	
२	अवस्थाका अद्यावधिक विवरण	जिस्वाका	सरुवा रोग नियन्त्रण महाशाखा, जिल्ला विपद व्यवस्थापन समिति तथा जिल्लास्तरी अन्य सरोकारवालाहरु	टेलिफोन, फ्याक्स, इमेल	
३	सामाग्रीहरुको माग	जिस्वाका	सरुवा रोग नियन्त्रण महाशाखा तथा अन्य सरोकारवालाहरु	टेलिफोन, फ्याक्स, इमेल	
४	आर्थिक स्रोतको व्यवस्था	जिस्वाका	सरुवा रोग नियन्त्रण महाशाखा तथा अन्य सरोकारवालाहरु	सरुवा रोग नियन्त्रण महाशाखा तथा अन्य सरोकारवालाहरु	

कपिलवस्तु जिल्लाको जनसााख्यिकीय विवरण

गाविस/नपा अनुसार घरधुरी, जनसंख्या औषत परिवार संख्या र लैगिक अनुपात

क्र.सं.	गाविस/नपा	घरधूरी	जम्मा जनसंख्या	पूरुष	महिला	औषत परिवार संख्या	लैंगिक अनुपात
१	अभिराव	७९२	६,९०८	३,५६०	३,३४८	८।७२	१०६।३३
२	अजीगरा	६७७	५,१८२	२,६३१	२,५५१	७६५	१०३।१४
३	बहादुरगंज	१,७३२	१२,८८२	६,६८०	६,२०२	७४४	१०७७१
४	बलरामपुर	७२३	४,७७१	२,४६६	२,३०५	६।६	१०६।९८
५	बलुहवा	७६०	५,३५६	२,७०८	२,६४८	७०५	१०२।२७
६	वाणगंगा नपा	१५,९६५	७५,२४२	३४,९३३	४०,३०९	५।१३	८९।०७
७	बरैपुर	४८८	३,३७१	१,७४८	१,६२३	६।९१	१०७७
८	बसन्तपुर	४५८	३,२४८	१,६३९	१,६०९	७०९	१०१।८६
९	बांसखोर	१,३६२	९,८१८	४,९२१	४,८९७	७२१	१००।४९
१०	बैदौली	७५३	५,५३३	२,७९०	२,७४३	७३५	१०१।७१
११	भगवानपुर	७८५	५,८८९	३,१२६	२,७६३	७५	११३।१४
१२	भलवारी	७५९	४,८७८	२,५१६	२,३६२	६।४३	१०६।५२
१३	विजुवा	८०७	५,८६३	२,८८८	२,९७५	७२७	९७०८
१४	बिथुवा	५९५	४,६४८	२,४१२	२,२३६	७८१	१०७८७
१५	भृकुटी नपा	४६४७	२६२८२	१२७१४	१३५६८	५।८	९४।१४
१६	बुद्धबाटिका नपा	४१७७	२०१५८	९४३९	१०७१९	४।८६	८७८
१७	धनकौली	१,३०६	९,०२६	४,६११	४,४१५	६।९१	१०४।४४
१८	धरमपनिया	६६७	४,८७९	२,४६५	२,४१४	७३१	१०२।११
१९	दोहनी	९३८	६,७२१	३,४२०	३,३०१	७१७	१०३।६
२०	डुमरा	७१६	५,५६१	२,८३१	२,७३०	७७७	१०३।७
२१	फुलिका	९२०	६,७६२	३,३९४	३,३६८	७३५	१००।७७
२२	गनेशपुर	८५४	६,३६८	३,२८९	३,०७९	७४६	१०६।८२
२३	गौरी	६००	४,३३९	२,११०	२,२२९	७२३	९४।६६
२४	गुगौली	१,६१४	१०,९०५	५,५४७	५,३५८	६।७६	१०३।५३
२५	हरनामपुर	६८८	४,८२७	२,४२४	२,४०३	७०२	१००।८७
२६	हरदौना	६७६	४,८४१	२,५१७	२,३२४	७१६	१०८।३
२७	हथिहवा	१,०९७	८,६५६	४,५६८	४,०८८	७८९	१११।७४
२८	जहदी	८५१	५,९६८	२,८७८	३,०९०	७०१	९३।१४
२९	कजरहवा	६६२	४,६३८	२,३४४	२,२९४	७०१	१०२।१८
३०	कपिलवस्तु नपा	७१२९	४३,४७१	२१,७४६	२१,७२५	६।३९	१००।८५
३१	खुरहुरिया	१,३६२	८,७१५	४,४७६	४,२३९	६।४	१०५।५९
३२	कृष्णनगर नपा	२९२२	२०,३९५	१०,६५७	९,७३८	६।८४	१०९।६७
३३	कुशहवा	६८६	४,९७२	२,५२४	२,४४८	७२५	१०३।१
३४	लवनी	१,०५५	७,०९२	३,५३८	३,५५४	६।७२	९९।५५
३५	लालपुर	५८२	३,९३०	२,०२७	१,९०३	६।७५	१०६।५२
३६	महाराजगंज	२,४२४	१६,३०६	८,३३६	७,९७०	६।७३	१०४।५९
३७	महुवा	८२९	५,५४९	२,७८३	२,७६६	६।६९	१००।६१
३८	मानपुर	५६२	३,९३४	२,०३६	१,८९८	७०	१०७२७

३९	भील्मी	६५३	५,००७	२,५१६	२,४९१	७।६७	१०।१।०
४०	नन्दनगर	९६०	६,९४०	३,४२१	३,५१९	७।२३	९७।२२
४१	निग्लीहवा	१,९४१	११,२३५	५,४३५	५,८००	५।७९	९३।७१
४२	पकडी	१,१०२	७,२९३	३,५४६	३,७४७	६।६२	९४।६४
४३	परसोहिया	५५७	४,३४२	२,१७२	२,१७०	७।८	१००।०९
४४	पतरीया	१,२७७	८,०४७	३,८७३	४,१७४	६।३	९२।७९
४५	पत्थरदेइया	१,८४०	१०,९४९	५,५१९	५,४३०	५।९५	१०१।६४
४६	पिपरा	७२२	५,६४८	२,८४७	२,८०१	७।८२	१०१।६४
४७	पुरुषोत्तमपुर	४३०	३,१४९	१,५७७	१,५७२	७।३२	१००।३२
४८	रामनगर	६३७	४,५५५	२,३८६	२,१६९	७।१५	११०।०
४९	रंगपुर	७३५	५,०८८	२,५९४	२,४९४	६।९२	१०४।०१
५०	सौराहा	५६८	४,१२०	२,१४१	१,९७९	७।२५	१०८।१९
५१	शिवगढी	१,१५१	६,३५०	२,९५६	३,३९४	५।५२	८७।०९
५२	शिवराज नपा	८४४१	४९,९८८	२४,९४८	२५,०४०	६।३५	१०१।७६
५३	सिंहोखोर	८०४	५,६८१	२,८५४	२,८२७	७।०७	१००।९६
५४	सिसवा	९५३	६,७८५	३,४६१	३,३२४	७।१२	१०४।१२
५५	सोमडिह	८५२	६,०१७	३,११०	२,९०७	७।०६	१०६।९८
५६	थुनिया	१,०७६	६,५१३	३,२३०	३,२८३	६।०५	९८३९
५७	तितरखी	६५४	४,७०४	२,४२५	२,२७९	७।१९	१०६।४१
५८	उदयपुर	६०६	४,२३८	२,२१०	२,०२८	६।९९	१०८।९७
५९	विद्यानगर	६८५	५,३०१	२,७२६	२,५७५	७।७४	१०५।८६
६०	संस्थागत	५७	२,१०२	१,९६०	१४२		
	जम्मा	९१३२१	५७१९३६	२८५५९९	२८६३३७	६।२६	९९।७४

उमेर समूह अनुसारको गाविस तथा नपाको जनसंख्या

उमेर समूह अनुसारको गाविस तथा नपाको जनसंख्या

क्र. सं	गाविस/नपा	लिंग	जम्मा	उमेर समूह (वर्ष)															
				००-०४	०५-०९	०९-१४	१५-१९	२०-२४	२५-२९	३०-३४	३५-३९	४०-४४	४५-४९	५०-५४	५५-५९	६०-६४	६५-६९	७०-७४	७५+
१	अभिराव	जम्मा	६,९०८	८८१	९५७	९४०	७६५	५८१	५०४	४२५	३९४	३३४	२८९	२१०	१८०	१४९	१३६	८३	८०
		पुरुष	३,५६०	४३७	४७५	४८३	४०६	२९४	२६८	२०३	२०३	१७८	१४२	१११	१०५	७४	८७	४८	४६
		महिला	३,३४८	४४४	४८२	४५७	३५९	२८७	२३६	२२२	१९१	१५६	१४७	९९	७५	७५	४९	३५	३४
२	अजीगरा	जम्मा	५,१८२	७३०	७३८	६६५	५०६	४०४	४०३	३००	२९०	२१७	१९४	१५५	१५८	१५०	१३४	५७	८१
		पूरुष	२,६३१	३७७	३८४	३५०	२५२	१८२	१८७	१२६	१५७	१०३	११३	७९	७४	७८	९१	३०	४८
		महिला	२,५५१	३५३	३५४	३१५	२५४	२२२	२१६	१७४	१३३	११४	८१	७६	८४	७२	४३	२७	३३
३	बहादुरगंज	जम्मा	१२,८८२	१,३९६	१,८८४	१,७८१	१,३१४	१,०९३	१,०१०	८५८	८२५	५७९	४४३	३८१	३६५	३६७	२६८	१८७	१३१
		पूरुष	६,६८०	६९३	९५९	९०१	६९२	५५७	५३४	३९३	४७३	३१०	२५०	१९४	१९४	१९६	१५६	१०८	७०
		महिला	६,२०२	७०३	९२५	८८०	६२२	५३६	४७६	४६५	३५२	२६९	१९३	१८७	१७१	१७१	११२	७९	६१
४	बलरमवापुर	जम्मा	४,७७१	५९८	६४५	५६६	४७५	३६९	३९८	३३८	३०५	२३१	१४७	१३५	१६१	१६३	१२६	६१	५३
		पूरुष	२,४६६	२९३	३३९	२७९	२५५	१७९	२११	१७१	१६७	१२८	८२	५८	८२	८५	७८	३१	२८
		महिला	२,३०५	३०५	३०६	२८७	२२०	१९०	१८७	१६७	१३८	१०३	६५	७७	७९	७८	४८	३०	२५
५	बलुहवा	जम्मा	५,३५६	५८०	७७७	७०२	५४५	४४७	३८९	३५८	३१३	२७४	२२१	१६६	१५८	१६५	१२१	६८	७२
		पूरुष	२,७०८	२८०	४१५	३६४	२८९	२२२	१७३	१७१	१५३	१४०	१०६	९०	७६	९३	६२	३३	४१
		महिला	२,६४८	३००	३६२	३३८	२५६	२२५	२१६	१८७	१६०	१३४	११५	७६	८२	७२	५९	३५	३१
६	वाणगंगा नपा	जम्मा	७५२४२	६०७२	८२६८	१०२४२	९३३३	६९१७	५८३९	४९०५	४५५८	४१२५	३५४६	२९२४	२४४८	२०८२	१६७६	१०४८	१२५९
		पूरुष	३४९३३	३२३५	४२५४	५१६९	४३४०	२७०३	२२५८	१९७२	१८८२	१८०९	१६३५	१३८०	१२१९	१०१६	८७६	५४१	६४४
		महिला	४०३०९	२८३७	४०१४	५०७३	४९९३	४२१४	३५८१	२९३३	२६७६	२३१६	१९११	१५४४	१२२९	१०६६	८००	५०७	६१५
७	बरैपुर	जम्मा	३,३७१	३५६	५१२	४५०	२९०	२४०	२४७	२२२	१९८	१८१	१५०	११९	९६	९३	१०३	६२	५२
		पूरुष	१,७४८	१९५	२४९	२२०	१५४	१३०	१२६	१००	१११	८८	८६	६८	४९	४९	५६	४१	२६
		महिला	१,६२३	१६१	२६३	२३०	१३६	११०	१२१	१२२	८७	९३	६४	५१	४७	४४	४७	२१	२६
८	बसन्तपुर	जम्मा	३,२४८	३८६	४२४	४५१	३१६	२९६	२६५	१९९	१७४	१६२	१४४	१२२	९८	८४	४३	४०	४४
		पूरुष	१,६३९	१९६	२२८	२१५	१५७	१३९	११७	१११	७०	९३	७५	७०	५१	४६	२८	२४	१९
		महिला	१,६०९	१९०	१९६	२३६	१५९	१५७	१४८	८८	१०४	६९	६९	५२	४७	३८	१५	१६	२५
९	बांसखोर	जम्मा	९,८१८	१,२९७	१,५३५	१,३२२	९८०	८००	७३४	५६८	४९४	४५१	३४३	३०६	२६०	२५५	२११	१५६	१०६
		पूरुष	४,९२१	६४६	७८८	७१०	४९७	३७३	३४३	२५३	२४१	२०९	१७४	१६६	१२६	१३६	११५	९३	५१
		महिला	४,८९७	६५१	७४७	६१२	४८३	४२७	३९१	३१५	२५३	२४२	१६९	१४०	१३४	११९	९६	६३	५५
१०	बैदौली	जम्मा	५,५३३	६६७	७७२	७३३	५७३	४४२	३८१	३५७	२८४	२६३	२५२	१६७	१५४	१६९	१३१	१०६	८२
		पूरुष	२,७९०	३१७	३९१	३८५	२९४	२१५	१९२	१५२	१६०	१०८	१४४	९१	७४	८८	७०	५९	५०
		महिला	२,७४३	३५०	३८१	३४८	२७९	२२७	१८९	२०५	१२४	१५५	१०८	७६	८०	८१	६१	४७	३२
११	भगवानपुर	जम्मा	५,८८९	७१९	८६५	७८८	५९७	४१७	४०९	३८२	३८२	३१९	२६४	१८२	१६२	१७५	८२	७७	६९
		पूरुष	३,१२६	३५१	४३४	४१०	३३७	२२३	२२८	१७७	२१३	१७४	१४८	१०७	७७	११५	४९	४०	४३
		महिला	२,७६३	३६८	४३१	३७८	२६०	१९४	१८१	२०५	१६९	१४५	११६	७५	८५	६०	३३	३७	२६
१२	भलवारी	जम्मा	४,८७८	६३३	६७०	६१५	४९८	३८३	३४८	३१८	२८१	२२९	१५८	१७१	१५२	१६४	११६	७३	६९
		पूरुष	२,५१६	३३६	३४९	३२६	२६६	१७२	१७९	१४६	१४७	१२१	८३	९६	७२	८१	६५	३१	४६
		महिला	२,३६२	२९७	३२१	२८९	२३२	२११	१६९	१७२	१३४	१०८	७५	७५	८०	८३	५१	४२	२३
१३	विजुवा	जम्मा	५,८६३	७४२	८९८	७९६	५९५	४६३	३९१	३२०	३०३	२४९	२४३	२०६	१७३	१६५	११३	१२५	८१
		पूरुष	२,८८८	३९२	४४४	४१५	३२१	२०२	१७५	१२९	१३६	१०६	१२३	१०२	९१	८५	६०	६०	४७
		महिला	२,९७५	३५०	४५४	३८१	२७४	२६१	२१६	१९१	१६७	१४३	१२०	१०४	८२	८०	५३	६५	३४
१४	बिथुवा	जम्मा	४,६४८	५७३	६४६	६०६	४७८	३९१	३५२	२९३	२५७	२१९	२०५	१३८	१४३	१२६	१०८	६६	४७
		पूरुष	२,४१२	३१९	३१६	३१७	२४६	१८९	१८२	१३८	१३८	११४	११७	६६	७४	६९	६५	३७	२५
		महिला	२,२३६	२५४	३३०	२८९	२३२	२०२	१७०	१५५	११९	१०५	८८	७२	६९	५७	४३	२९	२२
१५	भृकुटी नपा	जम्मा	२६२८२	२८४१	३४२४	३६७१	२९३६	२१६१	१८५४	१६३०	१५६९	१४२२	११३९	८५४	७४९	७१३	६०४	४०२	३१३
		पूरुष	१२७१४	१४४९	१७५०	१८२४	१४५३	९००	८००	६७५	७२८	६७९	५८३	४३६	३७६	३५७	३१५	२१९	१७०
		महिला	१३५६८	१३९२	१६७४	१८४७	१४८३	१२६१	१०५४	९५५	८४१	७४३	५५६	४१८	३७३	३५६	२८९	१८३	१४३
१६	बूद्धबाटिका नपा	जम्मा	२०१५८	१८३०	२४०४	२६९७	२३१६	१८३२	१५९२	१२८४	१२४१	१११३	९११	७३०	६२४	५९९	४२१	३१६	२४८
		पूरुष	९४३९	९५१	१२२०	१३८४	१०७१	७०२	६२८	५२७	५५२	४९०	४३३	३५६	३१९	२९१	२११	१७४	१३०
		महिला	१०७१९	८७९	११८४	१३१३	१२४५	११३०	९६४	७५७	६८९	६२३	४७८	३७४	३०५	३०८	२१०	१४२	११८

१७	धनकौली	जम्मा	९,०२६	१,०७१	१,२७३	१,२९७	१,००९	७४८	६३५	५४७	५३४	४२९	३३९	२६२	२५१	२३३	१५७	१४४	९७
		पुरुष	४,६११	५४३	६७४	६६६	५१२	३६७	३००	२६२	२५७	२३४	१७७	१५१	१२७	१२८	७६	८५	५२
		महिला	४,४१५	५२८	५९९	६३१	४९७	३८१	३३५	२८५	२७७	१९५	१६२	१११	१२४	१०५	८१	५९	४५
१८	धरमपनिया	जम्मा	४,८७९	५५२	६२३	६३९	५६६	४५४	३८१	२७९	२३६	२०४	२२३	१७८	१५७	१७५	१०३	५९	५०
		पुरुष	२,४६५	२६८	३३४	३२३	२८०	२०४	१९९	१२७	१२०	९०	१२४	९७	८८	९१	५०	४३	२७
		महिला	२,४१४	२८४	२८९	३१६	२८६	२५०	१८२	१५२	११६	११४	९९	८१	६९	८४	५३	१६	२३
१९	दोहनी	जम्मा	६,७२१	७७९	९६७	८४९	७६८	५३७	४९३	४१४	४२६	३००	२६८	२४९	१८०	१८३	१४५	११०	५३
		पुरुष	३,४२०	३७५	५१३	४५८	३९५	२५२	२५४	१९१	२०९	१५८	१२९	१२५	१०८	८२	८१	६१	२९
		महिला	३,३०१	४०४	४५४	३९१	३७३	२८५	२३९	२२३	२१७	१४२	१३९	१२४	७२	१०१	६४	४९	२४
२०	डूमरा	जम्मा	५,५६१	६६६	८२६	८०५	६५०	४५५	३७२	३३६	३१६	२६३	२०३	१५५	१३६	१४६	१०७	८१	४४
		पुरुष	२,८३१	३३५	४७६	४२३	३४२	१८३	१७८	१२८	१५३	१४०	१०४	८१	८२	६८	६३	५०	२५
		महिला	२,७३०	३३१	३५०	३८२	३०८	२७२	१९४	२०८	१६३	१२३	९९	७४	५४	७८	४४	३१	१९
२१	फुलिका	जम्मा	६,७६२	८२३	९७९	८७७	७८४	५६०	४८३	४२४	३८६	२८९	२५४	२३२	२०३	१७३	१३७	८३	७५
		पुरुष	३,३९४	४२७	५०६	४५४	३८१	२७२	२१६	१८४	१९७	१४१	१२५	११९	११५	८३	८७	४५	४२
		महिला	३,३६८	३९६	४७३	४२३	४०३	२८८	२६७	२४०	१८९	१४८	१२९	११३	८८	९०	५०	३८	३३
२२	गनेशपुर	जम्मा	६,३६८	८०६	९३४	८०९	६७२	५०६	४५६	३९०	३९२	३२२	२३१	२०४	१९५	१८०	१२३	८९	५९
		पुरुष	३,२८९	३७७	४६५	४३४	३३८	२७०	२४६	१८७	२०७	१६९	१३५	११३	९५	९७	७१	५०	३५
		महिला	३,०७९	४२९	४६९	३७५	३३४	२३६	२१०	२०३	१८५	१५३	९६	९१	१००	८३	५२	३९	२४
२३	गौरी	जम्मा	४,३३९	४९०	६२६	५५९	५५५	३१६	३४६	२४७	२४२	२११	१६३	१३८	१२७	१४०	९६	४८	३५
		पुरुष	२,११०	२४४	३२९	२६९	२५२	१४३	१४६	११०	११६	१०६	८२	६८	७०	७२	५१	३४	१८
		महिला	२,२२९	२४६	२९७	२९०	३०३	१७३	२००	१३७	१२६	१०५	८१	७०	५७	६८	४५	१४	१७
२४	गूगौली	जम्मा	१०,९०५	१,३९९	१,६३९	१,४२७	१,०७६	८९१	८४०	६८३	६०३	५१२	४७१	३२८	२९३	२६६	१९९	१५०	१२८
		पुरुष	५,५४७	७४७	८३३	७२६	५४४	४१८	४२३	३२०	३२४	२४९	२५७	१७२	१४३	१४३	९६	८५	६७
		महिला	५,३५८	६५२	८०६	७०१	५३२	४७३	४१७	३६३	२७९	२६३	२१४	१५६	१५०	१२३	१०३	६५	६१
२५	हरनामपुर	जम्मा	४,८२७	५८४	६७२	६४७	५३८	३४०	३९२	२९४	२६४	२४२	२१०	१६९	१४३	१२४	९३	५७	५८
		पुरुष	२,४२४	२९७	३६३	३३८	२६५	१६५	१६६	१२६	१२६	११०	११७	९०	७३	७०	५०	३४	३४
		महिला	२,४०३	२८७	३०९	३०९	२७३	१७५	२२६	१६८	१३८	१३२	९३	७९	७०	५४	४३	२३	२४
२६	हरदौना	जम्मा	४,८४१	५९३	६५६	६४०	४८६	३८४	३१३	२८६	३०१	२२५	२११	१३५	९८	१७५	१५७	९६	८५
		पुरुष	२,५१७	३१०	३४९	३३५	२५१	१९४	१६८	१३१	१७१	११०	११२	८१	४८	७४	८३	५२	४८
		महिला	२,३२४	२८३	३०७	३०५	२३५	१९०	१४५	१५५	१३०	११५	९९	५४	५०	१०१	७४	४४	३७
२७	हथिहवा	जम्मा	८,६५६	१,१९८	१,२०४	१,०८६	८१३	७९६	६७३	५५५	५१०	३७६	३६५	२८५	२८०	२२५	१२०	१०५	६५
		पुरुष	४,५६८	६३८	६१७	५७३	४६७	४१८	३३४	२७५	२६९	१८६	२०१	१३७	१५५	१२९	६७	६६	३६
		महिला	४,०८८	५६०	५८७	५१३	३४६	३७८	३३९	२८०	२४१	१९०	१६४	१४८	१२५	९६	५३	३९	२९
२८	जहदी	जम्मा	५,९६८	७२९	८९६	९१६	६५३	४७२	३७७	३४५	३०४	२८२	२१६	१८६	१५१	१६३	१३९	८३	५६
		पुरुष	२,८७८	३६९	४५०	४४७	३१५	२०९	१८३	१४२	१३३	११८	११७	९३	७७	७५	७३	४८	२९
		महिला	३,०९०	३६०	४४६	४६९	३३८	२६३	१९४	२०३	१७१	१६४	९९	९३	७४	८८	६६	३५	२७
२९	कजरहवा	जम्मा	४,६३८	५५४	६८४	६६५	४३८	३३०	३३५	२५३	२३७	२२७	१७७	१७५	१४८	१७४	१२९	६५	४७
		पुरुष	२,३४४	२८५	३४२	३४८	२१९	१५८	१४६	१२३	११८	१११	९४	९२	७८	९०	८५	३१	२४
		महिला	२,२९४	२६९	३४२	३१७	२१९	१७२	१८९	१३०	११९	११६	८३	८३	७०	८४	४४	३४	२३
३०	कपिलवस्तु नपा	जम्मा	४३४७१	४५००	५५१२	५८९३	४९३६	४६४९	३२७०	२८२७	२७००	२०८९	१८०९	१५४८	१३३७	१२८५	८७८	६४३	५९५
		पुरुष	२१७४६	२२६७	२८५२	३०६४	२५०६	१६८३	१४९४	१२७१	१३२०	१०६९	९३९	७९४	६९३	६५५	४८०	३४९	३१०
		महिला	२१७२५	२२३३	२६६०	२८२९	२४३०	१९६६	१७७६	१५५६	१३८०	१०२०	८७०	७५४	६४४	६३०	३९८	२९४	२८५
३१	खुरहुरिया	जम्मा	८,७१५	१,००७	१,३१७	१,१७८	८५२	६५५	६१४	५८८	५२२	४३७	३६४	२५४	२४८	२५६	१७१	१२२	१३०
		पुरुष	४,४७६	४९८	६९६	५९२	४४०	३३७	३१०	२७३	२८६	२१०	१९७	१४४	१२२	१४१	९७	५५	७८
		महिला	४,२३९	५०९	६२१	५८६	४१२	३१८	३०४	३१५	२३६	२२७	१६७	११०	१२६	११५	७४	६७	५२
३२	कृष्णनगर नगरपालिका	जम्मा	२०३९५	२१३०	२६६२	२६६३	२३३१	१७६०	१६२८	१३५६	१२४३	१०७२	८६६	७३८	५२९	५२५	३६०	२९०	२४२
		पुरुष	१०६५७	११०४	१३८४	१४५१	१२१४	९२४	८३५	६५३	६१७	५९५	४५२	३९७	२६७	२७६	१९१	१६२	१३५
		महिला	९७३८	१०२६	१२७८	१२१२	१११७	८३६	७९३	७०३	६२६	४७७	४१४	३४१	२६२	२४९	१६९	१२८	१०७
३३	कुशहवा	जम्मा	४,९७२	६४१	७४९	६६९	५३४	३८९	३१६	२८६	२७२	२३७	१८९	१३५	१४३	१५०	१०३	७८	८१
		पुरुष	२,५२४	३१९	३५९	३५५	२७३	१९९	१६८	१२८	१३३	११२	११२	६८	७४	८४	५४	४३	४३
		महिला	२,४४८	३२२	३९०	३१४	२६१	१९०	१४८	१५८	१३९	१२५	७७	६७	६९	६६	४९	३५	३८

३४	लवनी	जम्मा	७,०९२	८७९	१,०९४	९६३	७१६	५१६	५२०	४३५	३९६	३०४	२९४	२३४	२०८	२३३	१५९	८८	५३
		पुरुष	३,५३८	४६६	५६१	५०८	३५९	२२०	२४२	१८८	२०१	१२८	१५४	११७	१०३	१२२	८०	५५	३४
		महिला	३,५५४	४१३	५३३	४५५	३५७	२९६	२७८	२४७	१९५	१७६	१४०	११७	१०५	१११	७९	३३	१९
३५	लालपुर	जम्मा	३,९३०	४६८	५६०	५६०	४०२	२९०	३०७	२४३	२५६	१७१	१४०	११४	९८	८७	१०१	६१	७२
		पुरुष	२,०२७	२५२	२७२	२९०	२१०	१४५	१५५	१२२	१२६	९८	८०	५८	५२	४१	५७	३३	३६
		महिला	१,९०३	२१६	२८८	२७०	१९२	१४५	१५२	१२१	१३०	७३	६०	५६	४६	४६	४४	२८	३६
३६	महाराजगंज	जम्मा	१६,३०६	१,९३२	२,३३४	२,२६०	१,६६६	१,१९८	१,१७८	१,०५७	९९४	६९५	६७५	५३९	४९६	५०८	३२०	२०८	२४६
		पुरुष	८,३३६	९७१	१,१७७	१,१७७	८८०	५८७	५८५	४८३	५२०	३६५	३४९	२९३	२५३	२८१	१९३	१०४	११८
		महिला	७,९७०	९६१	१,१५७	१०८३	७८६	६११	५९३	५७४	४७४	३३०	३२६	२४६	२४३	२२७	१२७	१०४	१२८
३७	महुवा	जम्मा	५,५४९	७२०	८०४	७४१	५४२	३८७	४०७	३२४	३३०	२६०	२४२	१५९	१५९	१७१	१३४	८०	८९
		पुरुष	२,७८३	३५९	४२०	३५९	२७५	१८२	१८५	१४०	१७२	१२३	१४१	८२	९०	८४	७६	४०	५५
		महिला	२,७६६	३६१	३८४	३८२	२६७	२०५	२२२	१८४	१५८	१३७	१०१	७७	६९	८७	५८	४०	३४
३८	मानपुर	जम्मा	३,९३४	४६५	५५०	५२२	३६७	२३९	३०५	२५३	२८१	१६९	१७८	११२	१०७	१२३	१०४	८५	७४
		पुरुष	२,०३६	२४३	२७९	२७४	१९४	११६	१४३	१२९	१४९	९०	९४	६६	५६	५८	६१	३८	४६
		महिला	१,८९८	२२२	२७१	२४८	१७३	१२३	१६२	१२४	१३२	७९	८४	४६	५१	६५	४३	४७	२८
३९	भील्मी	जम्मा	५,००७	६५२	७३४	६५२	५०८	४०४	३५५	३२९	२५६	२०१	१८५	१२६	१३७	१६७	१३६	९३	७२
		पुरुष	२,५१६	३२६	३६८	३२२	२३६	१९९	१८०	१५२	१३८	९९	१०८	६३	६४	८१	७६	६२	४२
		महिला	२,४९१	३२६	३६६	३३०	२७२	२०५	१७५	१७७	११८	१०२	७७	६३	७३	८६	६०	३१	३०
४०	नन्दनगर	जम्मा	६,९४०	७८५	१,०४५	१,१०३	७१७	५६०	४६९	४२३	३८०	२९५	२४६	२३८	१८९	१९३	१३४	८९	७४
		पुरुष	३४२१	३८६	५४३	५६४	३६१	२४१	१८१	१८२	१८६	१४६	१२६	१२३	९७	१०८	७५	५३	४९
		महिला	३५१९	३९९	५०२	५३९	३५६	३१९	२८८	२४१	१९४	१४९	१२०	११५	९२	८५	५९	३६	२५
४१	निग्लीहवा	जम्मा	११२३५	१०६३	१४६१	१६६२	१३५१	८८६	७७७	६६२	६७२	५७३	५१०	४३०	३३०	२९४	२२०	१७९	१६५
		पुरुष	५४३५	५७६	७५६	८४९	६४५	३५८	३२१	२८५	२८२	२६८	२५५	२१३	१७२	१४९	११९	१०२	८५
		महिला	५८००	४८७	७०५	८१३	७०६	५२८	४५६	३७७	३९०	३०५	२५५	२१७	१५८	१४५	१०१	७७	८०
४२	पकडी	जम्मा	७,२९३	९२६	१,०८५	१,०१९	८१२	६०६	५०८	४२४	३९८	३०८	२७४	२३८	१९४	१८३	१४१	१००	७७
		पुरुष	३,५४६	४७७	५२४	५१८	४२४	२४६	२३०	१६९	१८२	१४६	१३३	१२५	१०५	९२	८४	५१	४०
		महिला	३,७४७	४४९	५६१	५०१	३८८	३६०	२७८	२५५	२१६	१६२	१४१	११३	८९	९१	५७	४९	३७
४३	परसोहिया	जम्मा	४,३४२	५२८	५८४	५९९	४४४	३८९	३१८	२९९	२२२	१७०	१८१	१३४	१३६	११५	९२	७७	५४
		पुरुष	२,१७२	२६७	३०३	३१७	२३०	१८९	१३७	१३२	११२	७७	९५	६८	७५	५३	४६	३७	३४
		महिला	२,१७०	२६१	२८१	२८२	२१४	२००	१८१	१६७	११०	९३	८६	६६	६१	६२	४६	४०	२०
४४	पतरीया	जम्मा	८,०४७	९३२	१,२५३	१,२६८	९१३	६४०	५५१	४२०	४२८	३६०	२७७	२३४	१७८	२१५	१७२	११४	९२
		पुरुष	३,८७३	४७०	६१३	६६०	४१९	२८१	२३०	१७०	१८१	१५९	१५५	१२३	९२	१०२	९८	६५	५५
		महिला	४,१७४	४६२	६४०	६०८	४९४	३५९	३२१	२५०	२४७	२०१	१२२	१११	८६	११३	७४	४९	३७
४५	पत्थरदेइया	जम्मा	१०,९४९	१,२६८	१,५३६	१,४४३	१,१२१	८६३	८९९	६५४	६०७	४७०	४४५	३६०	३१३	३५९	२३४	२०९	१६८
		पुरुष	५,५१९	६३२	८०६	७५७	५५९	३७५	४३६	३०१	३२२	२२५	२२४	१९६	१६१	१८८	११६	११८	१०३
		महिला	५,४३०	६३६	७३०	६८६	५६२	४८८	४६३	३५३	२८५	२४५	२२१	१६४	१५२	१७१	११८	९१	६५
४६	पिपरा	जम्मा	५,६४८	६९५	८०९	८४३	६६८	४७६	४१४	३५५	२९९	२४१	२२१	१५७	१०२	१४०	९४	८४	५०
		पुरुष	२,८४७	३४७	४०७	४२२	३४०	२३८	१९५	१५९	१६२	१२०	११९	८८	५९	६०	४६	५८	२७
		महिला	२,८०१	३४८	४०२	४२१	३२८	२३८	२१९	१९६	१३७	१२१	१०२	६९	४३	८०	४८	२६	२३
४७	पूरुषोत्तमपुर	जम्मा	३,१४९	४००	४१७	४२९	३२५	२५१	२१५	२०५	१९५	११७	११२	१०६	१११	९८	८०	३५	५३
		पुरुष	१,५७७	१८२	२०४	२२३	१७३	१११	११६	१००	९६	६७	५३	६०	५१	५२	४५	१६	२८
		महिला	१,५७२	२१८	२१३	२०६	१५२	१४०	९९	१०५	९९	५०	५९	४६	६०	४६	३५	१९	२५
४८	रामनगर	जम्मा	४,५५५	५९४	६९०	५६१	४२६	३२७	३४७	३५३	२९४	२२२	१६५	१३१	१३५	१३०	६९	६४	४७
		पुरुष	२,३८६	३१७	३६०	२९३	२२७	१६६	१८४	१६७	१६१	११६	९१	७२	५९	८५	३२	३०	२६
		महिला	२,१६९	२७७	३३०	२६८	१९९	१६१	१६३	१८६	१३३	१०६	७४	५९	७६	४५	३७	३४	२१
४९	रंगपुर	जम्मा	५,०८८	६५०	७३१	६३७	५०३	४०३	४०२	३०७	२४१	२११	२०५	१८४	१६५	१४०	१३७	८८	८४
		पुरुष	२,५९४	३२८	३६३	३४५	२७३	१९१	१९९	१५३	१२३	१०४	१००	९६	८६	७२	६८	४८	४५
		महिला	२,४९४	३२२	३६८	२९२	२३०	२१२	२०३	१५४	११८	१०७	१०५	८८	७९	६८	६९	४०	३९
५०	सौराहा	जम्मा	४,१२०	५२०	६३२	५२२	३६१	३३९	३२०	२८४	२४७	१७२	१४४	१११	११२	१४०	१०६	७१	३९
		पुरुष	२,१४१	२६८	३४८	२७१	१७४	१५०	१८१	११७	१३९	९४	७३	६५	५४	७८	६३	४६	२०
		महिला	१,९७९	२५२	२८४	२५१	१८७	१८९	१३९	१६७	१०८	७८	७१	४६	५८	६२	४३	२५	१९
५१	शिवगढी	जम्मा	६,३५०	६८६	८३३	८९४	७६९	५७४	४४२	३७९	२८८	३०९	२३४	२४२	१९९	२०६	११५	८३	९७

५२	शिवराज नगरपालिका	जम्मा	४९९८८	५६६०	७२०४	७१०६	५३८३	४०६४	३७८१	३१८१	२८९०	२३८३	१८९९	१४९१	१३४७	१३०४	९४३	७०८	६४४
		पूरुष	२४९४८	२९११	३६५८	३६९०	२६६९	१८४९	१७३७	१३९१	१४७०	११८२	९८६	७७४	६८२	६६९	४९८	४०३	३७९
		महिला	२५०४०	२७४९	३५४६	३४१६	२७१४	२२१५	२०४४	१७९०	१४२०	१२०१	९१३	७१७	६६५	६३५	४४५	३०५	२६५
५३	सिंहोखोर	जम्मा	५,६८१	७००	८३२	७२७	५६६	४३८	३९१	४२१	३४३	२४२	१९२	१३७	१८०	१९५	१४४	८५	८८
		पूरुष	२८५४	३३०	४२२	३८०	२८८	२१०	२००	१८२	१९१	१२३	१११	७३	८७	८९	७५	५५	३८
		महिला	२८२७	३७०	४१०	३४७	२७८	२२८	१९१	२३९	१५२	११९	८१	६४	९३	१०६	६९	३०	५०
५४	सिसवा	जम्मा	६,७८५	८३२	९६८	९२५	६५६	५१७	५२५	३९९	३५५	३४३	२१५	२२६	२१३	२१४	१८०	१२९	८८
		पूरुष	३,४६१	४१९	४८८	५१३	३४०	२३०	२५१	१८९	१७६	१८४	११८	१०४	११२	११०	१०३	७०	५४
		महिला	३,३२४	४१३	४८०	४१२	३१६	२८७	२७४	२१०	१७९	१५९	९७	१२२	१०१	१०४	७७	५९	३४
५५	सोमडिह	जम्मा	६,०१७	६९४	९१०	७५६	५८३	५०२	४७०	३३१	३६८	३१०	२२४	२००	१७७	१६२	१२४	१०२	१०४
		पूरुष	३,११०	३५३	४३८	३८८	३२१	२५३	२५४	१६५	१८३	१७५	१२१	११६	८३	८७	६३	६०	५०
		महिला	२,९०७	३४१	४७२	३६८	२६२	२४९	२१६	१६६	१८५	१३५	१०३	८४	९४	७५	६१	४२	५४
५६	थुनिया	जम्मा	६,५१३	८७९	९१६	८५३	६२३	४७१	४८१	४२०	३१३	२९४	२४८	२१४	२१५	२२१	१५५	१०८	१०२
		पूरुष	३,२३०	४५१	४२८	४१७	३१५	२१६	२०७	२०२	१७३	१४७	१३३	१०२	१०२	११९	९८	६१	५९
		महिला	३,२८३	४२८	४८८	४३६	३०८	२५५	२७४	२१८	१४०	१४७	११५	११२	११३	१०२	५७	४७	४३
५७	तितरखी	जम्मा	४,७०४	५५५	६७०	६०८	४८२	४२०	३२६	३२१	२५९	२२५	१९५	१४६	१४२	१२२	१०६	६१	६६
		पूरुष	२,४२५	२८८	३६४	३०३	२४६	२१७	१५४	१४३	१४१	१०७	१०१	८६	८२	६४	६०	२८	४१
		महिला	२,२७९	२६७	३०६	३०५	२३६	२०३	१७२	१७८	११८	११८	९४	६०	६०	५८	४६	३३	२५
५८	उदयपुर	जम्मा	४,२३८	४७०	५९४	५४०	४९०	३२६	३६५	२४९	२६६	१८७	१४७	१२६	११२	१२४	९४	७७	७१
		पूरुष	२,२१०	२४५	२९०	२९४	२६६	१६१	१८८	१२१	१५०	१०२	७७	६६	६०	६६	५५	३१	३८
		महिला	२,०२८	२२५	३०४	२४६	२२४	१६५	१७७	१२८	११६	८५	७०	६०	५२	५८	३९	४६	३३
५९	विद्यानगर	जम्मा	५,३०१	६५१	७८७	७२७	५५९	३९०	४३९	३४३	२९८	२२५	२०१	१४३	१४६	१२१	११९	८६	६६
		पूरुष	२,७२६	३१०	३९७	३८५	२९१	२०२	२२१	१७१	१५७	११३	११६	७२	६७	७२	६१	५३	३८
		महिला	२,५७५	३४१	३९०	३४२	२६८	१८८	२१८	१७२	१४१	११२	८५	७१	७९	४९	५८	३३	२८
६०	संस्थागत	जम्मा	२,१०२	११	३१	७०	५२	४९६	८२५	३४०	१५८	६३	२६	११	७	३	५	१	३
		पूरुष	१,९६०	८	२५	५८	३०	४२९	८०८	३३२	१५५	६१	२६	१०	७	३	४	१	३
		महिला	१४२	३	६	१२	२२	६७	१७	८	३	२	०	१	०	०	१	०	०
६१	कपिलवस्तू	जम्मा	५७१,९३६	६३,४३८	७७,७०२	७७,६३४	६२,१८३	४७,४५०	४३,३७७	३६,२७८	३३,३९०	२७,६०५	२३,२८३	१८,८८०	१६,६०८	१६,१६०	१२०२८	८,३९५	७,५२५
		पूरुष	२८५,५९९	३२,३८३	३९,७८४	४०,०२१	३१,१०३	२१,७७०	२०,४७१	१६,२८०	१६४४३	१३,५०८	१२,०२५	९,७१३	८,४८१	८,३०६	६,५५१	४,६२२	४,११८
		महिला	२८६,३३७	३१,०५५	३७,९१८	३७,६१३	३१,०८०	२५,६८०	२२,९०६	१९,९९८	१६९२७	१४,०९७	११,२५८	९,१६७	८,१२७	७,८५४	५,४७७	३,७७३	३,४०७

स्रोत : केन्द्रिय तथ्यांक विभाग राष्ट्रिय जनगणना २०६८

गाविस तथा नपाहरुमा अपांगता भएका व्यक्तिहरुको जनसंख्या

क्र. सं.	गाविस/नपा	लिंग	जम्मा	अपांगता भएका व्यक्तिहरुको जनसंख्या								
				जम्मा	शारिरीक/ भौतिक अपांगता	दृष््टिबिहिन / कमजोर	श्रवण कठिनाई	श्रवण तथा दृष्टि कठिनाई	बाक कठिनाई	मानसिक अपांगता	बौद्धिक अपांगता	बहुक्षेत्र अपांगता
१	अभिराव	जम्मा	६,९०८	४५	२१	१०	३	१	४	१	२	३
		पूरुष	३,५६०	२५	१३	५	३	०	३	०	०	१
		महिला	३,३४८	२०	८	५	०	१	१	१	२	२
२	अजीगरा	जम्मा	५,१८२	४५	१३	५	३	०	६	५	३	१०
		पूरुष	२,६३१	२३	७	४	२	०	३	१	१	५
		महिला	२,५५१	२२	६	१	१	०	३	४	२	५
३	बहादुरगंज	जम्मा	१२,८८२	८६	२६	८	१४	०	९	१६	३	१०
		पूरुष	६,६८०	५६	१६	६	११	०	३	१३	३	४
		महिला	६,२०२	३०	१०	२	३	०	६	३	०	६
४	बलरमवापुर	जम्मा	४,७७१	४४	१८	६	४	०	७	४	०	५
		पूरुष	२,४६६	२८	१०	४	३	०	६	३	०	२
		महिला	२,३०५	१६	८	२	१	०	१	१	०	३
५	बलुहवा	जम्मा	५,३५६	३७	१८	५	२	०	६	२	२	२
		पूरुष	२,७०८	२२	११	५	१	०	१	१	२	१
		महिला	२,६४८	१५	७	०	१	०	५	१	०	१
६	वाणगंगा नपा	जम्मा	७५२४२	१५१०	५७१	२४३	१६४	२५	२१३	१०३	५३	१३८
		पूरुष	३४९३३	८२८	३४०	११७	८२	११	११४	६२	२७	७५
		महिला	४०३०९	६८२	२३१	१२६	८२	१४	९९	४१	२६	६३
७	बरैपुर	जम्मा	३,३७१	१८	६	४	१	१	२	२	२	०
		पूरुष	१,७४८	१०	४	२	०	०	२	१	१	०
		महिला	१,६२३	८	२	२	१	१	०	१	१	०
८	बसन्तपुर	जम्मा	३,२४८	१९	५	४	२	०	२	६	०	०
		पूरुष	१,६३९	१४	४	३	१	०	२	४	०	०
		महिला	१,६०९	५	१	१	१	०	०	२	०	०
९	बांसखोर	जम्मा	९,८१८	१७७	६१	६१	२०	२	१०	१०	४	९
		पूरुष	४,९२१	८९	३७	२३	१२	०	८	२	२	५
		महिला	४,८९७	८८	२४	३८	८	२	२	८	२	४
१०	बैदौली	जम्मा	५,५३३	४२	२१	७	१	०	४	६	३	०
		पूरुष	२,७९०	२६	१३	३	१	०	२	४	३	०
		महिला	२,७४३	१६	८	४	०	०	२	२	०	०
११	भगवानपुर	जम्मा	५,८८९	३७	१४	१३	२	०	६	२	०	०
		पूरुष	३,१२६	२३	७	९	१	०	४	२	०	०
		महिला	२,७६३	१४	७	४	१	०	२	०	०	०
१२	भलवारी	जम्मा	४,८७८	२९	६	७	२	१	८	२	२	१
		पूरुष	२,५१६	१६	३	४	२	१	४	२	०	०
		महिला	२,३६२	१३	३	३	०	०	४	०	२	१
१३	विजुवा	जम्मा	५,८६३	१९३	५२	१०७	२	०	५	९	४	१४
		पूरुष	२,८८८	१०१	२२	५६	१	०	४	८	४	६
		महिला	२,९७५	९२	३०	५१	१	०	१	१	०	८
१४	बिथुवा	जम्मा	४,६४८	६८	१०	२६	८	१७	४	०	१	२
		पूरुष	२,४१२	३८	८	१५	३	८	२	०	१	१
		महिला	२,२३६	३०	२	११	५	९	२	०	०	१
१५	भृकुटी नपा	जम्मा	२६२८२	४००	१६१	८९	४७	८	२८	३२	८	२७
		पूरुष	१२७१४	२२८	९५	४७	२५	२	१४	२२	६	१७
		महिला	१३५६८	१७२	६६	४२	२२	६	१४	१०	२	१०
१६	बूद्धबाटिका नपा	जम्मा	२०१५८	५१५	२३६	९९	५३	२	४७	४०	३	३५
		पूरुष	९४३९	२९९	१४३	५४	२६	०	२८	२५	०	२३
		महिला	१०७१९	२१६	९३	४५	२७	२	१९	१५	३	१२
१७	धनकौली	जम्मा	९,०२६	१३७	२१	५८	११	२	१६	४	५	२०
		पूरुष	४,६११	७६	१४	२७	८	१	१०	१	४	११
		महिला	४,४१५	६१	७	३१	३	१	६	३	१	९
१८	धरमपनिया	जम्मा	४,८७९	४५	१७	८	३	०	३	५	२	७
		पूरुष	२,४६५	३२	११	५	३	०	३	४	१	५
		महिला	२,४१४	१३	६	३	०	०	०	१	१	२
१९	दोहनी	जम्मा	६,७२१	५३	१९	१०	१	२	८	७	४	२
		पूरुष	३,४२०	३१	११	५	१	२	४	५	२	१
		महिला	३,३०१	२२	८	५	०	०	४	२	२	१

२०	डूमरा	जम्मा	५,५६१	३३	१५	३	१	०	७	५	१	१
		पूरुष	२,८३१	२०	१०	१	१	०	४	३	१	०
		महिला	२,७३०	१३	५	२	०	०	३	२	०	१
२१	फुलिका	जम्मा	६,७६२	८३	३३	१४	८	२	६	६	७	७
		पूरुष	३,३९४	५१	२३	५	५	०	४	३	७	४
		महिला	३,३६८	३२	१०	९	३	२	२	३	०	३
२२	गनेशपुर	जम्मा	६,३६८	७९	१७	२२	५	३	१४	९	५	४
		पूरुष	३,२८९	४१	९	७	१	३	८	८	३	२
		महिला	३,०७९	३८	८	१५	४	०	६	१	२	२
२३	गौरी	जम्मा	४,३३९	४९	१४	११	२	०	८	१	१	१२
		पूरुष	२,११०	२५	११	५	१	०	१	१	१	५
		महिला	२,२२९	२४	३	६	१	०	७	०	०	७
२४	गूगौली	जम्मा	१०,९०५	१५५	५९	२७	११	६	२२	९	४	१७
		पूरुष	५,५४७	९७	३७	१३	६	३	१४	८	३	१३
		महिला	५,३५८	५८	२२	१४	५	३	८	१	१	४
२५	हरनामपुर	जम्मा	४,८२७	२६	७	५	२	०	८	४	०	०
		पूरुष	२,४२४	१५	५	१	२	०	५	२	०	०
		महिला	२,४०३	११	२	४	०	०	३	२	०	०
२६	हरदौना	जम्मा	४,८४१	१०७	४३	१५	२३	०	५	१३	५	३
		पूरुष	२,५१७	५५	२४	१०	८	०	२	६	३	२
		महिला	२,३२४	५२	१९	५	१५	०	३	७	२	१
२७	हथिहवा	जम्मा	८,६५६	५४	१४	६	४	२	९	५	३	११
		पूरुष	४,५६८	३९	९	३	३	२	६	५	२	९
		महिला	४,०८८	१५	५	३	१	०	३	०	१	२
२८	जहदी	जम्मा	५,९६८	७८	३०	१६	१२	१	६	७	४	२
		पूरुष	२,८७८	४८	२२	६	५	१	४	६	३	१
		महिला	३,०९०	३०	८	१०	७	०	२	१	१	१
२९	कजरहवा	जम्मा	४,६३८	४६	१९	३	१	१	११	१	४	६
		पूरुष	२,३४४	३२	१६	३	०	०	९	०	२	२
		महिला	२,२९४	१४	३	०	१	१	२	१	२	४
३०	कपिलवस्तु नपा	जम्मा	४३४७१	४१४	१७६	५५	४५	३	४१	४०	२३	३१
		पूरुष	२१७४६	२४०	११६	२८	२२	१	२३	२२	९	१९
		महिला	२१७२५	१७४	६०	२७	२३	२	१८	१८	१४	१२
३१	खुरहुरिया	जम्मा	८,७१५	१६८	५८	४८	२१	७	७	१५	२	१०
		पूरुष	४,४७६	९४	३८	२३	१०	५	५	९	०	४
		महिला	४,२३९	७४	२०	२५	११	२	२	६	२	६
३२	कृष्णनगर नगरपालिका	जम्मा	२०३९५	१६८	७८	२६	९	३	१४	२३	४	११
		पूरुष	१०६५७	९७	४८	१४	६	१	९	१२	३	४
		महिला	९७३८	७१	३०	१२	३	२	५	११	१	७
३३	कुशहवा	जम्मा	४,९७२	११४	१८	३१	२६	१०	२	५	३	१९
		पूरुष	२,५२४	६६	११	१४	१६	४	१	४	३	१३
		महिला	२,४४८	४८	७	१७	१०	६	१	१	०	६
३४	लवनी	जम्मा	७,०९२	६०	१५	१७	१५	०	६	५	०	२
		पूरुष	३,५३८	३५	११	९	८	०	५	१	०	१
		महिला	३,५५४	२५	४	८	७	०	१	४	०	१
३५	लालपुर	जम्मा	३,९३०	२३	१०	३	०	०	३	१	५	१
		पूरुष	२,०२७	१३	८	१	०	०	२	१	१	०
		महिला	१,९०३	१०	२	२	०	०	१	०	४	१
३६	महाराजगंज	जम्मा	१६,३०६	१६४	५७	३३	१७	१	१८	१९	२	१७
		पूरुष	८,३३६	८६	३३	१७	१०	०	५	९	२	१०
		महिला	७,९७०	७८	२४	१६	७	१	१३	१०	०	७
३७	महुवा	जम्मा	५,५४९	६६	२१	२०	२	१	१०	५	१	६
		पूरुष	२,७८३	३७	१४	११	०	१	३	३	१	४
		महिला	२,७६६	२९	७	९	२	०	७	२	०	२
३८	मानपुर	जम्मा	३,९३४	५३	१८	१४	४	०	६	६	२	३
		पूरुष	२,०३६	३२	१२	८	१	०	४	५	०	२
		महिला	१,८९८	२१	६	६	३	०	२	१	२	१
३९	भील्मी	जम्मा	५,००७	७२	२१	१७	२	०	१०	८	१४	०
		पूरुष	२,५१६	४९	१९	७	२	०	७	३	११	०
		महिला	२,४९१	२३	२	१०	०	०	३	५	३	०
४०	नन्दनगर	जम्मा	६,९४०	९७	२८	१९	१२	४	१३	१५	२	४
		पूरुष	३४२१	५५	१९	९	८	३	७	६	१	२
		महिला	३५१९	२२	९	१०	४	१	६	९	१	२

४१	निग्लीहवा	जम्मा	११२३५	१७८	६६	२७	१२	४	२२	१५	५	२७
		पूरुष	५४३५	१०३	४३	१२	५	१	१२	१२	३	१५
		महिला	५८००	७५	२३	१५	७	३	१०	३	२	१२
४२	पकडी	जम्मा	७,२९३	४५	१७	४	५	१	४	८	२	४
		पूरुष	३,५४६	२६	९	२	२	०	४	६	२	१
		महिला	३,७४७	१९	८	२	३	१	०	२	०	३
४३	परसोहिया	जम्मा	४,३४२	१९	४	६	३	०	१	२	०	३
		पूरुष	२,१७२	१४	२	५	२	०	१	२	०	२
		महिला	२,१७०	५	२	१	१	०	०	०	०	१
४४	पतरीया	जम्मा	८,०४७	१०२	२६	२४	१५	४	१५	१२	१	५
		पूरुष	३,८७३	४७	१६	१०	४	१	९	३	१	३
		महिला	४,१७४	५५	१०	१४	११	३	६	९	०	२
४५	पत्थरदेइया	जम्मा	१०,९४९	१२१	४३	१७	७	१	२२	१०	१२	९
		पूरुष	५,५१९	७३	३०	१०	४	०	१०	५	७	७
		महिला	५,४३०	४८	१३	७	३	१	१२	५	५	२
४६	पिपरा	जम्मा	५,६४८	४३	१६	८	२	१	४	७	०	५
		पूरुष	२,८४७	२३	१०	६	१	०	१	२	०	३
		महिला	२,८०१	२०	६	२	१	१	३	५	०	२
४७	पूरुषोत्तमपुर	जम्मा	३,१४९	२७	७	१०	२	०	२	५	०	१
		पूरुष	१,५७७	१९	७	६	०	०	२	४	०	०
		महिला	१,५७२	८	०	४	२	०	०	१	०	१
४८	रामनगर	जम्मा	४,५५५	१७	१२	२	१	०	१	०	१	०
		पूरुष	२,३८६	९	६	१	०	०	१	०	१	०
		महिला	२,१६९	८	६	१	१	०	०	०	०	०
४९	रंगपुर	जम्मा	५,०८८	४७	१७	९	५	०	६	५	२	३
		पूरुष	२,५९४	२७	१२	३	२	०	३	३	२	२
		महिला	२,४९४	२०	५	६	३	०	३	२	०	१
५०	सौराहा	जम्मा	४,१२०	२४	११	३	०	१	२	५	१	१
		पूरुष	२,१४१	१७	८	३	०	१	१	३	०	१
		महिला	१,९७९	७	३	०	०	०	१	२	१	०
५१	शिवगढी	जम्मा	६,३५०	१७३	६२	२५	१७	५	३५	१८	५	६
		पूरुष	२,९५६	९९	३८	१२	१०	३	२३	९	२	२
		महिला	३,३९४	७४	२४	१३	७	२	१२	९	३	४
५२	शिवराज नगरपालिका	जम्मा	४९९८८	५६४	२४०	८०	३७	७	९३	४४	१५	४८
		पूरुष	२४९४८	३१७	१४०	४५	२०	२	४६	२६	७	३१
		महिला	२५०४०	२४७	१००	३५	१७	५	४७	१८	८	१७
५३	सिंहोखोर	जम्मा	५,६८१	३१	९	१०	०	२	२	२	२	४
		पूरुष	२८५४	२०	७	५	०	१	१	२	१	३
		महिला	२८२७	११	२	५	०	१	१	०	१	१
५४	सिसवा	जम्मा	६,७८५	५२	१७	८	५	२	६	६	३	५
		पूरुष	३,४६१	२६	१०	४	१	०	५	२	२	२
		महिला	३,३२४	२६	७	४	४	२	१	४	१	३
५५	सोमडिह	जम्मा	६,०१७	५५	१८	१९	४	१	२	३	५	३
		पूरुष	३,११०	३७	११	१४	३	१	२	०	३	३
		महिला	२,९०७	१८	७	५	१	०	०	३	२	०
५६	थुनिया	जम्मा	६,५१३	११३	४२	१४	१४	१	१६	१४	५	७
		पूरुष	३,२३०	५८	२३	१०	६	१	६	८	२	२
		महिला	३,२८३	५५	१९	४	८	०	१०	६	३	५
५७	तितरखी	जम्मा	४,७०४	३४	१८	७	१	०	५	२	१	०
		पूरुष	२,४२५	२२	१२	३	१	०	४	१	१	०
		महिला	२,२७९	१२	६	४	०	०	१	१	०	०
५८	उदयपुर	जम्मा	४,२३८	३३	११	५	२	०	१	४	१	९
		पूरुष	२,२१०	१६	३	४	२	०	०	१	०	६
		महिला	२,०२८	१७	८	१	०	०	१	३	१	३
५९	विद्यानगर	जम्मा	५,३०१	३०	८	४	५	०	३	३	५	२
		पूरुष	२,७२६	१७	७	१	३	०	१	२	२	१
		महिला	२,५७५	१३	१	३	२	०	२	१	३	१
६०	संस्थागत	जम्मा	२,१०२	१६	१	१५	०	०	०	०	०	०
		पूरुष	१,९६०	११	१	१०	०	०	०	०	०	०
		महिला	१४२	५	०	५	०	०	०	०	०	०
६१	कपिलवस्तू	जम्मा	५७१,९३६	७,३३३	२,६९२	१,४७२	७०२	१३५	८५६	६२३	२५९	५९४
		पूरुष	२८५,५९९	४,१७३	१,६५९	७५५	३६७	६०	४७७	३६८	१४९	३३८
		महिला	२८६,३३७	३,१६०	१,०३३	७१७	३३५	७५	३७९	२५५	११०	२५६

स्रोत : केन्द्रिय तथ्यांक विभाग राष्ट्रिय जनगणना २०६८

आगलागिको जोखिममा रहेका गाविस तथा नपाहरु

क्र. सं	गाविस⁄नपा	घरधूरी	खरकोछाना भएको घरधुरी		दाउरा बाल्ने		गूइंठा बाल्ने		टूकी बाल्ने	
			परिवार संख्या	प्रतिशत	परिवार संख्या	प्रतिशत	परिवार संख्या	प्रतिशत	परिवार संख्या	प्रतिशत
१	अभिराव	७९२	७८	१०	२८२	३५.६०६	४४२	५५.८०८	१८६	२३.४८
२	अजीगरा	६७७	११७	१७	२६४	३८.९९६	३७७	५५.६८७	२८६	४२.२५
३	बहादुरगंज	१,७३२	४०३	२३	१,४२५	८२.२७५	८५	४.९०७६	६७४	३८.९१
४	बलरामपुर	७२३	१७०	२४	१९७	२७.२४८	४९०	६७.७७३	४५३	६२.६६
५	बलुहवा	७६०	१४३	१९	४९	६.४४७४	६७६	८८.९४७	२९२	३८.४२
६	**बाणगंगा नपा**	१५,९६५	१,९३२	१२	११,५५९	७२.४०२	२९४	१.८४१५	२,०३२	१२.७३
७	बरैपुर	४८८	१६४	३४	४७३	९६.९२६	७	१.४३४४	३२५	६६.६
८	बसन्तपुर	४५८	८६	१९	७५	१६.३७६	३५९	७८.३८४	१८१	३९.५२
९	बांसखोर	१,३६२	३०३	२२	४	०.२९३७	१,२९१	९४.७८७	६५३	४७.९४
१०	बैदौली	७५३	११४	१५	३३	४.३८२५	६६७	८८.५७९	२७४	३६.३९
११	भगवानपुर	७८५	३४०	४३	४६०	५८.५९९	२८९	३६.८१५	५९३	७५.५४
१२	भलवारी	७५९	११९	१६	२०	२.६३५	६९१	९१.०४१	४६१	६०.७४
१३	विजुवा	८०७	१५५	१४	२५	३.०९७९	७४१	९१.८२२	४८५	६०.१
१४	बिथुवा	५९५	२२९	३८	४४	७.३९५	४८८	८२.०१७	३७१	६२.३५
१५	**भृकुटी नपा**	४६४७	१६०४	३५	४०६३	८७.४३३	१२७	२.७३२९	८५८	१८.४६
१६	**बुद्धबाटिका नपा**	४१७७	६६३	१६	३५२२	८४.३१९	१	०.०२३९	५३४	१२.७८
१७	धनकौली	१,३०६	४८७	३७	१,०४०	७९.६३२	१९७	१५.०८४	६४९	४९.६९
१८	धरमपनिया	६६७	१५६	२३	३१	४.६४७७	६२१	९३.१०३	३७१	५५.६२
१९	दोहनी	९३८	१२९	१४	३४६	३६.८८७	५३१	५६.६१	३११	३३.१६
२०	डुमरा	७१६	१००	१४	१६०	२२.३४६	५१०	७१.२२९	१६७	२३.३२
२१	फुलिका	९२०	२०८	२३	२१८	२३.६९६	६८३	७४.२३९	५१०	५५.४३
२२	गनेशपुर	८५४	३६८	४३	६१२	७१.६६३	१९८	२३.१८५	४५०	५२.६९
२३	गौरी	६००	९३	१६	५७	९.५	५२९	८८.१६७	२७१	४५.१७
२४	गुगौली	१,६१४	८५१	५३	१,५६२	९६.७७८	१	०.०६२	८९५	५५.४५
२५	हरनामपुर	६८८	१४७	२१	६	०.८७२१	६६१	९६.०७६	३१६	४५.९३
२६	हरदौना	६७६	१९०	२८	९५	१४.०५३	५७०	८४.३२	३५०	५१.७८
२७	हथिहवा	१,०९७	२९१	२७	९	०.८२०४	१,०३६	९४.४३९	५९२	५३.९७
२८	जहदी	८५१	२३८	२८	१७२	२०.२१२	६०९	७१.५६३	३१९	३७.४९
२९	कजरहवा	६६२	१३४	२०	११४	१७.२२१	५३१	८०.२११	३७३	५६.३४
३०	**कपिलवस्तु नपा**	७१२९	१,१८४	१७	३,५३३	४९.५५८	१,७८२	२४.९९६	२,०२१	२८.३५
३१	खुरहुरिया	१,३६२	६१७	४५	१,१५१	८४.५०८	१६४	१२.०४१	६६४	४८.७५
३२	**कृष्णनगर नपा**	२९२२	४८७	१७	१,४१२	४८.३२३	८०३	२७.४८१	८५६	२९.३
३३	कुशहवा	६८६	१९८	२९	१	०.१४५८	४९५	७२.१५७	३५२	५१.३१
३४	लवनी	१,०५५	१५१	१४	८२	७.७७२५	९१७	८६.९१९	४९०	४६.४५
३५	लालपुर	५८२	१७६	३०	२७३	४६.९०७	२९८	५१.२०३	३०६	५२.५८
३६	महाराजगंज	२,४२४	४४४	१८	१,१७०	४८.२६७	१,१३२	४६.७	१,०२६	४२.३३
३७	महुवा	८२९	२६१	२१	४०६	४८.९७५	३८६	४६.५६२	५०९	६१.४
३८	मानपुर	५६२	२२०	३९	५३२	९४.६६२	१४	२.४९११	४१३	७३.४९
३९	भील्मी	६५३	८९	१४	१७०	२६.०३४	४६३	७०.९०४	३२९	५०.३८
४०	नन्दनगर	९६०	१८४	१९	१५	१.५६२५	९०४	९४.१६७	६४७	६७.४
४१	निग्लीहवा	१,९४१	४४८	२३	१,६३८	८४.३८९	३६	१.८५४७	३०५	१५.७१

४२	पकडी	१,१०२	२९४	२७	२८९	२६.२२५	६७१	६०.८८९	३२७	२९.६७
४३	परसोहिया	५५७	९०	१६	६	१.०७७२	५२८	९४.७९४	२०७	३७.१६
४४	पतरीया	१,२७७	३७५	२९	२३३	१८.२४६	९२१	७२.१२२	४९७	३८.९२
४५	पत्थरदेइया	१,८४०	९५४	५२	१,३७३	७४.६२	३९२	२१.३०४	८२४	४४.७८
४६	पिपरा	७२२	७२	१०	३४	४.७०९१	६२५	८६.५६५	१७९	२४.७९
४७	पुरुषोत्तमपुर	४३०	१२०	२८	८३	१९.३०२	३२३	७५.११६	१५४	३५.८१
४८	रामनगर	६३७	१६३	२६	६१४	९६.३८९	९	१.४१२९	२४३	३८.१५
४९	रंगपुर	७३५	११०	१५	३	०.४०८२	७०१	९५.३७४	३४८	४७.३५
५०	सौराहा	५६८	१९३	३४	६२	१०.९१५	४७२	८३.०९९	३०६	५३.८७
५१	शिवगढी	१,१५१	६५४	५७	१,०९०	९४.७	०	०	२०६	१७.९
५२	**शिवराज नपा**	८४४१	२,४३३	२९	६,२२७	७३.७७१	१,०४४	१२.३६८	२,५५१	३०.२२
५३	सिंहोखोर	८०४	२०७	२६	२१	२.६११९	७५७	९४.१५४	४१६	५१.७४
५४	सिसवा	९५३	२८३	३०	४६५	४८.७९३	४५०	४७.२१९	५५६	५८.३४
५५	सोमडिह	८५२	११९	१४	१९	२.२३	७५३	८८.३८	४१९	४९.१८
५६	थुनिया	१,०७६	३४०	३२	९६२	८९.४०५	५५	५.१११५	५११	४७.४९
५७	तितरखी	६५४	२१५	३३	१८४	२८.१३५	४४६	६८.१९६	२५३	३८.६९
५८	उदयपुर	६०६	१६४	२७	३१७	५२.३१	२७५	४५.३८	२६८	४४.२२
५९	विद्यानगर	६८५	१६६	२४	२७९	४०.७३	३७२	५४.३०७	४२६	६२.१९
	जम्मा	९१२६४	२१४२३	२४	४९५६१	५४.३१	२९८९०	३२.७५१	३०८४१	३३.८

स्रोत : केन्द्रिय तथ्यांक विभाग राष्ट्रिय जनगणना २०६८

कपिलवस्तु जिल्लाका प्रमुख जिल्ला अधिकारी श्री इन्दु घिमिरे तथा विपद् व्यवस्थापन समितिका
अन्य सदस्यहरू आगलागी प्रभावित व्यक्तिहरूसँग छलफल तथा राहत सामाग्री वितरण गर्दै ।